

AUTOREFERAT

załącznik nr 2 do wniosku o wszczęcie postępowania
habilitacyjnego

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "F. Nowak". The signature is stylized with a large, sweeping initial letter.

1. *Dane osobowe*

Janusz Pachowski

2. *Posiadane dyplomy, stopnie naukowe*

1973 - tytuł magistra inżyniera architekta, uzyskany na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej, praca dyplomowa pod kierunkiem prof. arch. J. Hryniewieckiego,

1977 - uprawnienia budowlane,

1986 - status Twórcy,

1988 - stopień **doktora nauk technicznych**, uzyskany na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej, tytuł rozprawy doktorskiej: „*Pasaż w zespołach handlowo – usługowych*”, praca wykonana w Instytucie Urbanistyki i Planowania Przestrzennego Wydziału Architektury PW pod kierunkiem doc. dr hab. arch. Z. Hryniaka otrzymała w 1990 r. nagrodę Ministra Budownictwa.

3. *Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/artystycznych*

1973 - 1974 asystent stażysta i asystent na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej w Katedrze prowadzonej przez prof. arch. J. Hryniewieckiego,

1974 - 1991 asystent, starszy asystent, od 1979 - projektant, starszy projektant, kierownik zespołu w Biurze Projektów Budownictwa Ogólnego w Warszawie (BPBO, BPBO Budopol)

1978 - 1980 asystent na Wydziale Architektury Wnętrz ASP w Warszawie,

1982 - 1992 wykładowca, starszy wykładowca na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej w Instytucie Urbanistyki i Planowania Przestrzennego w Zakładzie Projektowania Urbanistycznego,

1985 - 1989 okresowo prywatne biuro architektoniczne w Monachium,

1988 - 1998 projektant w Pracowni Usług Architektonicznych przy Oddziale Warszawskim SARP,

1992 do dziś adiunkt na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej w Pracowni Projektowania Architektonicznego II w Katedrze Projektowania Architektonicznego,

1998 do dziś generalny projektant i właściciel autorskiej Pracowni Projektowej Janusz Pachowski - PPIP. (*PPIP to skrót nazwy pracowni, który będzie dalej używany w tekście*)

Dorobek w latach 1973 - 1988

(przed uzyskaniem stopnia doktora nauk technicznych)

Od 1974 r. do chwili obecnej mam stały i nieprzerwany kontakt z obiektami użyteczności publicznej różnej wielkości, takimi jak: budynki administracyjne, zespoły handlowe, obiekty kultury – kina, teatry, sale koncertowe, a także kościoły, hotele, szkoły, uczelnie wyższe oraz obiekty sportu, służby zdrowia i wielorodzinne budynki apartamentowe. Projekty wykonywane w Biurze Projektów były trzykrotnie nagradzane

(w latach 1986, 1987, 1988) w Przeglądach Architektonicznych, a także wielokrotnie prezentowane na corocznej wystawie projektów tzw Salonie Warszawskim.

Podsumowaniem doświadczeń projektowych i realizacyjnych, dotyczących obiektów użyteczności publicznej oraz kontekstu urbanistycznego była obroniona w 1988 roku praca doktorska. Przygotowanie pracy doktorskiej poprzedzone było wielokrotnymi wyjazdami studialnymi i praktyką projektową w Niemczech (w Monachium w latach 1985 – 89) w prywatnej pracowni architektonicznej.

Dorobek w latach 1989 - 2013

(po uzyskaniu stopnia doktora nauk technicznych)

Działalność projektowa i naukowa

Od początku praktyki zawodowej szczególnie ważne było dla mnie:

- **powiązanie zagadnień architektury i urbanistyki, przenikania przestrzeni zewnętrznej i wewnętrznej.**

Wpisanie obiektu architektonicznego w kontekst miejsca a także tworzenie jednorodnych zespołów funkcjonalno-przestrzennych z czytelnym elementem krystalizującym w postaci przestrzeni publicznej lub społecznej było zawsze priorytetem w projektach konkursowych, koncepcyjnych i realizacyjnych oraz w pracy naukowej i dydaktycznej. Dotychczasowe zainteresowania i doświadczenia zawodowe spina jedna idea wiodąca – **pogłębianie świadomości o potrzebie tworzenia przestrzeni społecznych.**

Przestrzeń społeczna – przestrzeń przypisana grupie osób, związanych z miejscem pracy, wypoczynku, nauki czy zamieszkania to ważny element struktury miasta, to także ważny element budynków użyteczności publicznej.

Przestrzeń społeczna w uczelniach wyższych, szkołach, obiektach kultury to strefa zewnętrzna – w bezpośrednim sąsiedztwie obiektu (wpływająca i powiązana funkcjonalnie i przestrzennie ze strukturą miasta) oraz centralna część wnętrza obiektu. Projektowanie wnętrz społecznych w budynkach użyteczności publicznej wiąże się z pokonywaniem wielu problemów w zakresie formy, doboru materiałów na ściany, posadzki, modelowania sufitu, budowania nastroju światłem, kolorem.

W obiektach użyteczności publicznej w wyjątkowy sposób koncentrują się zagadnienia urbanistyczne i architektoniczne, funkcjonalne i przestrzenne, techniczne (konstrukcyjno – instalatorskie) i plastyczne, prawne i realizacyjne. Przykładami roli, znaczenia obiektów użyteczności publicznej dla życia społecznego, ale także struktury przestrzennej miasta są zrealizowane obiekty Ratusza w Legionowie, Gimnazjum w Zielonce czy Campusu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (załącznik nr 3 tj. tom II pozycje 22, 29, 45, 52, 53, 54 i inne).

W w/w projektach oraz wielu innych, np. Dom Kultury w Sierpcu, Dom Kultury w Chojnicach, przedszkole w Raszynie (załącznik nr 3 tj. tom II pozycje 48, 58, 91, 97, 96, 97, 107 i inne) głównym elementem budynku było **przeszklone atrium**. Ta forma przeszklonej przestrzeni społecznej, jej charakterystyczne cechy i związane z nią zagadnienia techniczne, estetyczne, ekonomiczne i społeczne, podbudowane studiami i analizami tego typu rozwiązań w architekturze europejskiej i światowej były przedmiotem prac badawczych i studialnych prowadzonych na WA PW.

Ich podsumowaniem były prace badawcze:

- „Przestrzeń publiczna w budynkach wielofunkcyjnych – istotny element obiektów użyteczności publicznej” (Wydział Architektury PW, Warszawa 1997 - tom I, 1999 - tom II),
- „Atrium – przestrzeń społeczna w budynkach wielofunkcyjnych” (2002 / 2003), publikacja wydana w formie książki (wyd. PPIP, Izabelin 2002). Książka otrzymała nagrodę Ministra Infrastruktury w 2005 r.
- „Atrium, foyer - przestrzeń integrująca strefę wewnętrzną z zewnętrzną przestrzenią publiczną” (Wydział Architektury PW, Warszawa 2012).

- Od 1993 r., od czasu powstania projektu budynku mieszkalnego DIPSERVICE przy ul. Wiśniowej w Warszawie rozpoczęła się fascynacja **cegłą klinkierową**. Od 1998 r. specjalnością autorskiej PPIP (Pracowni Projektowej Janusz Pachowski) stało się projektowanie budynków z elewacją z cegły licowej klinkierowej. Problematyka ta przedstawiona została w kilku artykułach w czasopismach fachowych: *Świat Klinkieru* i *Magazyn Budowlany*. Zrealizowany budynek przy ul. Wiśniowej to jedna z pierwszych realizacji w Polsce z licową ścianą warstwową wieszaną na systemie kotew do żelbetowej konstrukcji nośnej budynku.

Cegła licowa to materiał wiodący w wielu projektach i realizacjach PPIP, np.: Gimnazjum w Zielonce, hala sportowa w Ostrowcu Świętokrzyskim, Centrum Kultury w Chojnicach, budynek Centrum Symulacji Medycznej w Lublinie (załącznik nr 3 tj. tom II pozycje 29, 34, 60, 65, 96, 100, 108 i inne).

- W ostatnim okresie zainteresowania autora koncentrują się na problematyce **różnej wielkości sal widowiskowych**: sal kinowych, teatralnych, koncertowych, konferencyjno- wykładowych czy wielofunkcyjnych hal sportowo-widowiskowych.

Projektowane i w większości realizowane przez PPIP obiekty to: Domy Kultury w Sierpcu i Chojnicach (wielofunkcyjne sale kinowo-teatralno-widowiskowe - (załącznik nr 3 tj. tom II pozycje 48, 58, 96, 100 i inne), filharmonie, np. Kielce, Szczecin, Olsztyn, Wałbrzych (sale koncertowe - tom II pozycje 55, 61, 66 i inne), budynki Uniwersytetu w Kielcach i Politechniki w Kielcach (sale konferencyjno-audytoryjne – załącznik nr 3 tj. tom II pozycje 53, 64, 98 i inne) czy hala w Ostrowcu Świętokrzyskim, Legionowie czy Radomiu (sale sportowo-widowiskowe – załącznik nr 3 tj. tom II pozycje 60, 68, 104 i inne).

- We wszystkich zrealizowanych obiektach **projekt wnętrz i mebli** był przedmiotem autorskiego opracowania. Ta praktyka pozwala na przekazywanie wiedzy w ramach zajęć z projektowania wnętrz obiektów użyteczności publicznej w zakresie doboru materiałów wnętrzarskich, problematyki technicznej, kolorystyki, oświetlenia itp.

Większość zrealizowanych projektów to wynik nagrodzonych (I nagroda realizacyjna) ogólnopolskich konkursów architektonicznych.

Działalność dydaktyczna

Działalność dydaktyczna na uczelni koncentruje się na problematyce projektowania obiektów użyteczności publicznej.

- Prowadzenie **zajęć projektowych** ze studentami semestru VIII i IX (projekty złożonych budynków użyteczności publicznej) oraz zajęć z projektowania wnętrz w obiektach użyteczności publicznej na semestrze IV.

- W prowadzonych od 1991 r. pod kierunkiem autora 103 **projektach dyplomowych magisterskich i inżynierskich** dominującą tematyką są obiekty lub zespoły budynków o funkcji użyteczności publicznej (85 projektów, w tym m.in. 34 dyplomy - projekty budynków kultury, 8 - obiektów sportowych, 11 - projekty związane z budynkami szkolnictwa i oświaty, 7 - dotyczących obiektów sakralnych). Jestem również recenzentem kilkuset prac dyplomowych.

Doświadczenie zdobyte przez prowadzenie pracowni projektowej, organizację procesu projektowego, koordynację, nadzory autorskie wykorzystywane są działalności dydaktycznej. Na wykładach, seminariach i podczas ćwiczeń projektowych oraz projektów dyplomowych omawiane są zagadnienia funkcji, konstrukcji, instalacji, przepisów, ewakuacji, materiałów elewacyjnych i wnętrzarskich. Doświadczenia przy projektowaniu sal audytoryjnych i widowiskowych uzupełniają wiedzę w zakresie widoczności, akustyki, prezentacji multimedialnych, wyposażenia widowni itp.

- Uzupełnieniem zajęć projektowych jest cykl **wykładów kierunkowych** (15 tematów wykładów) dla studentów semestru VII, IX i X, dotyczących projektowania dużych obiektów wielofunkcyjnych, związanych z funkcją, estetyką i problematyką techniczną (materiałową, konstrukcyjną, instalacyjną) tak skomplikowanych obiektów. Wiedza praktyczna i doświadczenia nabyte w działalności egzaminacyjnej w Izbie Architektów przekazywana jest w ramach cyklu wykładów, dotyczących prawa budowlanego, warunków technicznych, aktów szczegółowych, rozporządzeń, wpływu aktów prawnych na funkcję i formę budynku.

W Pracowni Projektowej (PPiP) studenci Wydziału Architektury PW odbywają również obowiązkowe 2 - tygodniowe

- **praktyki projektowe** a także, na ostatnich latach studiów, są zatrudniani jako asystenci projektantów, nabywając niezbędne doświadczenia przy projektach koncepcyjnych, a przede wszystkim przy projektach budowlanych i wykonawczych.

Działalność społeczna i pozycja w środowisku

od 1972	członek SARP,
1983 – 1992	funkcja skarbnika, a następnie vice-przewodniczącego Koła SARP w BPBO Budopol,
1986 - 1989	zastępca członka Oddziału Warszawskiego SARP,
1990 – 2000	członek kolegium sędziów konkursowych SARP (kilkakrotnie byłem sędzią w konkursach architektonicznych, również jako sędzia referent),
1982 – 1987	funkcja członka Rady Pracowniczej BPBO Budopol,
1990 – 1993	członek komisji urbanistyczno – architektonicznej w gminie Warszawa – Wola
1993 – 1994	członek komisji urbanistyczno – architektonicznej Wyszkowa,
1997 - 2000	działalność w komisji Kultury i Ładu Przestrzennego Rady Gminy Izabelin, doradztwo ds. architektury parafii p.w . św. Franciszka w Izabelinie.
1998 - 2013	sędzia w zespole Fundacji dla Polski - konkursu dla młodych architektów funduszu im. M. Baczeko i P. Zakrzewskiego,

- 2002 do dziś członek Komisji Kwalifikacyjnej Okręgowej Izby Architektów (od tego czasu byłem zastępcą lub przewodniczącym (od 8 lat) Komisji Egzaminacyjnej na uprawnienia budowlane dla architektów,
- 2002 do dziś stały delegat Okręgu Mazowsze na Krajowy Zjazd Izby Architektów.

Odznaczenia państwowe, nagrody, wyróżnienia

- 1987 Brązowy Krzyż Zasługi,
 1992 Brązowa Honorowa Nagroda SARP,
 1998 nagroda indywidualna II stopnia Rektora Politechniki Warszawskiej za osiągnięcia naukowe,
 1990 nagroda Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa za pracę doktorską,
 2000 nagroda I stopnia Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w dziedzinie Architektury i Budownictwa dla zespołu: Krzysztof Dyga, Andrzej Nasfeter, Janusz Pachowski, Henryka Szymczyk-Sieradzka za zrealizowany projekt budynku mieszkalno-biurowego POC DIPSERVICE,
 2004 nagroda III stopnia Ministra Infrastruktury w dziedzinie Architektury i Budownictwa dla zespołu: Janusz Pachowski, Ewa Pachowska, Andrzej Nasfeter, Piotr Pachowski za zrealizowany projekt Miejskiego Gimnazjum w Zielonce,
 2004 nominacja do nagrody Brick Award 2004 za zrealizowany projekt Miejskiego Gimnazjum w Zielonce,
 2005 nagroda indywidualna Ministra Infrastruktury za publikację „Atrium - przestrzeń społeczna w budynku wielofunkcyjnym”,
 2010 Honorowa Odznaka Izby Architektów Rzeczypospolitej Polskiej I stopnia,
 2012 nagroda Złoty Żuraw 2012 w kategorii Obiekty Użyteczności Publicznej dla PPIP za zrealizowany budynek Biblioteki Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach,
 2012 nagroda Żuraw Specjalistów 2012 w kategorii Obiekty Użyteczności Publicznej dla PPIP za zrealizowany budynek Biblioteki Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

4. *Wskazane osiągnięcia wynikające z art. 16 ust. 1 i ust. 2 pkt 2) Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r. z późniejszymi zmianami oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 września 2011 r. (w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora) na podstawie art.31 ustawy z dnia 14 marca 2003 r.)*

Wykaz wybranych osiągnięć naukowych po uzyskaniu stopnia doktora nauk technicznych (w tym zrealizowanych oryginalnych osiągnięć projektowych, nagrodzonych w konkursach lub przez uprawnione organy, co może wskazywać na znaczny wkład autora w rozwój dyscypliny naukowej architektura i urbanistyka)

(szczegółowy materiał ilustracyjny zawarty jest w załączniku nr 3 tj. tom II)

1. **Kościół parafialny O.O. Marianów w Puszczy Mariańskiej**
autorzy: arch. K. Dyga 33 %, arch. A. Nasfeter 33 %, arch. J. Pachowski 33 %
I nagroda w konkursie
projekt koncepcyjny 1994r.
realizacja 1995 - 96 poz.14 i 15 w tomie II;
2. Praca naukowo-badawcza **„Przestrzeń publiczna w budynkach wielofunkcyjnych - istotny element obiektów użyteczności publicznej”**
autor arch. Janusz Pachowski
Wydział Architektury PW, Warszawa 1997 - tom I, 1999 - tom II;
3. **Budynek mieszkalno-biurowy POC DIPSERVICE**, Warszawa ul. Wiśniowa
autorzy: arch. K. Dyga 33 %, arch. A. Nasfeter 33 %, arch. J. Pachowski 33 %
realizacja 1995 - 1999, poz.17 w tomie II
nagroda I stopnia Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa oraz Ministra Spraw Wewn.i Administracji w dziedzinie Architektury i Budownictwa - 2000 rok;
4. Artykuł **„Wokół klonu”**
autor arch. Janusz Pachowski,
Magazyn Budowlany - 1 / 2000, str.18-21,
wyd. Bertelsmann Media, Warszawa;
5. Artykuł **„Złożona elewacja – ściana warstwowa wentylowana naturalnie licowana cegłą”**
autor arch. Janusz Pachowski,
Magazyn Budowlany - 1 / 2000, str.35-39,
wyd. Bertelsmann Media, Warszawa;
6. **Gimnazjum, Zielonka**, ul. Słowackiego / Łukasińskiego
autorzy: arch. J. Pachowski 60 %, współpraca arch. A. Nasfeter 20 %, arch. E. Pachowska 20%
I nagroda w konkursie
projekt koncepcyjny 2000 r.
realizacja 2000 - 2003, poz. 29 i 34 w tomie II
nagroda III stopnia Ministra Infrastruktury w dziedzinie Architektury i Budownictwa 2004 rok,
nominacja do nagrody Brick Award - 2004,
publikacja „brick' 04”, str. 116 -117, wyd. CALLWEY, Monachium;
7. Artykuł **„Cegła – materiał niedoceniony”**
autor arch. Janusz Pachowski,
Świat Klinkieru i dachówek - 1 / 2002, str.9-12
wyd. KLINKIER - BUD Konstancin Jeziorna;
8. Artykuł **„Budynek przy Wiśniowej”**
autor arch. Janusz Pachowski,
Świat Klinkieru i dachówek - 1 / 2002, str.13-16
wyd. KLINKIER - BUD Konstancin Jeziorna

9. Artykuł „**Zürichhaus w Hamburgu**”
autor arch. Janusz Pachowski,
Świat Klinkieru i dachówek - 2 / 2002, str. 5-9
wyd. KLINKIER - BUD Konstancin Jeziorna;
10. **Wydział Matematyczno-Fizyczny Uniwersytetu w Białymstoku**
autorzy : arch. J. Pachowski 85 %, współpraca, arch. E. Pachowska 15%
III nagroda w konkursie
projekt koncepcyjny 2003 r. poz. 43 w tomie II;
11. **Kampus Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach**
(Obiekt zgłoszony we wniosku jako zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe)
autorzy : arch. J. Pachowski 85 %, współpraca, arch. E. Pachowska 15 %
I nagroda w konkursie
projekt koncepcyjny 2004 r.
realizacja 2005 - 2011 poz. 45 i 53 w tomie II;
12. **Dom Kultury w Grodzisku**
autorzy : arch. J. Pachowski 85 %, współpraca, arch. E. Pachowska 15 %
III nagroda w konkursie
projekt koncepcyjny 2004 r. poz. 47 w tomie II;
13. Publikacja „**Atrium - przestrzeń społeczna w budynkach wielofunkcyjnych**”
autor arch. Janusz Pachowski
wyd. PPIP, Izabelin 2002
nagroda indywidualna Ministra Infrastruktury w 2005 roku;
14. **Dom Kultury w Sierpcu**
autorzy : arch. J. Pachowski 80 %, współpraca, arch. E. Pachowska 20 %
I nagroda w konkursie
projekt koncepcyjny 2004 r.
realizacja 2005 - 2012 poz. 48 i 58 w tomie II;
15. **Ratusz w Legionowie**, ul. Marsz. J. Piłsudskiego
autorzy : arch. J. Pachowski 80 %, współpraca, arch. E. Pachowska 20 %
I nagroda w konkursie
projekt koncepcyjny 2004 r.
realizacja 2005 - 2008 poz. 52 i 54 w tomie II;
16. Artykuł „**Kościół ceglany**”
autor arch. Janusz Pachowski,
Świat Klinkieru i dachówek - 3 / 2005, str.10-12
wyd. KLINKIER - BUD Konstancin Jeziorna;
17. **Stadion i hala widowiskowo-sportowa w Ostrowcu Świętokrzyskim**
autorzy : arch. J. Pachowski 80 %, współpraca, arch. E. Pachowska 20 %
I nagroda w konkursie
projekt koncepcyjny 2006 r.

realizacja 2007 - 2011;

poz. 60 i 65 w tomie II;

18. **Filharmonia w Kielcach**, ul. Żeromskiego
autorzy : arch. J. Pachowski 85 %, współpraca, arch. E. Pachowska 15 %
II nagroda w konkursie
projekt koncepcyjny 2006 r. poz.61 w tomie II;
19. **Kampus „B” Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach**
autorzy : arch. J. Pachowski 80 %, współpraca, arch. E. Pachowska 20 %
II nagroda w konkursie
projekt koncepcyjny 2006 r. poz.63 w tomie II;
20. **Hala sportowa w Legionowie**, ul. B. Chrobrego
autorzy : arch. J. Pachowski 85 %, współpraca, arch. E. Pachowska 15 %
II nagroda w konkursie
projekt koncepcyjny 2007 r. poz. 68 w tomie II;
21. **Przedszkole - Blizne Jasińskiego**, ul. Kościuszki
autorzy : arch. J. Pachowski 85 %, współpraca, arch. E. Pachowska 15 %
III nagroda w konkursie
projekt koncepcyjny 2007 rok poz. 69 w tomie II;
22. **Biblioteka - Kampus „B” Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (Obiekt zgłoszony we wniosku jako zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe)**
autorzy : arch. J. Pachowski 85 %, współpraca, arch. E. Pachowska 15 %
I nagroda w konkursie
projekt koncepcyjny 2008 r.
realizacja 2009 - 2013, poz. 70 i 83 w tomie II;
nagroda Złoty Żuraw 2012 w kategorii Obiekty Użyteczności Publicznej
nagroda Żuraw Specjalistów 2012 w kategorii Obiekty Użyteczności Publicznej;
23. **Centrum miasta Józefów**
autorzy : arch. J. Pachowski 80 %, współpraca, arch. E. Pachowska 20 %
nagroda w I etapie konkursu
projekt koncepcyjny 2008 r.
I nagroda w II etapie konkursu
projekt koncepcyjny 2008 r. poz. 71 i 75 w tomie II;
24. **Europejskie Centrum Kultury w Lubartowie**, ul. Popiełuszki
autorzy : arch. J. Pachowski 85 %, współpraca, arch. E. Pachowska 15 %
nagroda główna w konkursie
projekt koncepcyjny 2008 r. poz. 76 w tomie II;
25. **Przedszkole 8-oddziałowe w Raszynie**, ul. Poniatowskiego
autorzy : arch. J. Pachowski 80 %, współpraca, arch. E. Pachowska 20 %
I nagroda w konkursie
projekt koncepcyjny 2010 r. poz. 91 w tomie II,

- projekt realizacyjny 2011r. poz. 97 w tomie II;
26. **Centrum Kultury w Chojnicach**, ul. Gdańska
autorzy : arch. J. Pachowski 80 %, współpraca, arch. E. Pachowska 20 %
I nagroda w konkursie
 projekt koncepcyjny 2010 r. poz. 96 w tomie II,
 projekt realizacyjny 2011 r. poz. 100 w tomie II;
27. **Rozbudowa Kampusu Politechniki Świętokrzyskiej w Kielcach**
autorzy : arch. J. Pachowski 80 %, współpraca, arch. E. Pachowska 20 %
I nagroda w konkursie
 projekt koncepcyjny 2011 r. poz. 98 w tomie II;
28. **Kompleks budynków w Płocku**, ul. Kochanowskiego
autorzy : arch. J. Pachowski 85 %, współpraca, arch. E. Pachowska 15 %
III nagroda w konkursie
 projekt koncepcyjny 2012 r. poz. 103 w tomie II;
29. Praca naukowo-badawcza „**Atrium, foyer - przestrzeń integrująca strefę wewnętrzną z zewnętrzną przestrzenią publiczną**”
autor arch. Janusz Pachowski
 Wydział Architektury PW, Warszawa 2012;
30. **Stadion i hala sportowo-widowiskowa w Radomiu**, ul. Zbrowskiego/Struga
autorzy : arch. J. Pachowski 85 %, współpraca, arch. E. Pachowska 20 %
II nagroda w konkursie
 projekt koncepcyjny 2012 r. poz. 104 w tomie II;
31. **Centrum Symulacji Medycznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie**,
autorzy : arch. J. Pachowski 80 %, współpraca, arch. E. Pachowska 20 %
II nagroda w konkursie
 projekt koncepcyjny 2013 r. poz. 108 w tomie II;
32. **Stadion Miejski w Szczecinie**, ul. Twardowskiego
autorzy : arch. J. Pachowski 85 %, współpraca, arch. E. Pachowska 15 %
I nagroda w konkursie
 projekt koncepcyjny 2013 r. poz. 109 w tomie II.

Wykaz autoryzowanych wywiadów na temat projektów i zrealizowanych dzieł

1. „Praca i prywatność”
autor Joanna Waliszewska Ładny Dom 2 / 2001;
2. „Konkurs na centrum”
autor M. J. Szubiak Tanew 2 / 2002;
3. „Sierpc i jego przyszłość”
autor Mariusz Emil Mieszkalski
 „Sierpc za 20 lat”
autor Grzegorz Górecki Nasz Sierpc 2 / 2005
 Pismo Rady i Burmistrza;

4. „Przestrzeń wewnętrzna atriów przeszklonych”
autor Marcin Marchwiński Świat Szkła 7 - 8 / 2005
wyd. Euro-Media sp.z.o.o.;
5. „Nowa inwestycja Akademii Świętokrzyskiej” Kampus - 2004 strona internet. AŚ;
6. „Budynek gimnazjum i zespołu Sportowego w Zielonce”
autor E. Brokowska, I. Jąkałska Architekt 7 - 8 / 2000
wyd. Kwieciński;
7. „Konkurs na koncepcję architektoniczno-urbanistyczną Centrum Informacyjno-administracyjnego oraz parku w Legionowie” Komunikat SARP 1 / 2005;
8. „Ratusz w Legionowie”
redakcja Świat architektury 2 / 2010
wyd. W.A. sp. z.o.o.;
9. „Akademia Świętokrzyska”
autor I. Rotter Middelkamp Świat aluminium 1, 2 / 2008
wyd. IMPRESSIVE;
10. „Ceglany Ostrowiec Świętokrzyski”
redakcja Świat architektury 7 / 2011
wyd. W.A. sp.z.o.o.;
11. „Konkurs na koncepcję rozbudowy Kampusu Politechniki Świętokrzyskiej Architektura & biznes 01 / 2012
wyd. RAM sp.z.o.o.;
12. „Z książką na skale - Biblioteka UJK w Kielcach”
autor P. Fabiańska Świat architektury 1 / 2013
wyd. W.A. sp.z.o.o.;
13. „Europejski standard kształcenia”
autor B. Skuza Kielce - wczoraj-dziś-jutro 1 / 2010
wyd. UM Kielce;
14. „Atrakcyjny i funkcjonalny - kampus PŚ”
Kielce - wczoraj-dziś-jutro 3 / 2011
autor J. Żukowska wyd. UM Kielce;
15. „Kampus Politechniki Świętokrzyskiej - najlepsza koncepcja” Indeks 66 / 2011;
„Campus UJK”
- europejski standard kształcenia” wyd. Politechnika Świętokrzyska
brożura UJK - Fundusze dla Rozwoju Polski Wschodniej

Wszystkie projekty od fazy koncepcji, projektu budowlanego poprzez projekt wykonawczy, projekt wnętrza i wyposażenia oraz kosztorysy, przedmiary, specyfikacje powstały w autorskiej Pracowni projektowej Janusz Pachowski - PPIP.

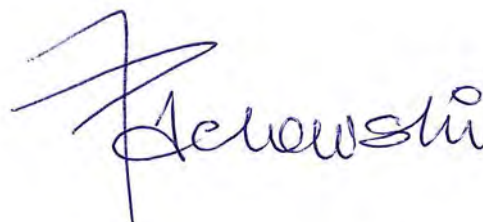
Jestem jedynym właścicielem pracowni i jedynym projektantem w rozumieniu:

- prawa budowlanego,
- prawa autorskiego,
- regulaminu Izby Architektów.

Ponoszę 100% odpowiedzialność zawodową i twórczą za zaprojektowane budynki i ich realizację.

Tytuł autoreferatu:

„Kampus Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kampus Politechniki Świętokrzyskiej - kreacja akademickiej przestrzeni społecznej w realizacjach i projektach Janusza Pachowskiego”.

A handwritten signature in blue ink, reading "Pachowski". The signature is stylized with a large, sweeping initial 'P'.

„Campus¹ Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kampus Politechniki Świętokrzyskiej – kreacja akademickiej przestrzeni społecznej Kielc w realizacjach i projektach Janusza Pachowskiego.

Współczesny kampus - problemy i tendencje

Rozwój szkolnictwa, a w szczególności uczelni wyższych, nierozzerwalnie związany jest z ośrodkami miejskimi.

Ożywienie intelektualne średniowiecznej Europy związane było przede wszystkim z napływem nowych informacji naukowych ze szkół bizantyjskich oraz z arabskimi przekładami dzieł starożytnych uczonych, np.: Arystotelesa czy Platona. Zaczęły powstawać pierwsze Uniwersytety Europy Zachodniej, które zlokalizowane były w Bolonii, Paryżu, Oksfordzie, Modenie czy Cambridge. Ogromny skok cywilizacyjny i gospodarczy związany z rewolucją naukową XVII w. dał początek nowej erze szkolnictwa wyższego, a tym samym nowym tendencjom urbanistycznym, związanym z formą i lokalizacją tych ośrodków. Każde szanujące się nowożytne miasto chciało w swych granicach mieć uniwersytet. Jego obecność nie tylko stanowiła o pozycji miasta, ale także dawała mu prestiż i możliwość lepszego rozwoju.

Początkowo uczelnie powstawały wewnątrz murów miejskich, wałów czy innych naturalnych granic. Lokalizowano je w sercu miast, tak aby studenci mieli blisko do kościoła, na rynek czy plac miejski. Przemawiały też za tym względy bezpieczeństwa, ale także możliwość bezpośredniego wpływu kościoła na działalność uniwersytetu. Wraz z rozwojem ośrodków miejskich i napływem ludności, coraz częściej uczelnie zaczęto lokalizować poza granicami ścisłego śródmieścia. Wiązało się to także z rozwojem szkolnictwa, poszerzeniem programu nauczania i oferty edukacyjnej, co w konsekwencji prowadziło do konieczności rozbudowy zaplecza naukowo - dydaktycznego. Stale wzbogacany program i nowe funkcje społeczno - kulturalne takich ośrodków sprawiły, że uniwersytety zaczęły się przemieniać w osiedla akademickie - kampusy. Uczelniane ośrodki podmiejskie generowały często rozwój gospodarczy i infrastrukturalny w swoim sąsiedztwie, stając się niejednokrotnie konkurencją dla centrów miast.

Po II wojnie światowej zrodziła się idea wyizolowania miasteczek uniwersyteckich, tworząc samowystarczalne, często zamknięte ośrodki poza granicami miast. Takie rozwiązanie jednak niekoniecznie przypadło do gustu samym studentom i kadrze nauczycielskiej, którzy w pewnym sensie zostali wyłączeni z życia miasta i oferowanych przez nie atrakcji. Otwarte tereny przedmieść dawały możliwość bezpośredniego obcowania z przyrodą, zapewniały dogodne warunki do nauki oraz niemal nieograniczone możliwości rozbudowy osiedli akademickich. Taka lokalizacja wiązała się jednak z problemami komunikacyjnymi w relacji miasto - kampus, poczuciem izolacji kulturalno - społecznej, często z większymi kosztami poniesionymi na infrastrukturę techniczną oraz mogła przyczynić się do pogłębiania procesu suburbanizacji. W niekontrolowanym procesie rozrastania się miast, podmiejskie, wielofunkcyjne ośrodki zaczynały konkurować z historycznymi śródmieściami. Taką autonomiczną jednostką stał się Kampus Twente w Holandii czy EPFL w Lozannie. Oba te kampusy są zlokalizowane w znacznej odległości od centrum miast, tworząc odrębne, samowystarczalne, pełne udogodnień i funkcji ośrodki.

---

¹ Kampus - łac. *campus* - pole, równina, dziś osiedle akademickie;
Campus - Forma pisowni przyjęta przez Uniwersytet Kielecki. Dla porządku w opracowaniu posługiwać się będą pisownią polską - kampus.

Idealnym rozwiązaniem jest usytuowanie kampusu poza granicą ścisłego centrum, ale jednocześnie w strukturze miasta. Optymalnie jest, gdy tę odległość można pokonać na piechotę lub gdy zapewniony jest dogodny transport do terenów oddalonych od centrum.

Lokalizacja kampusu w gęstej zabudowie centrów oraz często rygorystyczne wytyczne planistyczne uniemożliwiają rozwój uczelni, mogą zahamować naturalne przemiany, pogorszyć warunki pracy i studiowania oraz zmniejszyć konkurencyjność. Wiele historycznych uniwersytetów boryka się z tymi problemami. Jeśli nie przewidziano rezerwy terenowej dla rozwoju jednostki dydaktyczno - naukowej, dochodzi do silnego rozproszenia, decentralizacji i dezorganizacji takiego ośrodka. Zwarta tkanka miejska nie sprzyja rozwojowi oraz powstawaniu przestrzeni społecznej, a rozproszenie wydziałów utrudnia zarządzanie nimi i koordynację pracy. Z takimi problemami borykał się m.in. Fiński Uniwersytet Techniczny, który zdecydował się przenieść swoją siedzibę z centrum Helsinek do miejscowości Otaniemi w Espoo (10km od centrum stolicy). Nowa lokalizacja uwarunkowana była sąsiedztwem firm zajmujących się nowoczesnymi technologiami, z którymi uczelnia nawiązała ścisłą współpracę naukową. Bardzo bogaty program dydaktyczno - administracyjny połączony został z częścią mieszkalno - kulturalno - rekreacyjną, tworząc przyjazne i twórcze warunki dla studentów i kadry nauczycielskiej. Całość zaprojektowana została przez arch. Alvaro Alto w latach 1949-1966 (pracę wyłoniono na drodze konkursu).

Decyzja o konieczności budowy osiedla akademickiego daje możliwość przewidzenia wielowariantowego rozwoju uczelni oraz uelastycznienie układu przestrzennego w sposób nie ograniczający przyszłych możliwości. Dobrze zlokalizowany i zaplanowany kampus to bardzo ważny element każdej uczelni wyższej. Musi sprostać wielu zadaniom, a jednocześnie zaspokajając potrzeby bardzo aktywnej i wymagającej grupy społecznej, jaką stanowią studenci. Osiedle akademickie powinno mieścić w swoich granicach nie tylko budynki naukowo - dydaktyczne i administracyjne czy samorządowe, hotelowe, zaplecze gastronomiczno - sanitarne, kulturalne i handlowe, ale także przestrzeń społeczną. Elementami wspólnymi zawsze pozostają: Rektorat, Aula Główna i wielofunkcyjne Forum. Często znajduje się tu również biblioteka, przychodnia, kluby, banki czy poczta. Nieodłącznym elementem kampusów są także obiekty sportowe zamknięte i tereny sportowo - rekreacyjne otwarte. Należy jednak pamiętać, że życie miasta i uczelni powinno istnieć w pewnej korelacji, nakładać się na siebie i uzupełniać. Daje to możliwość naturalnego współistnienia dwóch aktywnych jednostek w ramach różnych przestrzeni. Dochodzi wówczas do pozytywnych interakcji społecznych oraz wspólnego rozwoju.

Z powodu bardzo różnego programu uczelni oraz różnorodnych warunków lokalizacyjnych nie można mówić o powtarzalnym układzie przestrzennym czy uniwersalnym modelu kampusu. Każda nowa jednostka naukowo - dydaktyczna wymaga indywidualnego podejścia. W zależności od profilu uczelni, programu, przewidywanej liczby studentów oraz usytuowania i potrzeb regionu powstaje pewien schemat ideowy, który zawsze powinien mieć możliwość przebudowania czy rozbudowy. Dlatego tak ważne są rezerwy terenowe przy nowopowstających kampusach. Uczelnie muszą nadążyć za dynamizmem przemian i nowymi potrzebami, które niesie ze sobą globalizacja. O konkurencyjności uczelni świadczy w dzisiejszych czasach nie tylko to, czy swoim profilem jest w stanie odpowiedzieć na potrzeby rynku, ale także czy jest w stanie zaspokoić potrzeby współczesnego studenta. Większość nowopowstających kampusów to elastyczne, wielofunkcyjne, ewoluujące jednostki, otwarte na innowacje techniczne i multimedialne.

Niezwykle ciekawym i ważnym zagadnieniem jest kreacja akademickiej przestrzeni społecznej na terenie kampusów. Osiedla uniwersyteckie jako miniatury miast wykształciły w swoich granicach ogólnodostępne obszary publiczne. Pojawia się pytanie czy te tereny można nazwać przestrzeniami publicznymi? Od wielu lat socjologowie i urbaniści podejmują

próby zdefiniowania tego terminu. Przestrzeń publiczna, ze względu na swą różnorodność bywa bardzo trudna do sklasyfikowania i podziału. W czasach dominacji własności prywatnej pojawia się kolejne kryterium, które należy wziąć pod uwagę przy próbie uszeregowania tego zagadnienia. Często ogólnodostępna przestrzeń publiczna jest de facto własnością prywatną, udostępnianą na ustalonych zasadach, nierzadko czasowo ograniczanych (np.: w nocy).

Mimo iż definicja zawarta w Ustawie o Planowaniu i Zagospodarowaniu Przestrzennym nie klasyfikuje przestrzeni publicznej ze względu na własność, to jednak jest to kryterium bardzo istotne.² Dokument definiuje przestrzeń publiczną jako „obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.” Mimo takiej definicji coraz powszechniej funkcjonuje sformułowanie „przestrzeń półpubliczna”, która może być prywatną przestrzenią ogólnodostępną a także zawłaszczoną lub "okupowaną" przestrzenią publiczną.

W ujęciu socjologicznym zagadnienie przestrzeni publicznej jest równie trudne do zdefiniowania, co w aspekcie prawnym czy fizycznym, przede wszystkim z uwagi na subiektywną ocenę odbiorcy. Tak dochodzimy do pojęcia przestrzeni społecznej, które nie jest budowane w oparciu o własność czy funkcje, ale o potrzeby i aspiracje konkretnej grupy ludzi, korzystającej z tej przestrzeni. Terytorialność takiego obszaru ustalana jest w oparciu o pewien aspekt metafizyczny, który wiąże się z tożsamością indywidualną i społeczną. Przestrzeń społeczna jest to, według mnie, przestrzeń ogólnodostępna, z której korzystać można bezpłatnie, ale jednocześnie należy przestrzegać określonych dla niej praw i zasad. Jej granice są trudne do zdelimitowania, a niekiedy wręcz niemożliwe, gdyż istnieje ona w ramach porządku ontologicznego. Zbiorowość, która wpływa na powstanie takiej przestrzeni jest grupą dominującą oraz jednocześnie jej stałym odbiorcą. Idealnym przykładem takiej przestrzeni jest kampus. Studenci i pracownicy, spędzając wiele lat na uczelni, tak organizują przestrzeń wokół siebie, aby odpowiadała ich podstawowym i wyższym potrzebom. Chcą się czuć dobrze i pewnie w swoim środowisku. Na architektach spoczywa więc niezwykle odpowiedzialność, gdyż poprzez działania w przestrzeni publicznej, świadomie bądź nie, wpływają na kreację przestrzeni społecznej, warunkującej przynależność grupy do miejsca.

Przestrzeń społeczna od zawsze była w kręgu moich zainteresowań, a odmiana tej przestrzeni, która występuje w osiedlach uniwersyteckich jest szczególnym przypadkiem do badań.

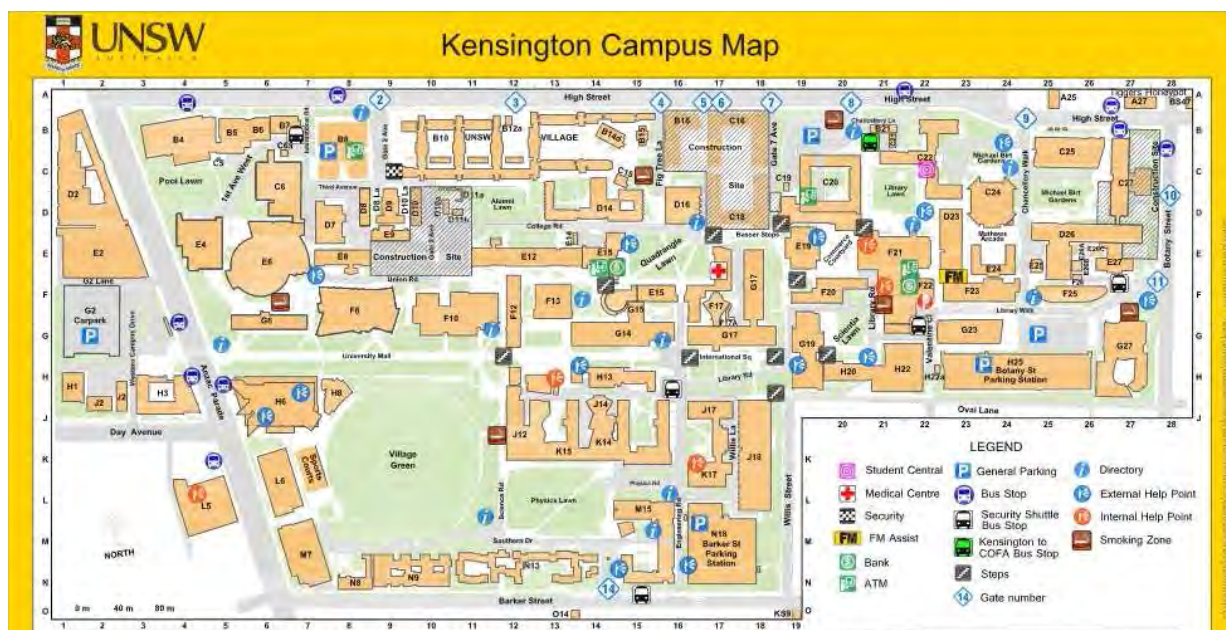
Z moich obserwacji wynika, że podczas tworzenia nowych kompleksów uniwersyteckich, architekci kładą szczególny nacisk na przestrzeń społeczną. Często jest to cały system placów publicznych o zmiennej funkcji i aranżacji, które dzięki powiązaniom przestrzennym i widokowym tworzą logiczną całość. Dla osób "z zewnątrz" taki system jawić się może jako labirynt pełen niezrozumiałych symboli i rozwiązań, które jednak zrozumiałe są dla studentów oraz kadry.

Bardzo ciekawie rozwiązana przestrzeń publiczną posiada Uniwersytet Nowej Południowej Walii - australijska państwowa uczelnia wyższa z siedzibą Sydney (University of New South Wales). Posiada ona osiem kampusów. Główny kampus UNSW położony jest na 38-hektarowej działce w dzielnicy Kensington, na wschodnich przedmieściach, zaledwie kilka minut drogi od centrum miasta. Znajduje się w bliskim sąsiedztwie głównego dworca kolejowego i innych ważnych węzłów komunikacyjnych. Przestrzenie publiczne są skomponowane w taki sposób, aby tworzyć nieprzerwany ciąg. Rozmieszczone są wzdłuż

---

² Ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym; (Dz. U. z dnia 10 maja 2003r.); Art.2, p.6

niego wnętrza oficjalne o znaczeniu ogólnuczelnianym, jak ciągi piesze czy forum oraz mniejsze, kameralne przestrzenie, takie jak place przed budynkami lub uliczki międzywydziałowe. Główne Forum stworzono poprzez poszerzenie ważnego ciągu pieszego o zróżnicowanym poziomie wysokości. Gradacja sprawia, że plac jest niezwykle funkcjonalny i ciekawy w odbiorze. Różnica wysokości stała się atutem i częścią kompozycji przestrzennej, a nie przeszkodą do pokonania. Rozwiązanie to stało się dla mnie inspiracją dla późniejszych prac projektowych, gdzie próbowałem jak najlepiej wykorzystać naturalne ukształtowanie terenu.

Mapa kampusu Uniwersytet Nowej Południowej Walii w Kensington w Sydney.
 Źródło: <http://www.unsw.edu.au/>

Przestrzeń publiczną kampusu Nowej Południowej Walii w Sydney. Fot. własne.

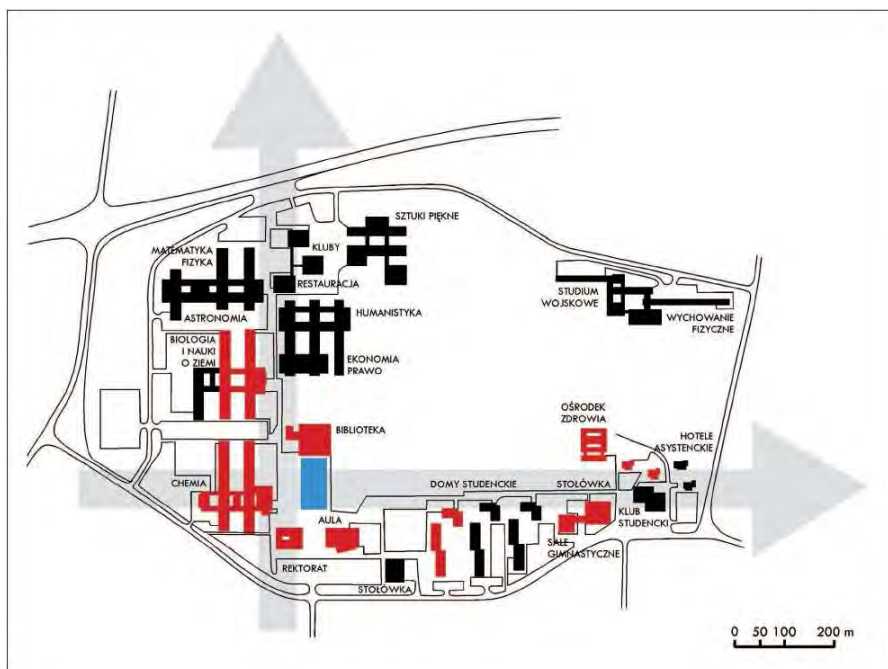

Przestrzenie publiczne kampusu Nowej Południowej Walii w Sydney. Fot. Własne.

Wiele uczelni w Polsce, których siedziby zlokalizowane pierwotnie były w centrach miast, stanęło przed dylematem, jaki niosła ze sobą konieczność rozwoju. Rozpatrywano możliwości terenowe dla rozbudowy już istniejących siedzib lub przeniesienie uczelni w nowe, nieograniczające przestrzennie lokalizacje. W zależności od warunków, zarówno lokalizacyjnych jak i finansowych, możemy obserwować różne modele i pomysły, jakie zostały zrealizowane w Polsce w kilku ostatnich dziesięcioleciach.

Zespołami akademickimi realizowanymi w polskiej urbanistyce i architekturze powojennej, zasługującymi na szczególną uwagę są kampusy w Toruniu i Poznaniu.

Kampus Uniwersytetu Toruńskiego kilkakrotnie próbowano scalić w jeden, zwarty kompleks dydaktyczno - naukowy, na wzór uczelni amerykańskich. Powojenna rzeczywistość sprawiła, że przesuwano kolejne daty realizacji i zmieniano możliwość lokalizacji osiedla akademickiego. Ostatecznie wybrano teren na północno - zachodnich obrzeżach miasta. Zakończenie I etapu, w zakres którego wchodziły wszystkie niezbędne obiekty, wyznaczono na 1973r. Wiązało się to z obchodami 500 - lecia urodzin Mikołaja Kopernika. Projektu podjęli się architekci z Politechniki Warszawskiej pod okiem architekta doc. Ryszarda Karłowicza. W skład zespołu weszli m.in.: Konrad Kucza-Kuczyński (Forum Główne), Marek Różański (rektorat i aula), Witold Benedek (biblioteka), Józef Łucki (później zastąpiony przez Andrzeja Jaworskiego, Instytut Chemii), Bogdan Popławski (Wydział Biologii i Nauk o Ziemi), Wincenty Szober (domy studenckie, hotele asystenckie, stołówka) i Zenon Buczkowski (przychodnia zdrowia). Głównymi elementami założenia były dwie, prostopadle przecinające się osie, które stanowiły rdzeń osiedla akademickiego. Wzdłuż nich zlokalizowano przestrzenie publiczne i półpubliczne. W oparciu o nie rozplanowano także wszystkie obiekty naukowo - dydaktyczne, które cechowały się jednorodną architekturą oraz budynki socjalno - bytowe o zróżnicowanej formie i charakterze.

Kampus UMK - założenie przestrzenne z 1967r. Kolor czerwony - budynki zrealizowane.

Źródło: M. Pszczółkowski, *Kampus Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu 1967 - 1973*; "Kwartalnik Architektury i Urbanistyki". 2010, z. 1-2, s. 42;

Program Kampusu przewidywał szereg budynków dydaktyczno - administracyjnych, mieszkalnych, a także bibliotekę, hostele, stołówkę, sale gimnastyczne, przychodnię oraz klub studencki. Układ obiektów pozadydaktycznych cechował się większą swobodą rozplanowania i różnorodnością formy, zachowując jednocześnie charakter całego założenia. Najważniejsze funkcje - rektorat, biblioteka i aula główna - zlokalizowane zostały u zbiegu osi, natomiast Forum Głównie ma charakter przestrzeni społecznej, otwartej na mniejsze, kameralne półpubliczne wnętrza urbanistyczne, przeznaczone dla studentów.³

W miarę upływu lat elastyczne założenie uzupełniano i rozbudowywano, dokładając brakujące funkcje oraz nowe obiekty kulturalne. Całość czytelnego układu dopełniono ciągami pieszymi i zielenią, która odgrywa ważną rolę w kompozycji. Założenie Kampusu Uniwersytetu Toruńskiego było jednym z pierwszych w Polsce kompleksowych rozwiązań o pełnym programie niezbędnym do funkcjonowania uczelni.⁴

Kolejnym wartym uwagi osiedlem akademickim jest Kampus Morasko Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Został on także zlokalizowany poza granicami ścisłego centrum, w północnej części miasta. Liczne, rozproszone na terenie śródmieścia obiekty należące do uczelni postanowiono skoncentrować na jednym osiedlu akademickim, które miało łączyć większość środowiska naukowego wszystkich uczelni poznańskich. Idea, która powstała na przełomie lat 60. i 70. nigdy nie została w pełni zrealizowana, a proces jej rozbudowy i przemian trwa do dnia dzisiejszego. Pierwotna skala wielofunkcyjnego założenia przewidywała planowane z ogromnym rozmachem osiedle, które miało się znajdować na działce o powierzchni 400 ha, połączonej z centrum szybką koleją miejską. Rozstrzygnięty w 1974r. konkurs wygrali architekci: Marian Fikus oraz Jerzy Gurawski. Kłopoty finansowe oraz zmieniające się pomysły kolejnych rektorów sprawiły, że na teren kampusu przeniesiona

³ M. Pszczółkowski, *Kampus Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu 1967 - 1973*; "Kwartalnik Architektury i Urbanistyki". 2010, z. 1-2, s. 39-52;

⁴ M. Pszczółkowski, *Architektura Uniwersytetu Mikołaja Kopernika*, Wydaw. Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2009.

została niewielka część wydziałów, a władze uczelni pozostały w dawnej siedzibie, znajdującej się w śródmieściu Poznania. Temat budowy kolejnych wydziałów wrócił po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej i możliwości współfinansowania z funduszy unijnych nowych inwestycji. Kompleks ten, mimo wieloetapowej budowy, tworzy zwartą całość o jednolitym charakterze, co po części związane jest z faktem, iż większość budynków zaprojektowana została przez arch. Jerzego Gurawskiego, który był współautorem głównej koncepcji.⁵

Zachodnia część Kampusu UAM Morasko - widok z quadcoptera z wysokości 85 metrów - sierpień 2012; Źródło: www.wikipedia.pl

Przestrzeń Kampusu UAM Morasko - jeden z wydziałów z wewnętrznym, ale otwartym dziedzińcem. Fot. własna.

Przykładami współczesnych kampusów, powstających w czasie ostatniej dekady są: Kampus Uniwersytetu w Białymstoku, zaprojektowany przez arch. Marka Budzyńskiego wraz z zespołem oraz Kampus 600-lecia Odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego, realizowany w oparciu o plan koordynacyjny dla III Kampusu UJ wraz z Parkiem Technologicznym, który został opracowany przez Instytut Architektury Krajobrazu i Centrum Komputerowe Politechniki Krakowskiej w 1998r. Obydwa założenia znajdują się w trakcie realizacji. Budowa Krakowskiego osiedla akademickiego została zawarta w Wieloletnim Programie przewidzianym do realizacji w latach 2001 - 2015 i większości budowana jest ze środków

⁵ B. Miśkiewicz, *Uniwersytet Poznański. Fakty, refleksje, wspomnienia*, UAM Poznań 1983.

budżetu państwa. Układ przestrzenny III Kampusu UJ oparty jest na dwóch osiach widokowych, które jednocześnie stały się głównymi osiami przestrzeni publicznych założenia. W powstałych kwartałach zlokalizowane zostały budynki wybranych wydziałów, a ściśle sąsiedztwo Krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz Parku Technologicznego sprawia, że jest to rozwiązanie wyjątkowe i innowacyjne. Planowana współpraca naukowo - dydaktyczna jest pomysłem nowatorskim dla tej części Europy. Kampus rozplanowany został na zielonych terenach zachodniego klinu w sąsiedztwie Parku Krajobrazowego. Koncepcja opiera się więc na naturalnych walorach przestrzennych i otwarciach widokowych, gdzie zlokalizowano funkcje rekreacyjne. Całe założenie znajduje się na 130 ha działce, a program oprócz części dydaktyczno - naukowej przewiduje kompleks obiektów sportowo - rekreacyjnych i mieszkalno - bytowych. Obecnie kampus boryka się z problemami finansowymi, związanymi z utrzymaniem powstałych obiektów.⁶

Budowa Białostockiego Kampusu została rozpoczęta w październiku 2011r. Zakłada on powstanie dwóch zwartych grup budynków o jednolitym charakterze, które zajmą połowę działkę o powierzchni 30 ha. Resztę stanowić będzie park. Budynki zlokalizowane są wokół przestrzeni publicznych - placów, które powstały na skrzyżowaniach układu komunikacyjnego.

III Kampus UJ w Krakowie, postęp prac (stan na 2007r).

Źródło: A. Böhm, *Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego III Kampusu UJ*, "Czasopismo Techniczne" 1 -A, s. 75.

Obiekty porastać ma roślinność, która pozwoli na lepszą integrację zabudowy z otaczającą zielenią. Projekt przewiduje pięć budynków, z czego cztery zlokalizowano wokół Placu Syntezy Nauk. Program wzbogacony został o szereg funkcji kulturalnych i rekreacyjnych, a także przewiduje powstanie kolejnych obiektów w przyszłości. Docelowo uczelnia chce przenieść wszystkie wydziały do nowego miasteczka akademickiego. Obecne

⁶ A. Böhm, *Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego III Kampusu UJ*, "Czasopismo Techniczne" 1 -A, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2008, s. 69-76.

rozproszone są one po całym mieście. Pierwszy etap inwestycji, współfinansowanej z Programu Rozwój Polski Wschodniej, ma zostać ukończony w 2015r.⁷

Koncepcja urbanistyczno - architektoniczna
Kampusu Uniwersytetu w Białymstoku.

Źródło: www.ronet.pl

---

⁷ Portal Funduszy Europejskich, <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl>

Uczelnie /ośrodki akademickie/ w Kielcach - historia, stan obecny

Historia uczelni wyższych w Kielcach rozpoczęła się w latach 60. XX w., w związku z ogólnym ożywieniem gospodarczym kraju. Jako pierwsza powstała w 1966 r. Wyższa Szkoła Inżynierska, która przekształcona została w Politechnikę Świętokrzyską. W 1969 r. na bazie Studium Nauczycielskiego powołano Wyższą Szkołę Nauczycielską, którą następnie przekształcono w Wyższą Szkołę Pedagogiczną im. Jana Kochanowskiego. Pierwotnie składała się z trzech wydziałów: humanistycznego, matematyczno - przyrodniczego i pedagogicznego. W kolejnych latach przybywały nowe wydziały i kierunki oraz nowe siedziby, które rozproszone były po całym mieście. Prężnie rozwijająca się uczelnia w 2000 r. uchwałą Sejmu RP uzyskała status akademii, w związku z czym zmieniła nazwę na Akademię Świętokrzyską im. Jana Kochanowskiego. Kolejne lata wiązały się z pozyskaniem przez uczelnię nowych uprawnień dydaktycznych, z rozbudową i przebudową struktur wewnętrznych, dopasowaniem programu kształcenia do wymogów unijnych oraz polepszaniem warunków dydaktyczno - naukowych. Wysiłki Akademii zostały docenione w 2008 r., kiedy to przekształcono ją w Uniwersytet Humanistyczno - Przyrodniczy (uniwersytet przymiotnikowy), a w 2011 r. uzyskała status uniwersytetu klasycznego, ponownie zmieniając nazwę na Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Kielce są stosunkowo młodym ośrodkiem naukowym o pierwotnie ubogiej strukturze akademickiej, który od połowy XX w. stale się rozwija. Dziś w mieście istnieje 12 uczelni wyższych, z czego najważniejszy jest Uniwersytet Jana Kochanowskiego. Zatrudnia on 1639 osób (w tym 909 nauczycieli akademickich) i kształci na 34 kierunkach ponad 16 tys. studentów.⁸ Wciąż rozrastające się struktury i zainteresowanie studentów uczelnią przyczyniły się do konieczności rozbudowy zaplecza naukowo - dydaktycznego. Od marca 2009 r. szkoła przystąpiła do wieloletniego projektu "Rozbudowa bazy badawczej specjalistycznych laboratoriów uczelni publicznych regionu świętokrzyskiego". Elementem strategicznym programu jest rozbudowa kampusu akademickiego, który zlokalizowany został w północno - wschodniej części miasta przy ul. Świętokrzyskiej. Wybór nowej siedziby wiązał się przede wszystkim z możliwością rozbudowy uczelni i dostępnością terenu. Dotychczasowe budynki należące do szkoły w większości zlokalizowane były w ścisłej zabudowie śródmiejskiej, co uniemożliwiało dalszy rozwój. Decentralizacja oraz utrudniony rozwój uczelni sprawiły, że postanowiono przenieść do nowej lokalizacji większość wydziałów oraz obiektów administracyjnych. Dzięki tym zabiegom korzystanie z oferty dydaktyczno - naukowej będzie łatwiejsze i mniej czasochłonne. Daje to także możliwość rozwoju przestrzeni społecznej i rekreacyjnej oraz ułatwia dialog międzywydziałowy, co przyczynia się do wzmożonej interakcji, wymiany poglądów specjalistów z różnych dziedzin oraz innowacyjnych pomysłów. (taka idea przyświecała m.in. Wolnemu Uniwersytetowi Berlińskiemu oraz MIT w Bostonie). Należy pamiętać, że za centralizacją terytorialną przemawiają także względy ekonomiczne przyszłego użytkownika. Poza lepszą organizacją i koordynacją pracy, zapewniona jest oszczędność czasu studentów i wykładowców, co bezpośrednio przekłada się na wydajność pracy. Biorąc również pod uwagę zły stan techniczny niektórych wydziałowych budynków i konieczność ich remontów, potwierdza się słuszność decyzji o budowie kampusu akademickiego.

Rozbudowa uczelni wsparta została przez środki z Unii Europejskiej. Dofinansowanie zagwarantowało także Ministerstwo Edukacji.

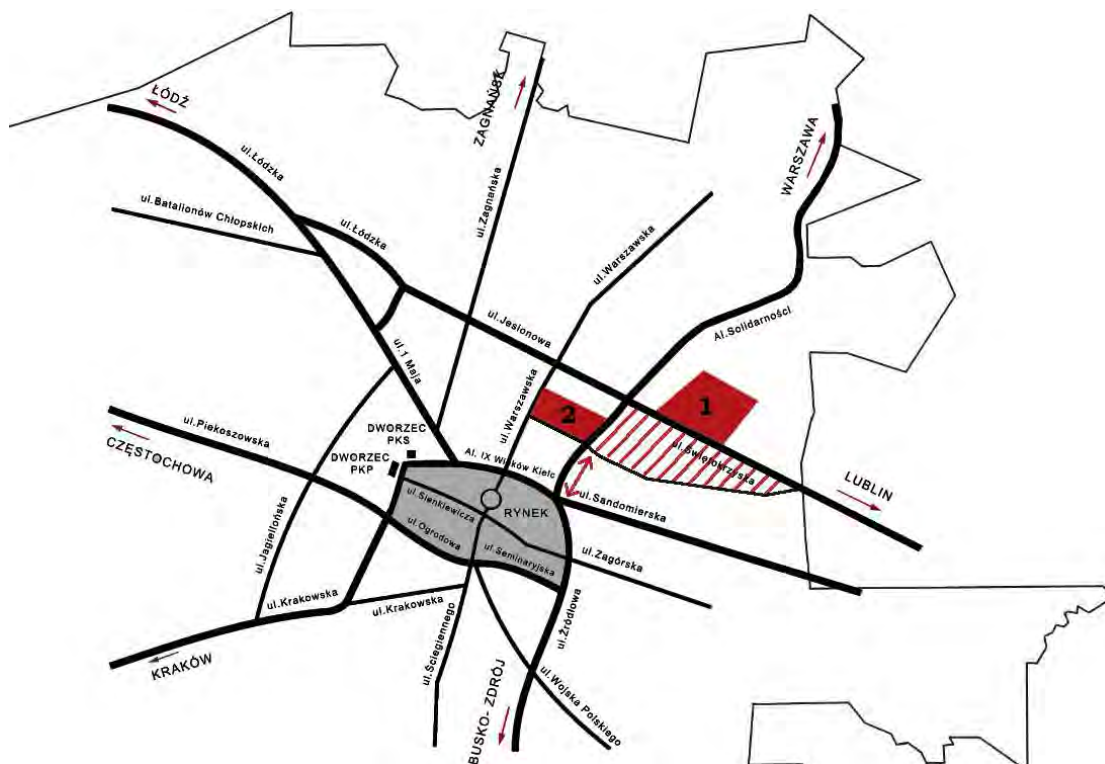
---

⁸ Stan z 30.11.2012 r. Dane zaczerpnięte ze strony Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach; źródło: www.ujk.edu.pl

To pozwoliło na rozpoczęcie realizacji całego projektu. Silny lobbing polityków na rzecz ziemi kieleckiej oraz stworzenie tam oddzielnego województwa zwiększyło znaczenie uczelni, a także, dzięki licznym grantom na badania naukowe, pomogło w budowie silnej kadry nauczycielskiej. Konsekwentne działania kolejnych rektorów na rzecz programu rozbudowy przyczyniły się do dzisiejszego zaawansowanego stanu kampusu oraz szeregu nowych działań, wspomagających jego rozwój.

Nowa lokalizacja u zbiegu Alei Solidarności (dawnej ulicy Manifestu Lipcowego) oraz ul. Świętokrzyskiej jest oddalona o kilka minut jazdy komunikacją miejską od centrum (około 2,5 km). Działki A i B znajdują się w sąsiedztwie terenów niezabudowanych, ale dobrze skomunikowanych z całym regionem. Oddzielone są od siebie niezagospodarowanym pasem zieleni, będącym w rękach prywatnych, a wygórowana cena uniemożliwia Uczelni jej wykup. Jednymi z najpoważniejszych wyzwań przestrzennych są: zmienny poziom terenu (spadek w kierunku południowym miejscami wynosi do 8%) oraz brak decyzji co do zainwestowania w pasie dzielącym dwie działki.

Teren na północ od osiedla akademickiego jest wyłączony spod zabudowy ze względu na duży spadek (do 12%) oraz układ zieleni, która jest przedłużeniem parku Dygasińskiego. Powyżej, na szczycie wzniesienia, zrealizowane są domy jednorodzinne prominentnych mieszkańców Kielc. Od zachodu zlokalizowany jest zespół budynków biurowych oraz rozbudowany obiekt hotelowo - kongresowy, obydwa należące do SKANSKA (dawny EXBUD, obecnie - prywatny), a dalej, za Aleją Solidarności, zlokalizowane są osiedla mieszkaniowe powstające od lat 60. XX w. Od wschodu znajdują się niezainwestowane obszary łąkowo - polne. Od południa, wzdłuż drugiej strony ul. Świętokrzyskiej, znajdują się zabudowania usługowo - handlowe i magazynowe (częściowo opuszczone).

Fragment Kielc. 1. Uniwersytet Kielecki, 2. Politechnika Świętokrzyska, obszar zakreślony - Kielecki Park Technologiczny.

W pobliżu kampusu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego zlokalizowana jest Politechnika Świętokrzyska - najstarsza uczelnia Kielc. Jej kampus znajduje się na działce o powierzchni 22ha, usytuowanej w centrum miasta.

Obydwie uczelnie współpracują na polu dydaktyczno - naukowym. Razem pozyskały fundusze unijne z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, które przeznaczono na budowę specjalistycznych laboratoriów. Zrodził się także pomysł stworzenia Uczelnianego Ośrodka poprzez powiązanie obydwu terenów Kieleckim Parkiem Technologicznym. Miały on powstać na terenach opuszczonych i przemysłowych, które znajdują się po drugiej stronie ul. Świętokrzyskiej. Dałoby to możliwość stworzenia ciągu przestrzeni publicznych, który zostałby połączony z historycznym centrum. Takie rozwiązanie pozwoliłoby na uporządkowanie niedoinwestowanego i zaniedbanego fragmentu miasta oraz wpisałoby się w europejski trend reurbanizacji. Kompleksowa rewitalizacja funkcjonalno - przestrzenna podniosłaby wartość tej części miasta oraz nobilitowała do miana dzielnicy przyjaznej i otwartej na nowe inwestycje.

Campus Uniwersytetu Kieleckiego

Przypieczętowaniem decyzji o budowie kampusu u zbiegu Alei Solidarności i ul. Świętokrzyskiej było kupno w 2000 r. trzynastohektarowej działki w sąsiedztwie już istniejącego Wydziału Matematyczno - Przyrodniczego, który funkcjonował w tym miejscu od lat 90. ubiegłego wieku.

W tym samym roku powstało Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Kielce⁹, w którym zakupiony pod kampus obszar, przewidziany został na "funkcje komercyjne i usługowe o znaczeniu ponadpodstawowym" i zabudowę wielkokubaturową. Dokument zaznacza konieczność powiązania nowych przestrzeni publicznych z terenami ciągu krajobrazowego, znajdującymi się od północnej strony założenia oraz zachowanie naturalnego spadku terenu.

Łącznie Uniwersytet na osiedle akademickie przeznaczył obszar 21 ha. Teren ten podzielony został umownie na części A i B. Działki oddzielone są od siebie pasem nieuporządkowanej prywatnej zieleni łąkowej.

Teren A - stan przedkonkursowy z 2004 r. Dokumentacja fotograficzna dołączona przez uczelnię do materiałów konkursowych.

Decyzja o budowie Nowego Kampusu Akademii na częściowo niezabudowanych terenach we wschodniej dzielnicy Kielc powstała w oparciu o analizy urbanistyczne przygotowane przez arch. Alicję Bojarowicz. Koncepcja obejmowała także teren, znajdujący się pomiędzy już zakupionymi działkami, który planowano w przyszłości nabyć.

---

⁹ Przyjęte uchwałą Nr 580/2000 Rady Miejskiej w Kielcach z dnia 26 października 2000 r. wraz ze zmianami.

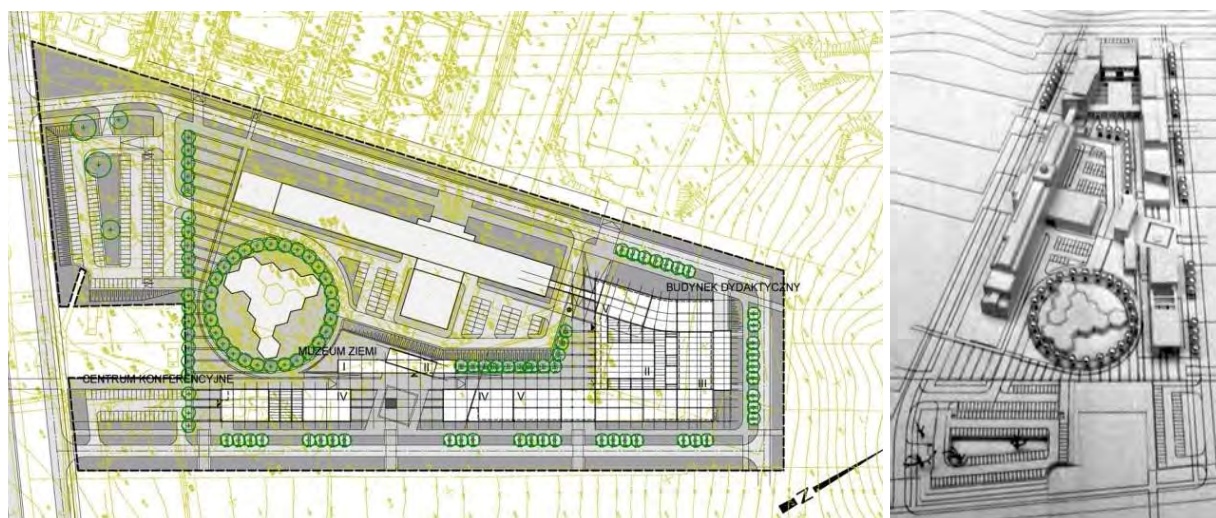
Kampus - część A (budynek G) 2004 – 2012 r.

Aspiracje Akademii Świętokrzyskiej do uzyskania tytułu uniwersyteckiego wiązały się z koniecznością rozbudowy przestrzeni naukowo - dydaktycznej oraz społecznej. Zmiany te, zapoczątkowane zostały w roku 2004, a pierwszy etap intensywnego rozwoju, niemal całkowicie finansowany ze środków unijnych, powinien zakończyć się w 2013 r.

Konkurs na Kampus A ogłoszony w kwietniu 2004 r. przez Kielecki oddział Stowarzyszenia Architektów Polskich wygrała pracownia PPIP - Pracownia Projektowa Janusz Pachowski. Koncepcję zagospodarowania terenu opracowano opierając się na zaleceniach, wynikających z Koncepcji Zagospodarowania Campusu Akademii Świętokrzyskiej. Nowe obiekty zaprojektowano w formie zabudowy obrzeżnej, usytuowanej wzdłuż linii regulacyjnej. Stworzono kwartał urbanistyczny otwarty na ul. Świętokrzyską, z obniżeniem zabudowy w pierzei północnej tak, aby zachować widok na wzgórza. Wnętrze powstałe między wyższymi budynkami otwierało się w kierunku południowym na centrum Kielc, stanowiąc przestrzeń społeczną uczelni, przeznaczoną do rekreacji. Ulice zewnętrzne poprowadzone zostały zgodnie z zaleceniami Koncepcji Zagospodarowania Campusu. Wzdłuż nich zaprojektowano parkingi w zespołach, zgodnie z modułami nowego budynku.

Koncepcja powiązań pieszych opierała się na głównym ciągu, na kierunku północ-południe, poprowadzonym zgodnie z Koncepcją Zagospodarowania Campusu wewnątrz kwartału. Prostopadle do niego poprowadzono dwa ciągi poprzeczne, łączące wschodnią i zachodnią pierzeję kwartału. Ciąg południowy, do którego doprowadzono wyjścia z parkingu, we wschodniej części działki, rozpoczynał się placem przed Centrum Konferencyjnym, a w rejonie parkingu i istniejącego budynku otwierał przestrzennie na obiekty „Eksbudu”. Poprzeczny ciąg północny, wyprowadzony przez podcień pod wschodnim skrzydłem projektowanego budynku, stanowił zakończenie założenia przestrzeni publicznych w formie placu przed głównym wejściem do nowego obiektu. Ciąg ten w przyszłości ma szansę stać się główną osią Kampusu Uniwersyteckiego.

Wykorzystano naturalny południowy stok, projektując tarasowo ukształtowany ciąg pieszy (schody, pochylnie), wzbogacony murkami oporowymi, skarpą i szpalerami drzew.

Zagospodarowanie terenu Kampusu A. Zdjęcie makiety. Wybrane elementy konkursowego projektu koncepcyjnego na terenie kampusu A. PPIP 2004 r. Archiwum własne.

Centralnym elementem budynku dydaktycznego jest hol główny. To miejsce koncentracji życia społecznego uczelni. Przyjęto jeden hol dla wszystkich Instytutów, dzięki czemu możliwa jest

integracja studentów, przenikanie się życia naukowego i społecznego. Z części centralnej dostępne są także główne pionory komunikacyjne w poszczególnych jednostkach oraz dwa zespoły szatniowe obsługujące wszystkie Instytuty.

Wizualizacja holu głównego. Wybrane elementy konkursowego projektu koncepcyjnego na terenie kampusu A. PPIP 2004 r. Archiwum własne.

Projektowane budynki nawiązywały do istniejącego Wydziału Matematyczno - Przyrodniczego wysokością oraz układem przestrzennym, stanowiąc jego przedłużenie. Były także połączone z nim za pomocą korytarzowego łącznika. Parterowy pawilon wewnątrz kwartału został zachowany wraz z wydzieloną poprzez szpaler drzew otaczającą go przestrzenią. Zgodnie z wytycznymi konkursowymi kampus A składał się z: Instytutu Chemii (skrzydło wschodnie), Instytutu Ochrony i Kształtowania Środowiska (skrzydło zachodnie) oraz Centrum Nowoczesnej Technologii i ogólnoinstitutowego Zakładu Naukowo – Badawczego. Budynek dydaktyczny to wielofunkcyjny zespół przeznaczony dla dużej ilości użytkowników, z powtarzającymi się, modułowymi pracowniami chemicznymi z zapleczeniami. Z tego powodu zaprojektowano segmentowy układ obiektu, składający się z pięciu wielokondygnacyjnych jednostek. Każda z nich zawiera:

- system komunikacji pionowej (klatka schodowa + winda),
- szczelinę instalacyjną na całej wysokości budynku wzdłuż korytarza, co zapewnia możliwość stałej modyfikacji i konserwacji wszystkich pionów instalacyjnych,
- wentylatornie (ew. klimatyzatornie) na dachu i kondygnacji –1.

W każdej z tych pięciu jednostek, na wszystkich kondygnacjach, umieszczono w jednym pionie duże, studenckie pracownie laboratoryjne (z digestoriami i całą obsługą instalacyjną) oraz pracownie magisterskie. Dzięki temu skrócono do minimum ilość poziomych przewodów wentylacyjnych. Pięć jednostek jest "spiętych" na całej długości i szerokości jedną szczeliną instalacyjną (szachtem).

Przyjęto zasadę, że po tej stronie elewacji, przy której zlokalizowano laboratoria, mieszczą się również inne pracownie doktorantów, zaś po przeciwnej – pokoje pracowników nauki i sale seminaryjne. Brak „usztynień” funkcjonalnych, narzuconych przez układ budynku umożliwia w przyszłości również zmiany organizacyjne instytutów, inny podział na zakłady itp.

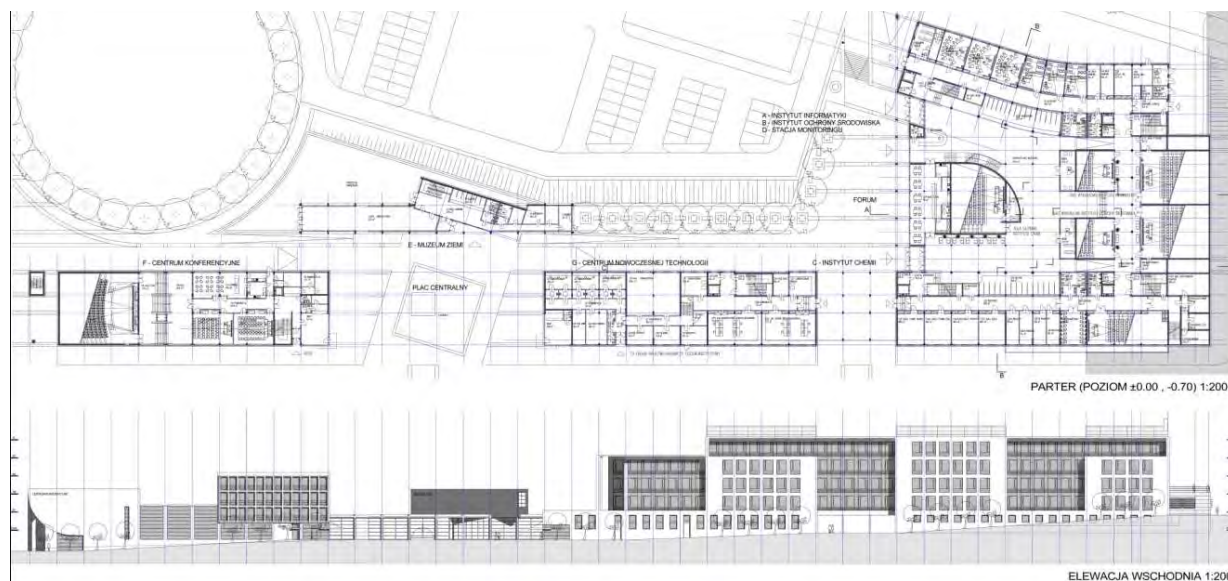
Budynki dydaktyczne to dwa skrzydła, spięte w strefie środkowej bryłą II i III kondygnacyjną. Dzięki takiemu obniżeniu uzyskano przewietrzanie zespołu oraz możliwość kontaktu widokowego z krajobrazem.

W środkowym skrzydle, na poziomie III zlokalizowano pokoje władz wydziału oraz salę posiedzeń Rady Wydziału. Z tego poziomu, z antresoli zapewniony jest widok na hall główny. Duża sala wykładowa Instytutu Chemii może pełnić rolę sali o znaczeniu ogólnomiejskim, z foyer na poziomie antresoli – galerii. Dwie specjalne jednostki zespołu, tzn. Zakład Naukowo – Badawczy (ogólnoinstytutowy) oraz Centrum Nowoczesnej Technologii, ze względu na typy urządzeń w nich zainstalowanych oraz zakres działalności, zlokalizowano na parterze budynku Instytutu Chemii, z możliwością niezależnego dostępu z zewnątrz. Z sal wykładowych korzystać mogą również inne wydziały i instytuty zlokalizowane w budynku istniejącym.

Budynek zaprojektowano w konstrukcji żelbetowej monolitycznej w układzie słupowo-płytowym. Podstawowy moduł konstrukcyjny w układzie poprzecznym to 6 m, w układzie podłużnym – 5, 4 i 7 m.

Na elewacjach zaproponowany został tynk szlachetny boniowany w połączeniu z fragmentami elewacji kurtynowej oraz niewielkie fragmenty z okładziną z płyt laminowanych HPL. W fasadzie podkreślony został podział na 5 wewnętrznych modułów przestrzennych.

Budynek Muzeum Ziemi będzie stanowił zamknięcie placu w strefie centralnej. Lekka, modułowa konstrukcja z dużą ilością przeszkleń i ciemną bryłą I piętra, w której znajduje się sala audiowizualna, kontrastuje ze spokojnymi elewacjami Wydziału Matematyczno - Przyrodniczego.

Rzut parteru oraz elewacja wschodnia. Wybrane elementy konkursowego projektu koncepcyjnego na terenie kampusu A. PPIp 2004 r. Archiwum własne.

Stworzono nowoczesny zespół Kampusu Akademii Świętokrzyskiej na wysokim poziomie (obejmujący istniejące i planowane w dalszych etapach budynki), odpowiadający potrzebom miasta i regionu oraz aspiracjom uczelni. Modularność architektury umożliwiła etapową realizację inwestycji.

Na podstawie koncepcji konkursowej opracowany został w grudniu 2004 r. projekt budowlany w celu uzyskania pozwolenia na budowę. Projekt wykonawczy podzielony został na dwa etapy: pierwszy oddany został we wrześniu 2005 r., a drugi w czerwcu 2006 r.

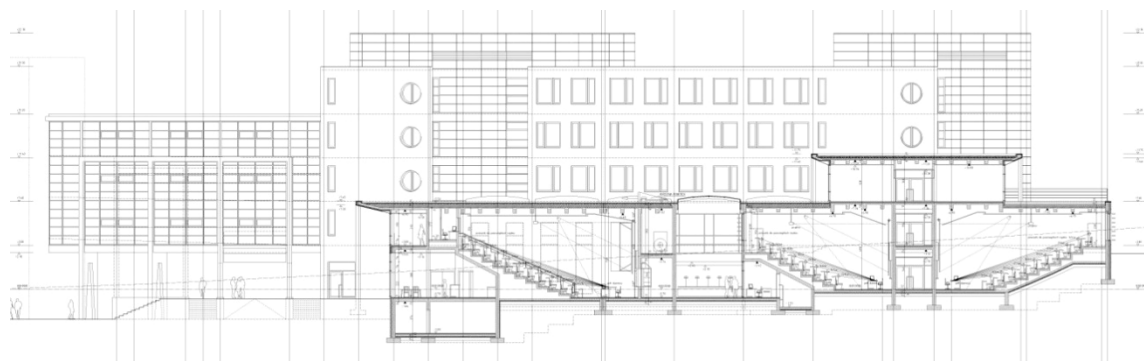
Już na etapie szczegółowych projektów oraz w czasie realizacji pracownia musiała rozwiązać szereg problemów technicznych. Pierwszym wyzwaniem okazał się teren przeznaczony pod inwestycję, a także jego ukształtowanie i budowa geologiczna. Prace rozpoczęto od niwelacji terenu i rozbiórki zbędnych obiektów. W związku z posadowieniem na skale konieczne stało się zaprojektowanie płytkich wykopów, nie tylko pod fundamenty, ale także pod infrastrukturę. Spadek terenu wymusił dodatkowe zabezpieczające przed osuwaniem się ziemi rozwiązania (tarasy, murki oporowe czy pochylnie), a także przeanalizowanie lokalizacji drogi pożarowej, której nachylenie nie może przekraczać 5%.

Prace na budowie w trudnych warunkach geologicznych. Głębokie fundamentowanie pod audytorium głównym - wentylatornia. Wybrane materiały z pierwszego etapu realizacji kampusu A. PPIp 2006 – 2008 r. Fot. własne.

Podzielenie budynku dydaktycznego na pięć jednostek wiązało się ze zgrupowaniem systemów instalacyjnych oraz pionowych i poziomych szczelin. Jednostki musiały zapewniać elastyczny sposób użytkowania, niezależność laboratoriów, ich ewentualną wymiennosc (co miało miejsce, gdyż nastąpiły również niewielkie zmiany struktury Instytutu Chemii). Pomieszczenia techniczne ulokowanie zostały na poddaszu budynku. Maszynownie, wentylatornie i inne pomieszczenia pogrupowano i modułowo rozplanowano na najwyższej kondygnacji.

Przy tak różnych funkcjach jak: audytoria, laboratoria i sale dydaktyczne oraz przy innych konstrukcjach budynku projektowanego i istniejącego, dużą uwagę poświęcono optymalnemu zgraniu poziomów i łatwej dostępności wszystkich pomieszczeń.

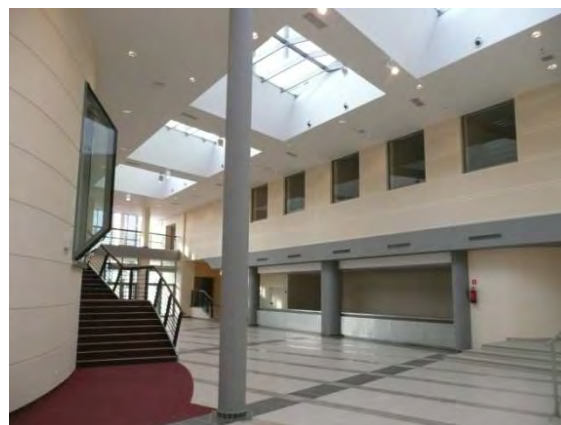
Przekrój przez hol główny i audytoria.

Budowa sal audytoryjnych, zlokalizowanych pomiędzy wysokimi skrzydłami wydziału, podzielona została na dwa etapy. Pierwotnie (lipiec 2006 - lipiec 2008) zrealizowano tylko

największe audytorium z holem głównym, co umożliwiło połączenie pięciokondygnacyjnych budynków. Niezrealizowane cztery audytoria od północy, zastąpiono pełną ścianą ograniczającą przestrzeń holu (widoczną na poniższych zdjęciach). Stała się ona ważną ścianą oporową wysokości 5 m (różnica poziomów między posadzką a poziomem terenu od północy). W drugim etapie realizacji (kwiecień 2010 - kwiecień 2012) rozebrano ścianę zamykającą początkowy układ i wybudowano pozostałe audytoria od północy, uzupełniając brakujące funkcje i formę wewnętrznej przestrzeni publicznej.

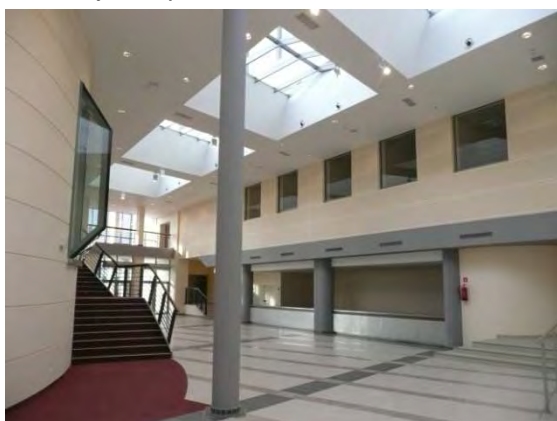
Szklany dach oprócz niezaprzeczalnych walorów estetycznych oraz zalet funkcjonalnych niósł ze sobą także konieczność szczegółowych rozwiązań technicznych oraz spełnienia wymagań przeciwpożarowych. Niewielka odległość od wyższych budynków wiązała się z zastosowaniem rozwiązań zapewniających odporność ogniową - EI30.

Dzięki zastosowaniu świetlików hol główny zyskał stały dostęp do światła dziennego, nadając odpowiedni klimat wnętrzu oraz światło "pośrednie" do pomieszczeń biurowych I piętra (okna REI60). Transparentność i jasność tej przestrzeni sprawia, że wyeksponowane zostały w niej rozwiązania architektoniczne i zastosowane materiały. Pełen efekt uzyskany został jednak po drugim etapie realizacji, kiedy dobudowano północne audytoria, co nadało wnętrzu głębi poprzez połączenia przestrzenne (korytarze, balkony). Już po zakończeniu I etapu realizacji przestrzeń ta stała się głównym wnętrzem – przestrzenią społeczną dla studentów i pracowników całej uczelni.

Hol główny. Świetliki. Wybrane materiały z pierwszego (2006-2008 r.) i drugiego (2010-2012 r.) etapu realizacji kampusu A. PPIP. Fot. własne.

Laboratorium

Dbając o powiązania widokowe wzdłuż elewacji południowej zaprojektowano galerię, łączącą skrzydło wschodnie z zachodnim, będąc jednocześnie głównym foyer audytorium. Pod antresolą ulokowany został bar akademicki. Roztacza się stamtąd widok na forum oraz na miasto.

Najbardziej funkcjonalne rozplanowanie pomieszczeń w budynku wiązało się z niezbyt korzystnym usytuowaniem ich względem stron świata. Laboratoria wychodziły na stronę wschodnią oraz zachodnią, będąc narażone na zbytne nasłonecznienie. W celu zabezpieczenia przed nadmiernym operowaniem słońca zastosowany został system automatycznych rolet oraz, w wybranych pomieszczeniach, lokalne klimatyzacje. Pokoje profesorów, asystentów i doktorantów umieszczono od wewnętrznej strony w przyziemiu budynku.

Charakter obiektu wymagał dobrania odpowiednich materiałów wykończeniowych.

W laboratoriach początkowo projekt przewidywał żywice chemoodporne PCV, ale na etapie realizacji, ze względów estetycznych i technologicznych, zostały zastąpione chemoodpornymi wykładzinami PCV.

Należało też mieć cały czas na uwadze poziom budynku istniejącego. Aby wyrównać poziomy połączonych budynków, korytarze zaprojektowane są jako kilkuprocentowe pochylnie. Ze względów bezpieczeństwa pożarowego konstrukcja stalowa została częściowo osłonięta płytami gipsowymi. Łącznik został zrealizowany w drugim etapie inwestycji.

Łącznik między istniejącym a nowym budynkiem. Wybrane materiały z drugiego etapu realizacji kampusu A. PPIP 2010-2012 r. Fot. własne.

Bardzo duże znaczenie w projektowanym kampusie miała kreacja przestrzeni społecznej. Składał się na nią przede wszystkim hol główny, łączący wszystkie wydziały oraz powiązana z nim widokowo i funkcjonalnie publiczna przestrzeń zewnętrzna - forum. Priorytetem było, aby te dwa obszary zaprojektowane były w sposób ciągły, uzupełniały się i oddziaływały na siebie wzajemnie.

Strefą łączącą te przestrzenie są arkady, które poprzez swoją monumentalność nawiązują do tradycji uniwersyteckich. Dzięki zastosowaniu transparentnych przegród zapewnione zostało bezpośrednie połączenie widokowe z placem oraz panoramą miasta. Hol główny - foyer - pełni funkcję łącznika pomiędzy strefą wewnętrzną uczelni a przestrzeniami publicznymi. Jest także strefą przejściową oraz głównym elementem funkcjonalnym obiektu. Jego aranżacja i wystrój koreluje z materiałami użytymi na placu przed budynkiem. Monumentalna forma i estetyka informują o właściwym sposobie zachowania, w sposób intuicyjny organizując podział grup społecznych. Jest także źródłem informacji jako ewentualna przestrzeń wystawiennicza oraz swoista przestrzeń publiczna z typowymi dla niej nośnikami. Kawiarnie, lobby, meble, a także zieleń dzielą i segregują przestrzeń. Materiały użyte w obrębie holu głównego oraz strefy zewnętrznej są także dobrane w sposób szczególny. Posadzka, jako element wpływający na ciągłość przestrzeni, podkreśla ich jednorodność programową. Materiałem dominującym w strefie wejściowej jest gres. Mimo iż różnią się one warunkami klimatycznymi: temperaturą, ilością opadów i wymogami higieniczno

- użytkowymi, udało się zastosować posadzkę o podobnym rysunku i stylistyce z wyraźnym motywem w pasy. We wnętrzu zastosowano połączenie płyt gresowych polerowanych i półpolerowanych oraz matowych. Na zewnątrz taras wykonany został z płyt granitowych, a schody z indywidualnych prefabrykatów z betonu architektonicznego.

Zewnętrzne forum w naturalny sposób wykorzystuje ukształtowanie terenu. Otwarte jest ono w kierunku południowym na miasto.

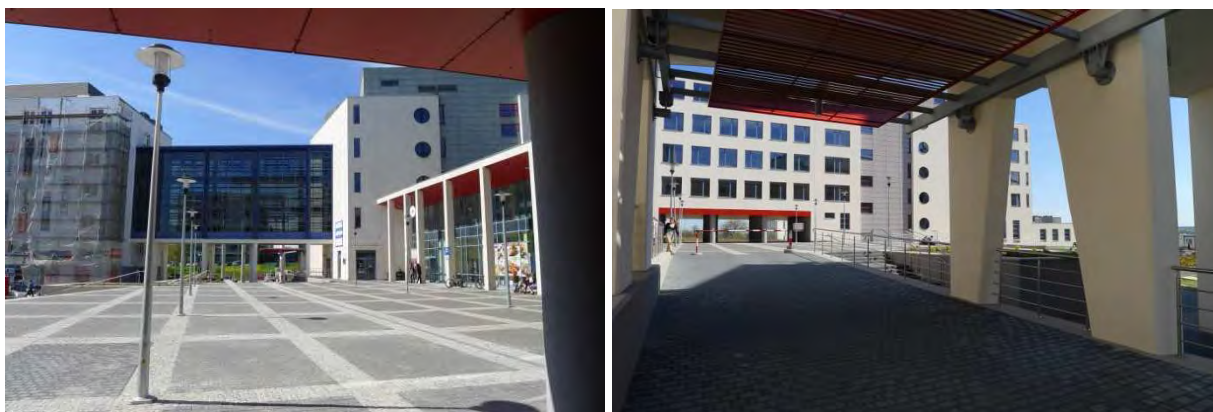
Wewnętrzna przestrzeń społeczna.

Zewnętrzna przestrzeń społeczna – forum. Wybrane materiały z drugiego etapu realizacji kampusu A. PPIP 2010-2012 r. Fot. własne.

Parter łącznika scalającego nowy i istniejący budynek zaprojektowany został tak, by przestrzeń ta służyła nie tylko jako przejście, ale także przejazd dla samochodów dostawczych i straży pożarnej. W tym celu zastosowano odpowiednie parametry przejazdu oraz pochylnie wyrównujące poziom. Zielony trawnik przy fontannie jest jednocześnie placem manewrowym dla służb ratunkowych i pożarowych. Przejścia pod łącznikami są ważnym elementem głównej osi łączącej obydwie kampusy, która zaczyna się od strony zachodniej portalem wejściowym.

Przejazd od strony wschodniej i zachodniej. Wybrane materiały z drugiego etapu realizacji kampusu A. PPIP 2010-2012 r. Fot. własne.

Portal od strony zachodniej, przejazd pod budynkiem. Wybrane materiały z drugiego etapu realizacji kampusu A. PPIP 2010-2012 r. Fot. własne.

Bardzo ważne są także materiały użyte we wnętrzu obiektu. W korytarzach i na schodach zastosowano homogeniczne wykładziny PCV o wysokiej klasie odporności na ścieranie. Dla zapewnienia dobrych warunków akustycznych w korytarzu antresoli, na schodach głównych i w auli, zastosowane zostały wykładziny igłowane i akustyczne sufity segmentowe. Charakteryzują się one dużą trwałością, estetyką oraz dobrze pochłaniają hałas. Na okładziny korytarzy zastosowano płyty gipsowe laminowane HPL. Wybrano także najwyższej klasy laminowane drzwi, wyjątkowo trwałe i wandaloodporne ze stalowymi ościeżnicami. Część skrzydeł musiała posiadać także izolacyjność akustyczną - do 45dB.

Komunikacja. Hol główny. Wybrane materiały z pierwszego etapu realizacji kampusu A. PPIp 2006-2008 r. Fot. własne.

Wiele problemów technicznych związanych było z infrastrukturą techniczną obszaru. Jeszcze na etapie projektu budowlanego pojawił się problem zaopatrzenia w ciepło. Rozwiązaniem, które pozwoliłoby na obniżenie przyszłych kosztów eksploatacji, była własna kotłownia.

Ze względu na słabą drożność miejskiej sieci wód deszczowych należało ograniczyć szybkość spływu. Udało się to osiągnąć dzięki zastosowaniu dachów żwirowych, które częściowo zatrzymały i odparowały wodę. Dostawę gazu zaplanowano jako niezależne przyłącze od północnej strony założenia, a stację transformatorową zlokalizowano w podziemiu od południowego - zachodu.

Kanały instalacyjne i dach żwirowy. Wybrane materiały z pierwszego etapu realizacji kampusu A. PPIp 2006-2008 r. Fot. własne.

Część problemów technicznych rozwiązywana była w czasie realizacji poszczególnych etapów inwestycji. Dokumentacja budowlana - wykonawcza przewidywała powstanie obiektów (części A kampusu) o powierzchni użytkowej 18000m². Do dziś zrealizowano około 15000m², a termin rozpoczęcia budowy pozostałych obiektów nie został określony, co pozwala przypuszczać, że w najbliższym czasie nie dojdzie do zamknięcia układu kompozycji przestrzennej całego terenu A kampusu.

Umownie można podzielić budowę na trzy etapy:

I etap (lipiec 2006 - lipiec 2008) - wykonanie dwóch najważniejszych skrzydeł dydaktyczno-naukowych z łączącym je holem głównym i największemu audytorium (bez czterech audytoriów od północy);

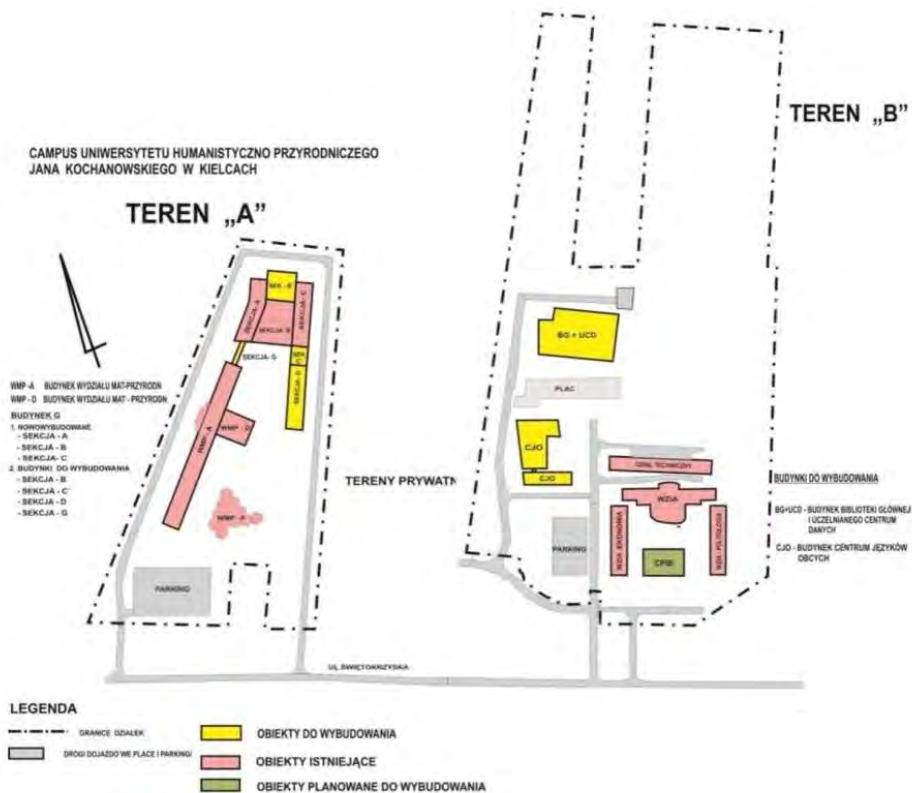

Uroczyste otwarcie I etapu. Wybrane materiały po pierwszym etapie realizacji kampusu A. PPIp 2008r. Fot. własne.

II etap (kwiecień 2010 - kwiecień 2012) – realizacja pozostałych audytoriów od północy, części skrzydła wschodniego oraz łącznika między budynkiem projektowanym a istniejącym;

III etap (niezrealizowany, ale posiada aktualne pozwolenie na budowę) - Muzeum Ziemi, Centrum Kongresowe, elementy zagospodarowania całej osi kompozycyjnej, zieleń.

Inwestycja współfinansowana była ze środków EFRR (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego), część funduszy Uniwersytet otrzymał z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, pozostałe środki stanowią wkład własny UJK.¹⁰

Schemat zrealizowanych i planowanych inwestycji. Stan na lipiec 2008 r. Materiały pobrane ze strony uczelni www.ujk.edu.pl

¹⁰ Informacje zaczerpnięte z oficjalnej strony uczelni dnia 15.03.2013 r. www.ujk.edu.pl

Widok od północy na dobudowane audytoria i skrzydło zachodnie oraz skrzydło wschodnie. Wybrane materiały po drugim etapie realizacji kampusu A. PPIP 2010-2012 r. Fot. Własne.

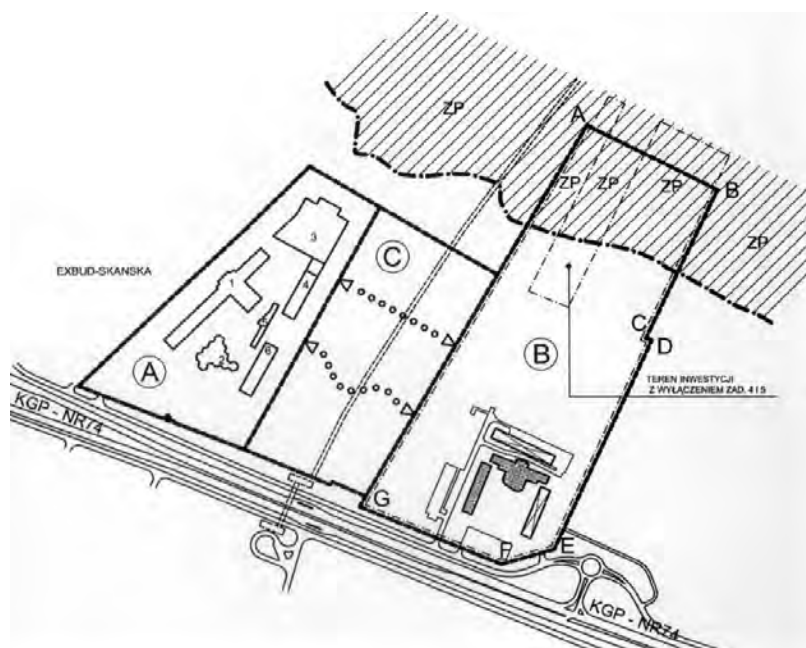
Niezrealizowana została część założenia - Muzeum, Centrum Kongresowe oraz przestrzenie publiczne z nimi związane.

Muzeum zaprojektowane było tak, że jego sale ekspozycyjne „schodziły” tarasowo w kierunku ulicy Świętokrzyskiej. Od strony południowej budynek tworzył symboliczną bramę do forum oraz podkreślał oś kompozycyjną.

Niezrealizowane Centrum Kongresowe z hotelem, zaprojektowane jako reprezentacyjny budynek frontowy, jest brakującym elementem całego założenia. Kampus nie posiada "początku" układu, natomiast plac - przestrzeń pomiędzy Wydziałem Matematyczno - Przyrodniczym a Centrum nie funkcjonuje. Nie wiadomo, jakie będą losy tego projektu, gdyż w niedalekiej przyszłości minie pozwolenie na budowę na ten zespół.

Kampus – część B 2006 – 2012 r.

Pierwsze pomysły na zagospodarowanie części B kampusu i połączenie go z częścią A pojawiły się już w kwietniu 2005 r. Powstał wówczas pierwszy schemat połączeń między działkami należącymi do Uczelni. Stał się on jedną z wytycznych do dalszych prac na tym obszarze. Schemat powstał w nawiązaniu do projektowanego w konkursie zagospodarowania terenu A, wyznaczał przebieg ciągów pieszych i połączeń komunikacyjnych. Ogłaszając konkurs na zagospodarowanie terenu B inwestor był świadom ogromnej potrzeby przestrzennego scalenia działek należących do Uczelni.

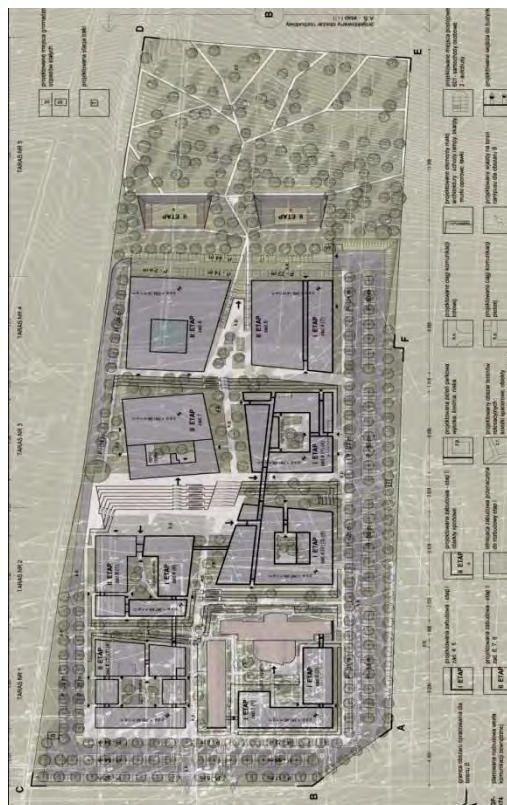
Schemat, będący jedną z wytycznych do konkursu na kampus B (załącznik materiałów konkursowych).

W roku 2006 rozstrzygnięto konkurs SARP na tzw. kampus B. Moja pracownia otrzymała II nagrodę, pierwszą przyznano pracowni SSC (Szumilewicz, Sobczyk i Ciechan) z Krakowa. Między naszymi pracami istniały zasadnicze różnice. Przede wszystkim inaczej odnieśliśmy się do kompleksowego opracowania terenu. PPIP wykonała także przykładowe zagospodarowanie strefy pomiędzy częściami A i B kampusu, czego nie było w nagrodzonej pracy. Przyjęliśmy także odmienną zasadę kompozycji przestrzennej. W zwycięskim projekcie podstawowymi elementami są duże budynki dydaktyczno - naukowe (czworoboki o wymiarach około 60÷70 m), które rozmieszczone są na pięciu tarasach. Wiąże się to z budową nasypów i wcięć w zboczu dla umożliwienia pokonywania różnicy wysokości terenu. Rozległe bloki z wewnętrznymi dziedzińcami (patiami), przez tarasy i wcięcia w podłożu, generują większe problemy technologiczne oraz komplikują układ terenu bezpośrednio przy budynku.

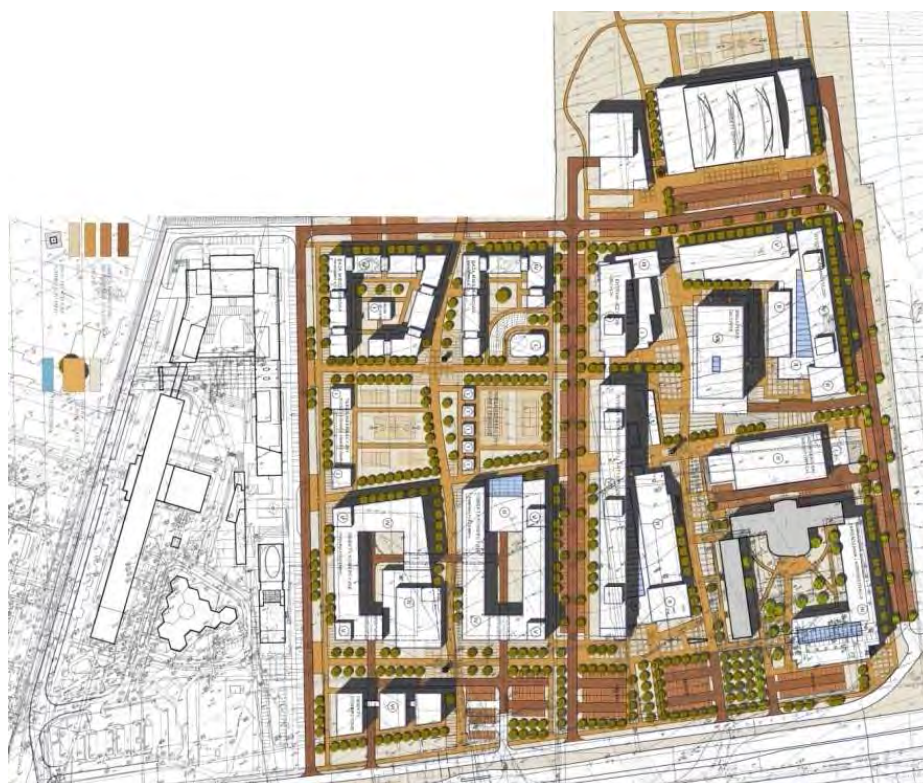
W projekcie pracowni PPIP układ projektowanych budynków nawiązywał do układu zabudowy w części A. Kształtowanie zespołu na terenie o znacznym spadku - 5% - polegało na umiejętnym wykorzystaniu rzeźby terenu dla ciekawego zakomponowania przestrzeni publicznych oraz łagodnego pokonywania różnicy wysokości.

Przez różną propozycję zabudowy, odmienne też były nasze propozycje obsługi komunikacyjnej. Ze względu na dużą głębokość bloków pracowni SSC konieczny będzie dostęp pożarowy z dwóch stron dla każdego budynku, co skutkuje wprowadzeniem ruchu kołowego do wnętrza kampusu. W koncepcji PPIP zaproponowano komunikację obwodnicową oraz wewnętrzny ciąg pieszy, prostopadły do stoku. Zaprojektowano też wyraźny plac przed

budynkiem biblioteki, do którego prowadziłyby połączenie piesze z części A kampusu. Praca zespołu SSC nie przewidywała wyraźnego poprzecznego ciągu oraz nie wiązała przestrzennie obu części kampusu.

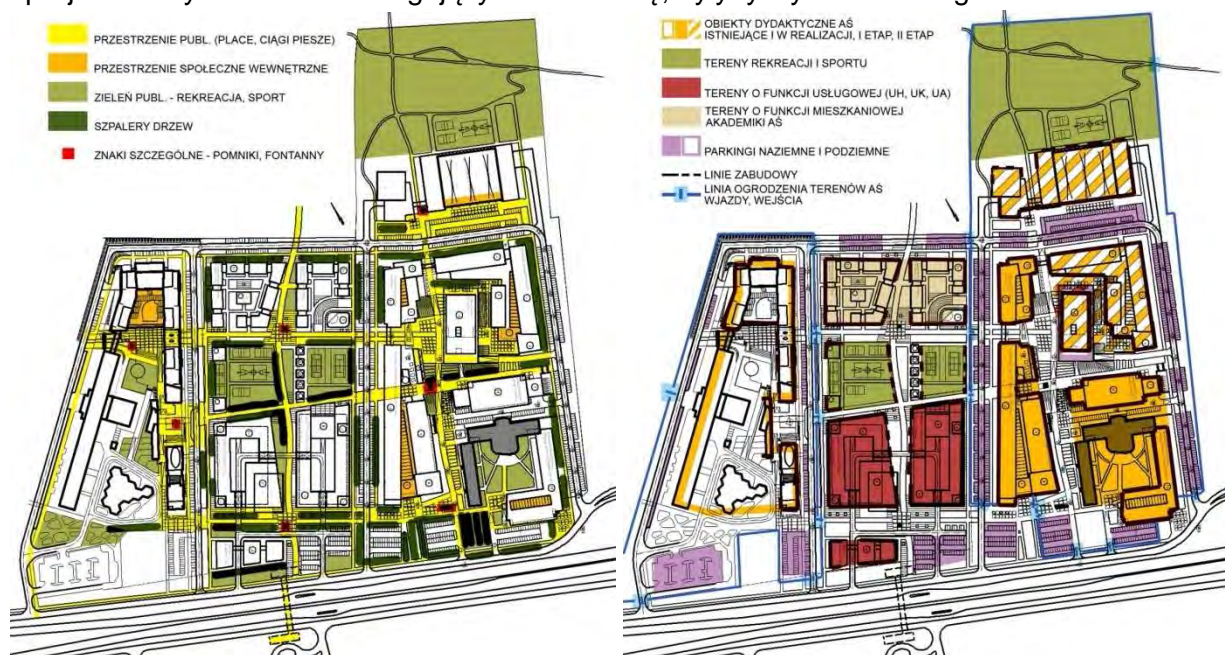

Koncepcja zagospodarowania terenu B autorstwa pracowni SSC z Krakowa.

Zagospodarowanie terenu B oraz terenu pomiędzy działkami A i B należącymi do Uczelni - PPIP

Koncepcja zagospodarowania terenu kampusu Akademii Świętokrzyskiej pracowni PPIP zakładała powiązanie obszarów A, B i C trzema ciągami pieszymi o kierunku wschód – zachód. Wychodziły one z istniejących i ówczasie realizowanych przestrzeni publicznych zespołu A, prowadziły poprzez obszar C i kończyły się w zespole B placami – przestrzeniami publicznymi, przy których zlokalizowano poszczególne obiekty dydaktyczne nowej części kampusu. Ciągi te dzieliły przestrzeń obszaru C na kwartały o funkcjach ogólnomiejskich, dopełniających program uczelni, które mogłyby być realizowane i użytkowane przez podmioty niepubliczne lub Akademię Świętokrzyską. Tereny A i B, łącznie z istniejącymi i projektowanymi ulicami obsługującymi Akademię, byłyby wydzielone i ogrodzone.

Schematy: Komunikacja piesza - przestrzenie publiczne, koncepcja funkcjonalno-przestrzenna. Wybrane elementy projektu koncepcyjnego zagospodarowania terenu kampusu B. PPIP 2006 r.

Przez obszar B poprowadzono, podobnie jak na terenie A, ciąg pieszy o kierunku północ – południe, stanowiący element krystalizujący układ całego zespołu. Nanizane, sprzężone z nim place, powiązane z ciągami prowadzącymi z terenu A tworzyłyby sieć przestrzeni publicznych tego zespołu. Wykorzystując naturalne ukształtowanie terenu, wzdłuż głównego ciągu pieszego, zaprojektowano zielone enklawy - miejsca rekreacji i wypoczynku. Stanowiłyby je tarasy i skarpy porośnięte zielenią z wyeksponowaniem miejsc ważniejszych - placów przed głównymi wejściami do budynków.

Ulice zewnętrzne, stanowiące granice obszaru B, podkreślone zostałyby ciągłą linią zabudowy, tworzącej czytelne pierzeje. Wysokość budynków w strefie zewnętrznej, mimo różnic w poziomie terenu, byłaby zbliżona (IV - VI kondygnacji). Wejścia głównych ciągów pieszych podkreślałyby szpalery drzew. Przestrzeń wewnętrzną - centrum obszaru B - wypełniałyby funkcje wspólne dla wszystkich studentów kampusu – Biblioteka Główna i Kompleks Sal Sportowych, który dostępny byłby od strony placu i ciągu pieszego. Dzięki wykorzystaniu spadku terenu w kierunku południowym, od strony głównego wejścia, ma on wysokość jednej kondygnacji, a od strony parkingów i podjazdów – dwóch kondygnacji.

Centrum Języków Obcych połączone kładką z Wydziałem Pedagogicznym i Artystycznym oraz z Wydziałem Humanistycznym znalazłoby się w północno-zachodnim narożniku terenu B i byłoby łatwo dostępne również dla studentów Wydziału Matematyczno - Przyrodniczego z części A. Niezależnym obiektem w północnej strefie terenu B jest Zespół Sportowy, składający się z dwu powiązanych ze sobą budynków: hali sportowej i krytej

pływalni. Tereny rekreacyjne i boiska zlokalizowane za obiektami sportowymi, powiązane byłyby z obszarem zieleni parkowej na skarpie w strefie Pasma Szydłowieckiego.

Widok od południowego zachodu na wydział Pedagogiczny i Artystyczny oraz Wydział Zarządzania i Administracji. Wybrane elementy projektu koncepcyjnego zagospodarowania terenu kampusu B. PPIP 2006 r. Archiwum własne.

Obiekty, które byłyby realizowane w I etapie, zlokalizowane są w części południowej, w rejonie istniejącego budynku oraz wzdłuż projektowanej ulicy od strony zachodniej. Takie usytuowanie obiektów umożliwi bezproblemową ich realizację w pierwszej kolejności, łatwe etapowanie inwestycji, prostą obsługę instalacyjną w powiązaniu z głównymi sieciami biegnącymi wzdłuż ulicy Świętokrzyskiej.

W części południowej znalazłyby się: Wydział Pedagogicznego i Artystycznego, z galerią i dużym audytorium – salą koncertową (350 osób), Instytut Sztuk Pięknych (rzeźba i grafika), Instytut Edukacji Szkolnej, Instytut Pedagogiki oraz Instytut Edukacji Muzycznej.

Północne i wschodnie skrzydła (IV kondygnacje) budynku Wydziału Humanistycznego, stanowią pierzeje zewnętrznych ulic zespołu. Dwa wejścia do budynku, znajdujące się na różnych poziomach z powodu dużych spadków terenu, spięte zostały przeszklonym holem, z którego dostępne są sale wykładowe, audytorium, sale audiowizualne.

Budynek Głównej Biblioteki zaprojektowany został w centrum zespołu B, na osi północnego ciągu pieszego. Jest to prosty budynek z przeszwittem w parterze, umożliwiającym przejście do Wydziału Humanistycznego. Zespół Obiektów Sportowych zlokalizowany został w północnej części terenu B, związany z rekreacyjnymi obszarami parkowymi na południowym stoku Pasma Szydłowieckiego. Hala sportowa z widownią, z zapleczem i salami do ćwiczeń jest oddzielnym budynkiem. Kryta pływalnia, powiązana z halą kładką na I kondygnacji, mogłaby być realizowana niezależnie. Ciąg pieszy prowadzący od ul. Świętokrzyskiej wyprowadzony byłby pod kładką do terenów zielonych.

Pasaż wewnętrzny - przestrzeń społeczna Wydziału Pedagogiczno - Humanistycznego

Kompleks sal sportowych

Budynki Akademii Świętokrzyskiej na terenie kampusu B byłyby realizowane w konstrukcji żelbetowej monolitycznej. Potencjalnie kłopotliwe warunki posadowienia (skała) przyczyniły się do braku podpiwniczenia w budynkach (poza niewielkim fragmentem na potrzeby pomieszczeń instalacyjnych).

Zagospodarowanie terenu kampusu B oraz terenu pomiędzy działkami należącymi do Uczelni. Wybrane elementy projektu koncepcyjnego zagospodarowania terenu kampusu B. PPIP 2006r. Archiwum własne.

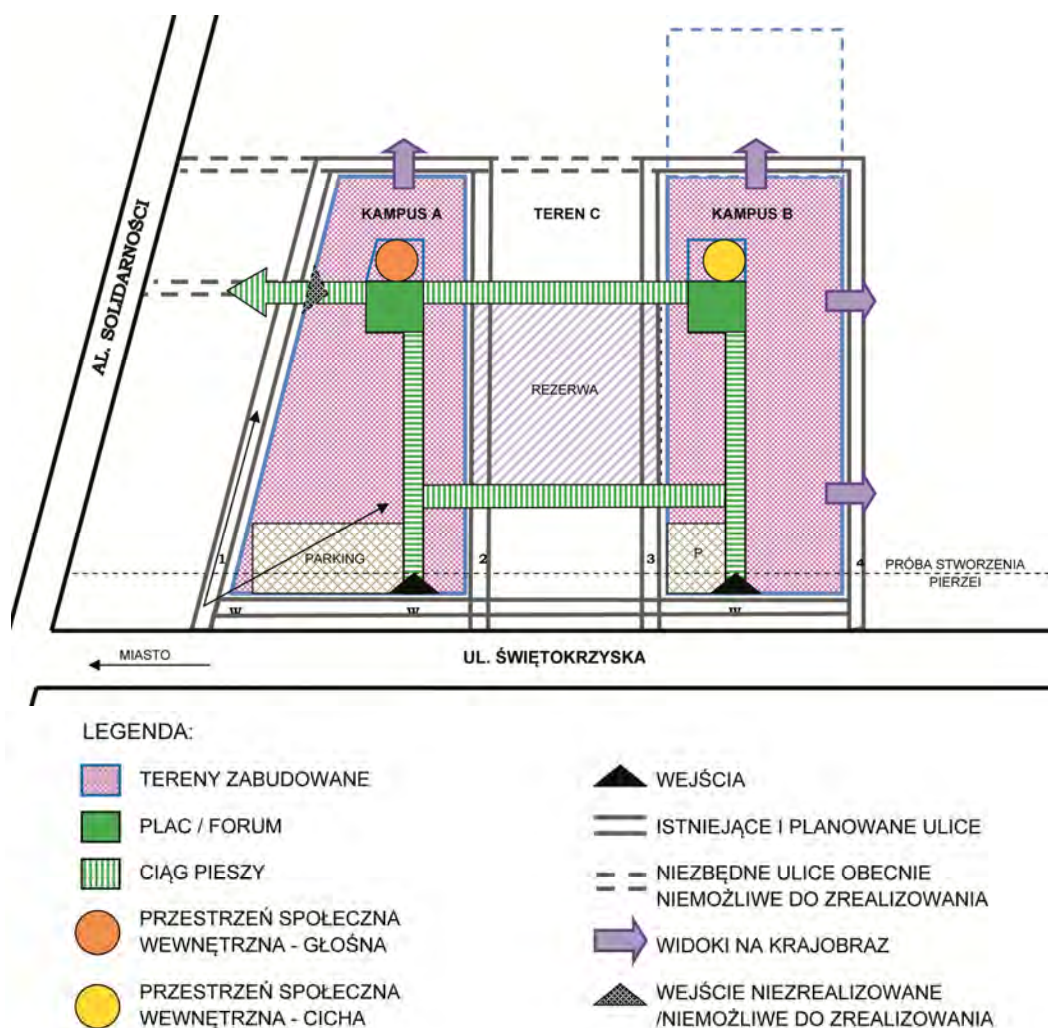
Uzyskane po konkursie unijne środki finansowe (z Europejskiego Funduszu w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013) dały możliwość pozyskania powierzchni dydaktycznych i wyposażenia uczelni. Prace budowlane kampusu A były zaawansowane. Zapoczątkowało to starania o tytuł Uniwersytetu dla Akademii. Ponieważ Unia Europejska nie zgodziła się na realizację budynków niektórych wydziałów zaproponowanych przez Uczelnię w kampusie B, istniejące środki postanowiono przeznaczyć na realizację budynku biblioteki z Uczelnianym Centrum Informacyjnym (później UCD). Warto też zauważyć, że w pierwotnym programie konkursu na kampus B nie było obiektu o takiej funkcji. Istnieje on w koncepcji PPIP, jako niezbędny element każdego kampusu.

Biblioteka Uniwersytecka

W 2008 r. ogłoszono konkurs na Bibliotekę Uniwersytecką, która stała się bardzo potrzebna w związku ze zmianami struktury i lokalizacji wydziałów Uczelni. Niezbędna także okazała się z powodu preferencji unijnych, innych niż oczekiwane na etapie konkursu na kampus B. Laureatem konkursu została pracownia PPIP, chociaż przedstawiona propozycja zmieniała częściowo kompozycję i układ przestrzenny zwycięskiego projektu na część B kampusu uczelni.

Wygrana w konkursie na Bibliotekę w maju 2008 r. zbiegła się z ukończeniem I etapu realizacji części A kampusu.

W oparciu o już zrealizowane i planowane inwestycje na całym obszarze należącym do Uczelni (jak i planowanym do nabycia) powstał schemat przewodni, który służył jako wytyczna podczas tworzenia koncepcji Biblioteki Uniwersyteckiej.

Schemat ideowy Kampusu. PPIP 2006-2012 r. Materiały własne.

Główne założenia idei:

- pętla ruchu pieszego z dwoma sąsiadującymi przestrzeniami spotkań (spięte poziomym ciągiem wewnętrznym);
- dwa poprzeczne ciągi /północ - południe/;
- przestrzeń społeczna zewnętrzna - dwa duże fora oraz mniejsze kameralne przestrzenie między budynkami;
- parkingi studentów i pracowników (część) wzdłuż ul. Świętokrzyskiej;
- układ komunikacji kołowej w formie zamkniętej pętli;

- cztery bramy, ogrodzenie terenu, monitoring;
- oś pozioma bez połączeń zewnętrznych.

W międzyczasie rozpoczęto realizację części założenia pracowni SSC. Uzupełniony został kwartał istniejącej zabudowy w południowo - wschodnim narożniku (Wydział Zarządzania i Administracji) oraz połowa budynku w centralnej części działki, gdzie pierwotnie znajdować się miał Wydział Pedagogiczny, Artystyczny i Centrum Języków Obcych (CJO). Dwa pierwsze wydziały nie zostały objęte dotacją unijną, więc z nich zrezygnowano.

W związku z rozpoczęciem realizacji projektu biblioteki, zmienił się układ urbanistyczny, pierwotnie proponowany dla całego założenia B. Pracownia SSC musiała dokonać istotnych zmian w projekcie Centrum Języków Obcych (a także w całym założeniu), gdyż zasłaniało ono elewację wejściową biblioteki oraz burzyło zaproponowaną oś kompozycyjną. Niestety zrealizowany obecnie budynek CJO stanowił połowę założenia i nie zagospodarował w całości wyznaczonego kwartału przed obiektem biblioteki. W związku z tym inwestor ogłosił przetarg na wypełnienie brakującego fragmentu CJO. Przetarg wygrała firma z Kielc. Gdyby rozpoczęła się realizacja tego projektu, nastąpiłoby niebezpieczne zawężenie ciągu pieszego o kierunku północ-południe. Ostatecznie część B kampusu będzie znacząco odbiegać od pierwotnej wizji zwycięskiego zespołu SSC.

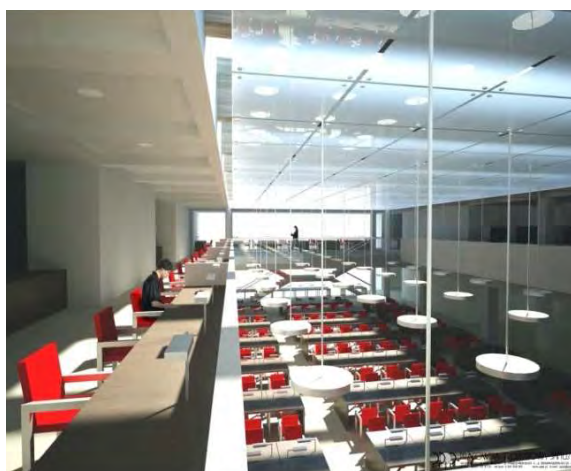
Kampus B. Widok na Centrum Języków Obcych z placu przed Biblioteką Uniwersytecką. Wybrane materiały z realizacji Biblioteki Uniwersyteckiej. PPIP 2010-2012 r. Fot. własne.

Projekt i realizacja budynku biblioteki ujawniły znaczące kłopoty z ewentualnymi przedsięwzięciami na północ od tego obiektu. Skalisty grunt tuż pod powierzchnią terenu oraz pochylenie przekraczające 5% wiążą się w szczególności z kwestią wysokich kosztów realizacji, zarówno nowych obiektów, jak i układu drogowego (projekt grupy SSC zakładał od strony północnej poprowadzenie ulicy w tunelu).

Priorytetowy element projektu koncepcyjnego stanowiła kompozycja urbanistyczna, która była próbą przywrócenia pierwotnej idei. Wykorzystując naturalne ukształtowanie terenu stworzono duże, wielopoziomowe forum, które za pomocą ciągu pieszego łączyło się z założeniem o tej samej funkcji na terenie A. Obie przestrzenie społeczne posiadają podcień przy przeszklonych elewacjach, wspomagając integrację przestrzeni zewnętrznej z funkcjami wewnętrznymi obiektów. Obydwa fora zbudowane są na podobnych zasadach: zielone tarasy przechodzą w kamienne schody i prowadzą do głównego wejścia. Już na etapie projektu

konkursowego przed biblioteką usytuowane zostały elementy identyfikujące to miejsce: głązy kieleckie oraz - na cześć patrona uczelni - lipa.

Zwycięski projekt koncepcyjny Biblioteki Głównej oraz Uczelnianego Centrum Danych powstał w oparciu o program funkcjonalno - użytkowy, przygotowany przez uczelnię. Jedną z głównych wytycznych był narzucony koszt metra kwadratowego inwestycji, którego, w trakcie realizacji budowy, udało się nie przekroczyć. Funkcją dominującą obiektu miała być biblioteka, ale należało także przewidzieć miejsce na Uczelniane Centrum Obliczeniowe z serwerownią, które musi działać niezależnie od reszty założenia.

Biblioteka Główna z forum.
konkursowego projektu koncepcyjnego Biblioteki Głównej. PPIP 2006 r. Archiwum własne.

Wizualizacja czytelnicy. Wybrane elementy

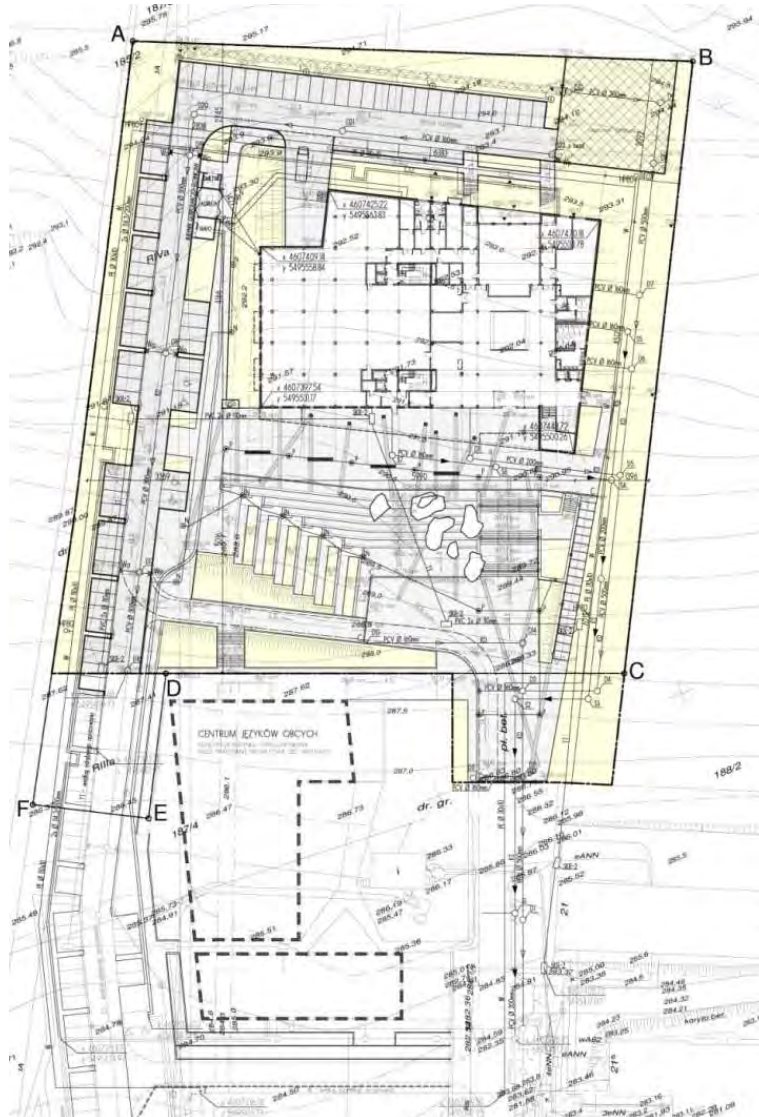
Rok 2008 był, zarówno dla uczelni jak i dla pracowni PPIP, bardzo ważny i bogaty w kluczowe wydarzenia. Doceniono wytrwałą pracę Uczelni na rzecz polepszenia warunków naukowo - dydaktycznych, dzięki czemu w 2008 r. Akademię przekształcono w Uniwersytet Humanistyczno - Przyrodniczy im. Jana Kochanowskiego (uniwersytet przymiotnikowy). W tym samym roku, w lipcu, oddano do użytku nowy budynek Wydziału Matematyczno - Przyrodniczego (pierwszy etap), rozpoczynając tym samym prace nad rozbudową kampusu A. W maju 2008 r. rozstrzygnięto konkurs na Bibliotekę Główną, którego PPIP zostało laureatem. W grudniu 2008 r. oddany został projekt budowlany biblioteki, a czerwcu 2009 r. – projekt wykonawczy. Prace projektowe i uzgodnieniowe przy projekcie biblioteki przebiegały wyjątkowo sprawnie. Modyfikacji uległy jedynie ustalenia w zakresie serwerowni UCI (później UCD).

Jednym z najbardziej wymagających zapisów umowy był narzucony graniczny koszt realizacji 1m² powierzchni użytkowej. Podobnie jak przy pozostałych obiektach, przekroczenie określonego umową projektową budżetu, wiązało się z kłopotami umownymi i wstrzymaniem wypłaty honorarium za projekt. Koszt ten jednak był znacznie niższy od kosztu realizacji podobnych obiektów w kraju. Pracowni PPIP udało się utrzymać w projekcie wymagany poziom cen, co zostało potwierdzone przez generalnego wykonawcę, co zostało potwierdzone przez generalnego wykonawcę.

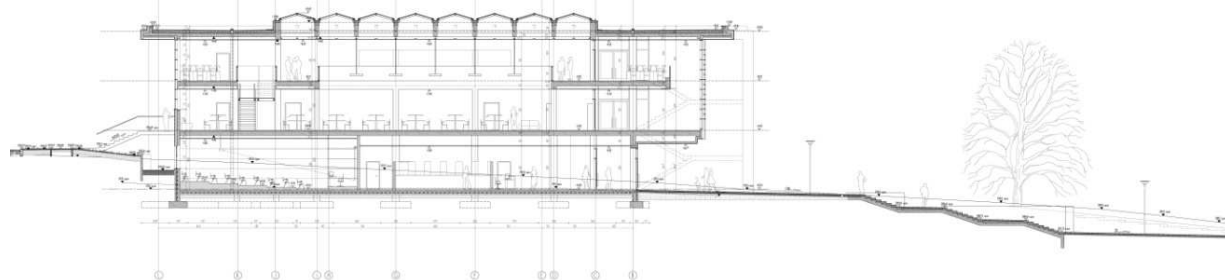
Teren przygotowany pod budowę kampusu B, w tle kampus A. Wybrane materiały z etapu przedrealizacyjnego kampusu B - stan z 2008r.

Zaprojektowany budynek o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 7380,9m², charakteryzuje się zwartą bryłą i dobrze wkomponowuje się w docelowe założenie. Będzie on mieścił dwie funkcje. Podstawowym użytkownikiem będzie Biblioteka Uniwersytecka, zajmująca około 90% powierzchni obiektu oraz Uniwersyteckie Centrum Danych, zlokalizowane na III piętrze, które zajmuje około 10% powierzchni budynku. Wszystkie pomieszczenia techniczne, instalacyjne oraz komunikacja pionowa i pozioma są wspólne dla obu funkcji.

Zagospodarowanie terenu. Wybrane elementy projektu wykonawczego Biblioteki Głównej. PPIp 2009 r. Archiwum własne.

Do budynku prowadzą trzy podstawowe wejścia. Pierwsze - główne wejście, zlokalizowane jest od południa na osi istniejącego układu komunikacyjnego kampusu. Przeznaczone jest dla użytkowników biblioteki, tj. studentów i pracowników Uniwersytetu. W jego sąsiedztwie zlokalizowano wejście dla pracowników Uniwersyteckiego Centrum Danych, którzy, przechodząc przez system kontroli, dostają się (niezależną klatką schodową lub windami) do zespołu pomieszczeń na ostatniej kondygnacji. Od północy (od strefy zapleczo - biurowej) przewidziano wejście dla pracowników biblioteki. Obok wejścia zaproponowano podjazd (rampe) dla samochodów dostawczych - dowóz książek i mebli.

Przekrój poprzeczny A-A. Wybrane elementy projektu Biblioteki Głównej. PPIP 2009r. Archiwum własne.

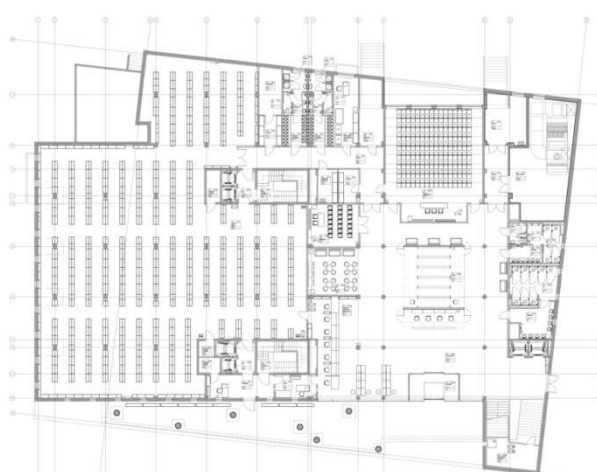

Wejście główne po prawej stronie, wejście dla pracowników UCD z lewej strony - elewacja południowa. Wyjście ewakuacyjne - elewacja wschodnia. PPIP 2010-2012 r. Fot. własne.

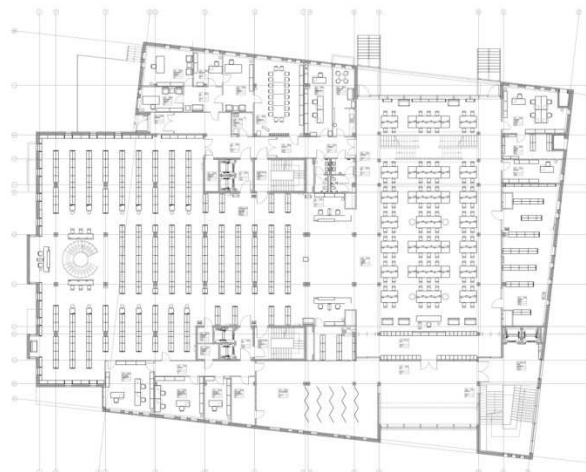
Budynek posiada jeszcze 3 dodatkowe wyjścia ewakuacyjne. Przez różnicę terenu parter od strony południowej jest poziomem + 1 od północy, a główne wejście od strony forum jest suteroną dla użytkowników komunikacji od strony dostawczej od północy.

Każda z 4 kondygnacji budynku ma nieco inny układ przestrzenny i inną funkcję.

Parter, który staje się od północy suteroną, to zespół pomieszczeń ogólnodostępnych - hol, szatnia, wypożyczalnia, sale konferencyjne, toalety oraz zespół pomieszczeń z dostępem tylko dla pracowników.

Aranżacja parteru.

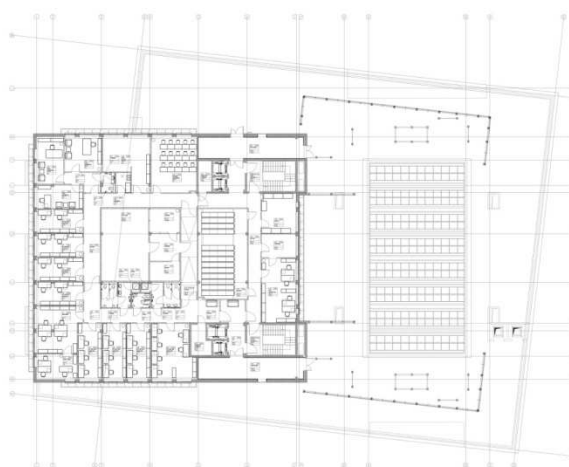

Aranżacja pierwszego piętra.

I i II piętro - to przede wszystkim księgozbiór główny, otwarty, z dostępem dla studentów, czytelnia ogólna i tematyczna, księgozbiór specjalny, zamknięty, administracja i pracownie specjalistyczne.

Aranżacja drugiego piętra.

Aranżacja trzeciego piętra. Wybrane elementy

projektu wykonawczego Biblioteki Głównej. PPIp 2009 r. Archiwum własne.

III piętro - to strefa pomieszczeń biblioteki, serwerownia z ograniczonym dostępem, magazyn odstawny oraz Uniwersyteckie Centrum Danych z Data Center.

Budynek ma zwartą formę. Strefa wejściowa skomponowana została w sposób symetryczny. Centralnie zlokalizowano informację oraz dostępną z dwóch stron szatnię. Oś foyer wejściowego zamyka sala konferencyjno - widowiskowa, przeznaczona zarówno dla studentów jak i pracowników. Najważniejszym elementem obiektu jest dwukondygnacyjna czytelnia główna, która usytuowana została przy osi wejściowej. Dzięki temu jest łatwo dostępna oraz roztacza się z niej widok na miasto i kampus. Czytelnia główna doświetlona jest od góry poprzez szklany świetlik, pod którym zamontowany jest system rozpraszania światła i system wentylacji. Wykonany jest on w konstrukcji z drewna klejonego i stali. Świetlik i dekoracyjne oprawy oświetleniowe w postaci wiszących "skrzydeł" będą zwiększały atrakcyjność czytelnia.

Pomieszczenia magazynowe (księgozbiór) mają ograniczony dostęp do światła naturalnego. Większe przeszklenia znajdują się od południa i północy, gdzie zlokalizowane są czytelnie oraz pokoje pracowników biblioteki.

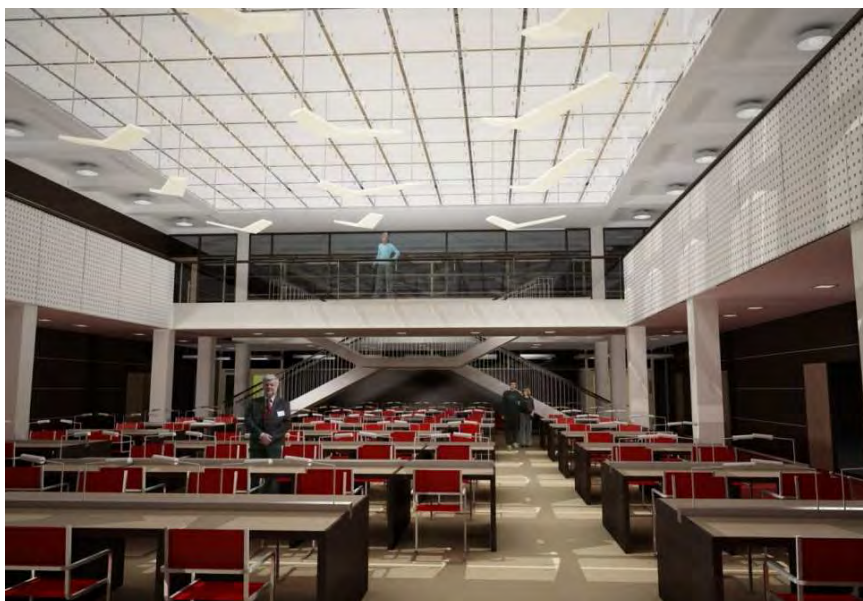

Widok od południa.

Fragment elewacji zachodniej. Wybrane elementy

projektu wykonawczego Biblioteki Głównej. PPIp 2009 r. Archiwum własne.

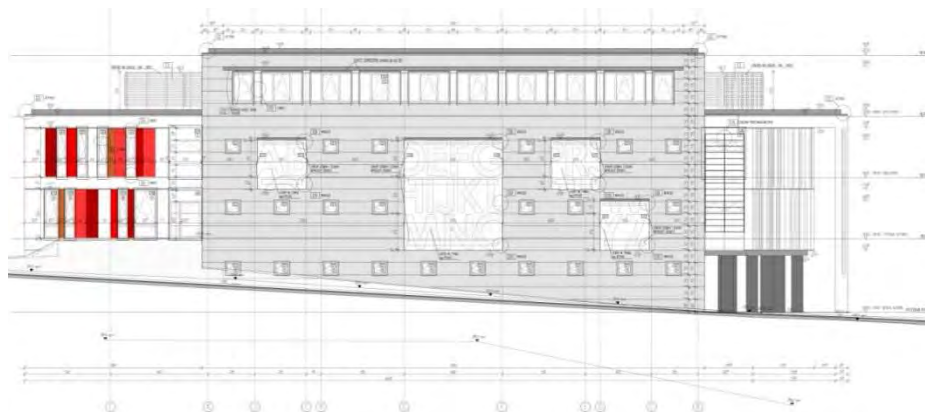

Czytelnia główna. Wybrane elementy projektu wykonawczego Biblioteki Głównej. PPIP 2009 r. Archiwum własne.

Architektura biblioteki była przedmiotem wnikliwych analiz. Dużo uwagi poświęcono kompozycji samych elewacji oraz obecnym i przyszłym otwarciom widokowym na ten budynek. Mimo zwartej bryły budynku, elewacje są rozróżnione i zróżnicowane, a ich kompozycja ma charakter symboliczny i metaforyczny. Mimo różnic w stylistyce tworzą spójną całość. Na fasadach użyto różnorodnych materiałów o ciepłych kolorach z miejscowymi, dominującymi akcentami. Wszystkie elewacje posiadają wspólny element - poziome profile aluminiowe w kształcie litery C lub boniowania.

Elewacje skomponowane zostały tak, by budynek jednoznacznie kojarzył się z biblioteką. Kolorowe płyty HPL i pionowy układ okien przywołują na myśl grzbiety książek. Delikatne profile aluminiowe w płaszczyźnie elewacji symbolizują półki, podkreślając założoną stylistykę. Pracowni zależało na rozróżnionym obrazie, który byłby widziany od strony miasta terenu A kampusu. W elewacji zachodniej wprowadzone zostały wykusze budujące światłocień, na których zaprojektowane zostało stylizowane liternictwo, uformowane w specjalnym tynku i pokryte metaliczną farbą. We wnętrzu wykusze stanowią indywidualne aneksy czytelnicze w księgozbiorach otwartych.

Ciepła kolorystyka fasad jest kontynuowana we wnętrzu obiektu, zwłaszcza w strefie wejściowej. Należy pamiętać, że foyer biblioteki jest elementem łączącym strefę zewnętrzną z wewnętrzną. Zachowanie ciągłości kolorystycznej pozwala na jednorodny odbiór tych przestrzeni. Podstawowymi kolorami są czerwień i jej pochodne oraz szarości i beże.

Elewacja zachodnia.

Wybrane elementy projektu wykonawczego Biblioteki Głównej. PPIP 2009 r. Archiwum własne.

Budynek ma zewnętrzne ściany żelbetowe z okładziną termiczną z wełny mineralnej o różnej grubości, w zależności od pokrycia elewacyjnego. Występują trzy rodzaje warstwy wierzchniej: elewacja tynkowana gładka lub boniowana, elewacja z płyt HPL oraz elewacja szklana (jako standardowe okna lub ściana kurtynowa). Zaproponowano szklenie okien szkłem z powłoką srebrno-szarą o wysokim współczynniku U oraz o dużej ochronie przed promieniowaniem słonecznym. Zastosowana została stolarka aluminiowa koloru metalicznego RAL 9006. Czytelnia oraz wejście główne do budynku posiadają ścianę kurtynową ze szkłem przejrzystym oraz system żaluzji poziomych (łezki).

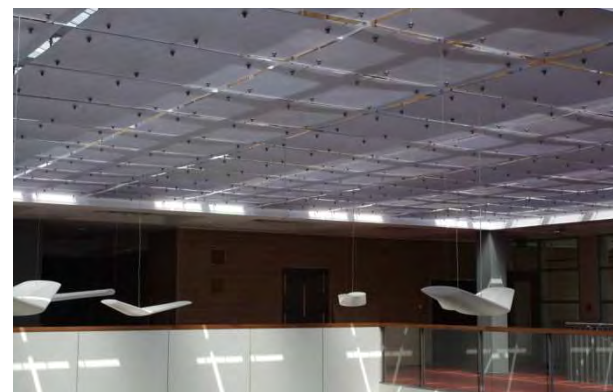
Rozpoczęcie prac nad dokumentacją projektową biblioteki zbiegło się w czasie z zakończeniem i oddaniem do użytku pierwszego etapu części A kampusu (lipiec 2008 r). W kwietniu 2010 r. rozpoczęła się realizacja projektu Biblioteki Głównej. W tym samym momencie zaczęto drugi etap realizacji części A, który zakończył się w kwietniu 2012 r. Cztery miesiące później, w sierpniu 2012 r. zakończona została budowa biblioteki, w której brakowało wówczas jedynie wyposażenia ruchomego. W międzyczasie, w 2011 r., Uczelnia uzyskała status uniwersytetu klasycznego, ponownie zmieniając nazwę na Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Równocześnie z pracami budowlanymi przy obiektach autorstwa mojej pracowni wznoszony był obiekt Pracowni SSC - Centrum Języków Obcych.

Podstawową konstrukcją Biblioteki stanowi monolityczny, żelbetowy szkielet. Ściany grubości 20 i 30 cm, zostały miejscami pocienione do 15 cm w strefie podokiennej. Słupy żelbetowe zaprojektowano o przekroju poprzecznym 40/40, 50/50 i Ø 50. Stropy o grubości 25, 30 cm, zostały miejscami pogrubione do 40 cm (w strefie dużego obciążenia od urządzeń, w Data Center).

Prace budowlane przy pomieszczeniu czytelni i głównej klatki schodowej.

Czytelnia główna z widocznymi dźwigarami.

Świetlik nad czytelnią główną

Wybrane materiały z realizacji Biblioteki Głównej. PPIp 2010-2012 r. Fot. własne.

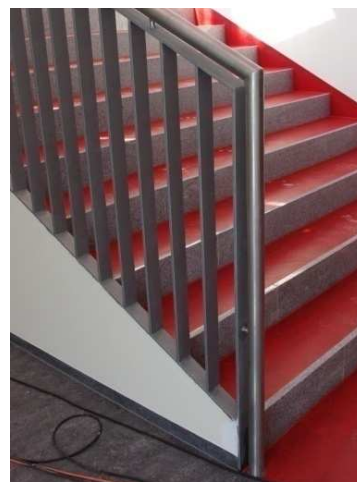
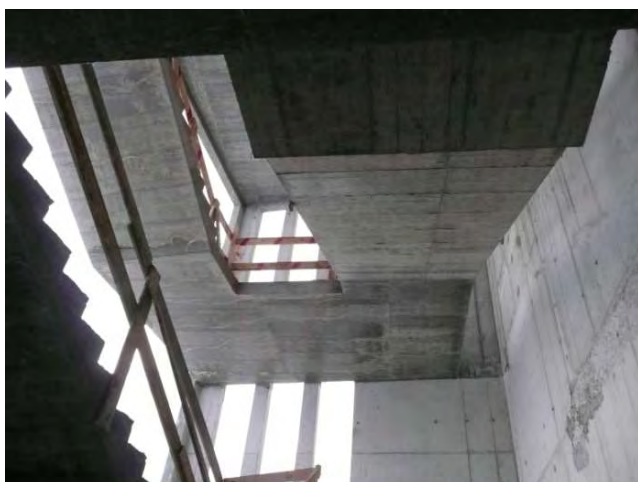

Realizacja Biblioteki Głównej (IV 2010r.- VIII 2012 r.), II etapu kampusu A (IV 2010 - IV 2012 r.) i budynku Centrum Języków Obcych pracowni SSC (widocznego po lewej).

Kampus A widziany z Biblioteki Głównej. 2012 r.

Budynek ma 3 główne klatki schodowe (2 pracownicze i 1 studencka), 6 dźwigów (w tym jeden towarowy) oraz otwartą klatkę schodową, łączącą 2 poziomy księgozbioru otwartego. W południowo - wschodnim narożniku usytuowana została przestrzenna klatka schodowa w konstrukcji żelbetowej monolitycznej. Jest ona głównie wykorzystywana przez studentów, gdyż łączy wszystkie dostępne dla nich przestrzenie. Z klatki roztacza się widok na wschodnią część kampusu oraz szczelinowy, kierunkowy widok na ciąg, będący główną osią kompozycji terenu B. Można tutaj także podziwiać panoramę miasta oraz Gór Świętokrzyskich. Przed klatką, na forum, posadzono lipę, symbolicznie wiążącą miejsce z patronem uczelni - Janem Kochanowskim.

Główna klatka schodowa. Wybrane materiały z realizacji Biblioteki Głównej. PPIP 2010-2012r. Fot. własne

Obiekt przystosowany jest dla osób niepełnosprawnych ruchowo – miejsca parkingowe, toaleta, windy, brak schodów w wejściu głównym.

Bardzo ważnym elementem jest wewnętrzna i zewnętrzna posadzka, szczególnie w strefie reprezentacyjnej. Jej rysunek i kolorystyka w odcieniach szarości w części zewnętrznej nawiązuje do wewnętrznej strefy wejściowej. Najwyższy taras posiada ukośnie zaprojektowane pasy, wykonane z drobnej kostki brukowej, biegnące do słupów w podcieniu. Ciepła kolorystyka posadzki forum harmonijnie współgra z kolorystyką elewacji i głazami przed budynkiem.

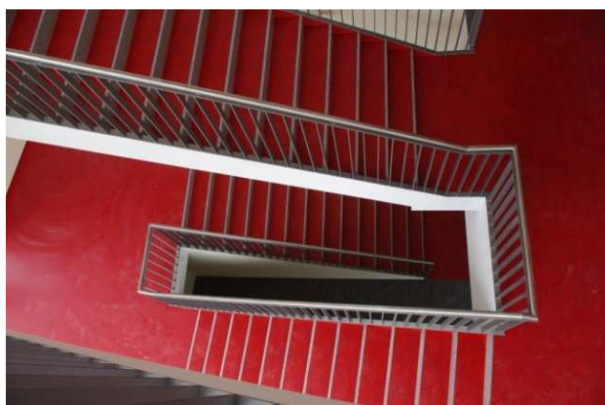
Ze względów użytkowych i estetycznych w holu wejściowym i przedsionku zastosowano płytki kamienne. W pozostałych pomieszczeniach komunikacji: głównej klatce schodowej, szatni, informacji, wypożyczalni międzybibliotecznej, magazynach, intrologatorni, pracowniach, salach wystawowych, holu, pomieszczeniach technicznych, serwerowni biblioteki oraz w magazynie książek i magazynie odstawnym, jako materiału wykończeniowego użyto linoleum lub wykładzinę PCV grubości 0.3cm. W pozostałych klatkach schodowych i niektórych korytarzach ułożono gres, a w toaletach terakotę.

Informacja oraz dostępna z dwóch stron szatnia.

Pomieszczenie katalogów.

Klatka schodowa wykończona czerwonym linoleum. Posadzka strefy zewnętrznej. Wybrane materiały z realizacji Biblioteki Głównej. PPIp 2010-2012 r. Fot. własne.

W celu uzyskania dobrych warunków akustycznych i przyjaznego klimatu wnętrza w czytelni głównej, czytelniach tematycznych, księgozbiorach i pracowniach specjalistycznych oraz w pokojach pracowniczych zastosowano wykładzinę dywanową nylonową wysokiej klasy w płytkach. W części pomieszczeń konieczne było zastosowanie antyelektrostatycznych wykładzin PCV. Użyto ich w pomieszczeniach UCD.

Ze względów akustycznych bardzo ważny był też właściwy dobór sufitów podwieszanych i materiał wykończeniowy ścian. Użyte zostały materiały porowate - dźwiękochłonne, ale jednocześnie o trwałych właściwościach warstwy wykończeniowej.

Perforowany sufit podwieszany. Panele rozpraszające światło i dźwięk zastosowane w czytelnicy głównej. Dźwiękochłonne wykończenie ścian czytelnicy + tablica z porowatego linoleum tablicowego. Wybrane materiały z realizacji Biblioteki Głównej. PPIP 2010-2012 r. Fot. własne.

Również ze względów akustycznych przyjęto wykończenie wszystkich stołów czytelnianych warstwą linoleum meblarskiego firmy FORBO.

Budynek posiada trzy rodzaje pokryć dachowych. Dach górny, o tradycyjnym układzie warstw, kryty jest izolacją przeciwwodną PCV. Dach szklany nad czytelnicy stanowi świetlik, o konstrukcji stalowo - aluminiowej, z szybami, z dodatkową ochroną przeciwsłoneczną. U dołu świetlika, który opierał się na dźwigarach z drewna klejonego – od wewnętrznej strony – zastosowano panele podwieszane z tłoczonego matowego poliwęglanu MAKROLON. Rozwiązanie szklanego sufitu jest autorskim rozwiązaniem pracowni PPIP. Dolny dach jest stropodachem odwróconym, ze żwirem płukany, jako pięciocentymetrowa warstwa wierzchnia. Na dachu dolnym zlokalizowano centrale wentylacyjne. Aby nie były one widoczne z dołu, ustawiono wokół wysokie osłony żaluzjowe.

Dolny dach - stropodach odwrócony. Świetliki nad czytelnicy głównej. Wybrane materiały z realizacji Biblioteki Głównej. PPIP 2010-2012 r. Fot. własne.

Od etapu konkursu, poprzez kolejne fazy projektowe, aż do wykonawstwa, projekt nie uległ zasadniczym zmianom. Udało się stworzyć obiekt zgodny z pierwotną wizją i w uzasadnionej lokalizacji.

Zrealizowane zostały kluczowe decyzje projektowe:

a) Forum - stworzenie akademickiej przestrzeni społecznej przed budynkiem.

Południowa ekspozycja jest dodatkowym atutem miejsca.

Forum przed Biblioteką główną jest elementem złożonego układu przestrzennego, który opiera się na pierwotnym schemacie ideowym. Lokalizacja budynku biblioteki umożliwia stworzenie w przyszłości poprzecznego ciągu komunikacyjnego o kierunku wschód - zachód, zakończonego z obydwu stron przestrzeniami publicznymi. Są one jednocześnie elementami osi podłużnych (północ - południe) przebiegających przez tereny A i B od ul. Świętokrzyskiej.

Budowa forum, w tle widoczna część A kampusu

Forum - w tle budynki kampusu A. Po lewej stronie Centrum Języków Obcych. Wybrane materiały z realizacji Biblioteki Głównej, PPIP 2010-2012 r. Fot. własne.

Każda z przestrzeni studenckich zbudowana jest na zasadzie wielopoziomowego forum, łączącego się z dużą przestrzenią foyer, przekrytą szklanym dachem. Pomiędzy strefą zewnętrzną a wewnętrzną znajduje się podcień, który jest elementem wprowadzającym i integrującym obydwie przestrzenie. Słupy konstrukcyjne oraz nadwieszenie dodają monumentalności i charakteryzują funkcję obiektu. Podcień jednocześnie ogranicza penetrację słońca we wnętrzu oraz chroni przed wiatrem i deszczem.

W zakresie kompozycyjnym było to niezwykle ważne założenie. Udało się wprowadzić w życie wytyczne schematu ideowego, który został opracowany przed przystąpieniem do konkursu, a jednocześnie wrócić do pierwotnego pomysłu zintegrowania obydwu części kampusu. Wykorzystując naturalne ukształtowanie terenu stworzona została akademicka przestrzeń społeczna w formie wielopoziomowego forum. Południowo eksponowane tarasy, uzupełnione zielenią, płynnie przechodzą w granitowe schody i plac przed budynkiem. Rysunek posadzki w formie kierunkowych pasów prowadzi użytkownika w kierunku podcienia, w stronę głównego wejścia budynku. Głazy kieleckie oraz zasadzona przed budynkiem lipa dopełniają symboliczne znaczenie przestrzeni.

b) Odpowiednie wpasowanie budynku w stosunku do pochylenia stoku.

Poziom +1od północy jest poziomem wejścia zapleczewego do biblioteki, przeznaczonego dla pracowników i dostaw książek. Krzywizna stoku pozwoliła na ukształtowanie forum oraz dobre wkomponowanie budynku na zakończeniu osi ciągu komunikacyjnego założenia B.

Budynek biblioteki wkomponowany w stok. PPiP 2010-2012 r. Fot. Własne

c) Odzyskanie części urobku skalnego spod fundamentów i wkomponowanie go w stopnie forum. W wyniku przyjętej przez generalnego wykonawcę technologii wykopów nastąpiło znaczne rozdrobnienie urobku skalnego, dlatego nie udało się zachować odpowiedniej wielkości głazów, mających posłużyć do aranżacji forum. Konieczne okazało się sprowadzenie właściwych kamieni z pobliskich kamieniołomów. Operacja ta, wykonywana na ostatnim etapie inwestycji, okazała się bardzo kłopotliwa. Większość robót drogowych (włącznie z posadzkami) była ukończona, a w celu ulokowania głazów należało posłużyć się ciężkim sprzętem budowlanym. W wybranych miejscach wycięto fragmenty stopni i wpasowano w nie kamienie, dając złudzenie ich "wyrastania" z podłoża. W efekcie charakterystyczna estetyka przestrzeni studenckiej stała się głównym symbolem Uniwersytetu Kieleckiego.

d) Czytelnia główna - najważniejsza przestrzeń biblioteki - cicha przestrzeń akademicka. Stworzona jako dwukondygnacyjna sala w poziomie +1, posiada bezpośredni dostęp dwóch kondygnacji magazynów z księgozbiorem otwartym oraz magazynem czasopism. Wokół dużej czytelni rozmieszczone są czytelnie specjalistyczne.

Czytelnia główna doświetlona jest poprzez dwuwarstwowy, szklany dach z wentylowaną przestrzenią, kryjącą drewnianą konstrukcję dachu. Całość rozwiązania zaproponowana została wg opracowania autorskiego pracowni z zastosowaniem systemu zawieszonych paneli (uchyłnych i zdejmowanych). Powstały one ze specjalnego, rozpraszającego światło tworzywa - poliwęglanu pełnego. Czytelnia doświetlona jest także pośrednio poprzez pionowe przeszklenia od północy oraz od południa, gdzie światło dociera poprzez strefę katalogową. Poręcz antresoli, która znajduje się w czytelni ukształtowana została tak, by zapobiegać ewentualnemu spadaniu położonych na niej książek.

e) Umieszczenie w parterze, w rejonie holu wejściowego, zewnętrznej wypożyczalni książek oraz sali wykładowej. Znajduje się tam także centralny magazyn książek, gdzie zastosowane zostały regały przesuwne, o wysokości ośmiu półek. Ze względu na duże obciążenie użytkowe magazynu, ta lokalizacja wydaje się najwłaściwsza.

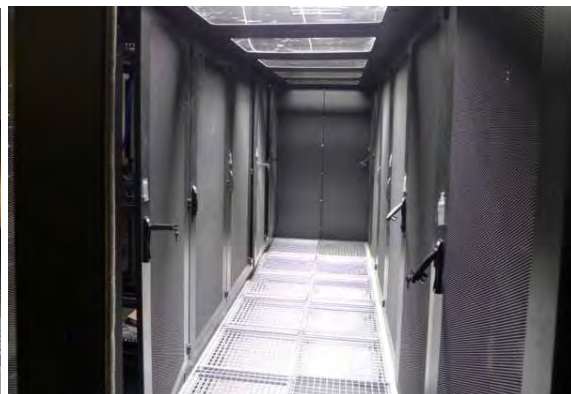
Specjalnie uformowana poręcz antresoli w czytelni głównej Automat do książek Czytelnia główna. Wybrane materiały z realizacji Biblioteki Głównej. PPIP 2010-2012 r. Fot. własne.

f) Lokalizacja UCD (Uniwersyteckie Centrum Danych) oraz głównych centrali wentylacyjnych na poziomie +3 wiązało się z szeregiem istotnych czynników. UCD, jako jednostka autonomiczna uczelni, obsługuje wszystkie jednostki dydaktyczno - naukowe i administracyjne. Jest dostępne z zewnątrz (od strony południowej), niezależnie od reszty funkcji. Posiada oddzielną klatkę schodową i windy do przewozu wysokich szaf rakowych.

- g)** Specyfika obiektu wygenerowała podniesione wymagania instalacyjne.
- podstawowa forma ogrzewania pomieszczeń (95% powierzchni budynku) to wodne ogrzewanie podłogowe;
  - wentylacja mechaniczna (nawiewno – wyciągowa), klimatyzacja oraz klimatyzacja precyzyjna w serwerowni;
  - system gaszenia gazem (serwerownia);
  - agregat prądowórczy o dużej mocy (na potrzeby serwerowni), który musiał być niezależny od systemów akumulatorowych;
  - system elektronicznej rejestracji, wydawania i automatycznego zdawania książek;
  - wysokiej jakości (sprawności) oświetlenie sztuczne, z indywidualnym oświetleniem każdego stanowiska czytelniczego;
  - każde stanowisko ma dostęp do sieci WiFi, lampkę i gniazdko elektryczne; część stołów wyposażona jest w komputery stacjonarne;

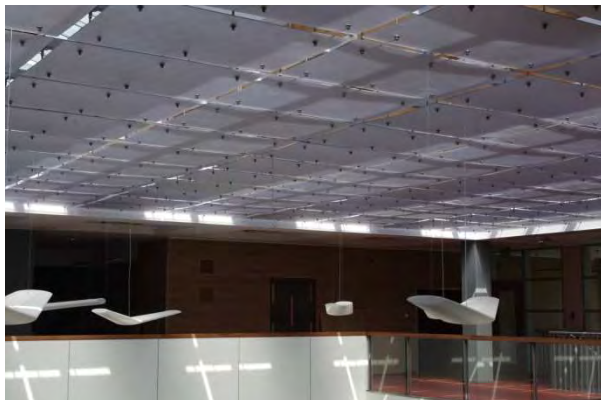
Ogrzewanie podłogowe. Wybrane materiały z realizacji Biblioteki Głównej. PPIP 2010-2012 r. Fot. własne.

Serwerownia UCD. Wybrane materiały z realizacji Biblioteki Głównej. PPIP 2010-2012 r. Fot. własne.

- h)** Wymagania w zakresie projektów wnętrz:
- dbałość o akustykę wnętrza:
    - drewnopochodne okładziny ścienne;
    - akustyczne sufity podwieszane;
    - wysokiej jakości wykładziny dywanowe w czytelniach;

- stabilność i wytrzymałość mebli stałych;
- dbałość o dobre doświetlenie światłem naturalnym i sztucznym;
- dbałość o trwałość mebli stałych - wykonanie odporne na zarysowania, uderzenia, ścieranie (laminaty HPL, kompozyty, kamień, stal, aluminium);
- wszystkie drzwi z laminatu HPL, ze stalowymi ościeżnicami;
- część drzwi o podwyższonej izolacyjności akustycznej.

Różne formy doświetlenia: tzw. "skrzydełka" i oprawa oświetleniowa nad stołem z mapami. Wybrane materiały z realizacji Biblioteki Głównej. PPIP 2010-2012 r. Fot. własne.

W końcowym etapie realizacji biblioteki Uczelnia ogłosiła konkurs na przestrzenne zamknięcie kwartału, którego częścią było Centrum Języków Obcych grupy SSC. Pracownia PPIP nie wystartowała w tym konkursie, gdyż uznaliśmy, że powinni się tym zająć autorzy pierwszej części kwartału, czyli pracownia SSC z Krakowa. Zwyciężył jednak zespół z Kielc, dla którego będzie to pierwsza inwestycja w tym obszarze. Nie jest bliżej określony termin rozpoczęcia tej inwestycji.

W międzyczasie zrodził się także pomysł na zrealizowanie niezależnego zespołu obiektów sportowych na terenie B kampusu. Pracownia PPIP w 2011 r. przygotowała na prośbę Uczelni szkice studialne różnych wariantów rozwiązań, zgodnych z nowymi wytycznymi - niezależnych od przyjętej koncepcji zagospodarowania terenu B kampusu.

Wariant I aranżacji przestrzeni części B kampusu PPIP 2011 r.

Wariant II aranżacji przestrzeni części B.

Wariant pierwszy zakładał zamknięcie, od zachodu, poprzecznej osi uniwersyteckiej (między 2 częściami kampusu) zespołem hal sportowych. Mieściłby się przy nich również budynek Wydziału Medycznego z pomieszczeniami dydaktycznymi, o charakterze seminaryjnym, związanymi z rehabilitacją i odnową biologiczną.

Te nieformalne szkice są pierwszą próbą stworzenia zamknięcia ciągu pieszego, łączącego część kampusu A z częścią B. Byłaby to kolejna, znacząca modyfikacja układu urbanistycznego.

Mam nadzieję, że władze Uczelni podejmą w sposób kompleksowy problem scalenia obu części kampusu, określenia układu komunikacyjnego i przestrzennego oraz stworzą ogólną, wiążącą, funkcjonalno - estetyczną wizję całego kampusu. Konieczne jest także, aby wykrystalizowane już główne akademickie przestrzenie społeczne znalazły właściwą jakościowo, spójną obudowę architektoniczną. Niezbędne jest również zapisanie powyższej wizji w formie wiążącego, publicznie udostępnionego, dokumentu planistycznego, np.: w formie makiety czy masterplanu. Brak masterplanu powodować może chaotyczne, doraźne rozwiązywanie problemów oraz utrudnia stworzenie jednorodnego kompleksu w tym obszarze. W obecnej sytuacji obie zwycięskie prace konkursowe, zarówno pracowni PPIP (na część A kampusu) jak i grupy SSC (na teren B), są już po części nieaktualne. Składają się na to nie tylko zmiany programowe, ale także inne okoliczności, niezależne od działań podejmowanych przez Uczelnię na obszarze kampusu. Jednym z takich czynników zewnętrznych, niesprzyjających dalszemu rozwojowi jest przebudowa pobliskiego układu drogowego.

Sytuację zdecydowanie zmieniła zrealizowana w niedawnym czasie trasa na Opatów, czyli ul. Świętokrzyska. Miała ona przebiegać na estakadzie, co dałoby w przyszłości możliwość realizacji międzyuczelnianego Parku Technologicznego, który planowany był wraz z Politechniką Świętokrzyską. Trasa zrealizowana została w poziomie terenu i obudowana ekranami akustycznymi, przez co nie tylko uniemożliwiony został rozwój Uczelni w tym kierunku, ale także całkowicie odcięto powiązanie wizualne, gdyż budynki uniwersyteckie nie są widoczne z ul. Świętokrzyskiej. Wiąże się to także z dużymi utrudnieniami w zakresie dostępności Uniwersytetu. Dojazd do Uczelni odbywa się za pomocą estakady i aktualnie jest jedynym połączeniem kampusu z komunikacją miejską.

Wraz z rozwojem przestrzeni akademickiej, wzrastać będzie także obciążenie tego dojazdu. Jest on również nieczytelny, co zdecydowanie wydłuża czas dotarcia do kampusu. Uczelnia, w wyniku braku skutecznych działań, nie pozyskała terenu między obszarem A kampusu a ul. Solidarności, przez co nie zostało stworzone alternatywne połączenie z miastem. Akademicki ciąg pieszy nie został powiązany z przystankami autobusowymi, a stworzony portal wejściowy zasłaniają obecnie powstałe w tym rejonie wysokie budynki biurowe. Niemożliwe jest już zrealizowanie tego połączenia. Nie zapewniono także połączenia kołowego obu części kampusu od północy, ani nie zrealizowano jeszcze dwóch poziomów parkingów od strony ul. Świętokrzyskiej.

Po zrealizowaniu budynku Biblioteki Głównej układ urbanistyczny terenu B kampusu częściowo stał się nieaktualny. Brak decyzji w sprawie nabycia przez Uczelnię terenu pomiędzy częściami A i B kampusu powoduje ryzyko niezachowania ciągłości programowej i przestrzennej obydwu terenów.

Ogólne zadowolenie i satysfakcja z już zrealizowanych projektów w tym obszarze miesza się z niepewnością i niepokojem o przyszły wygląd całego założenia. Jednocześnie mam nadzieję, że w porę zostanie dostrzeżona potrzeba stworzenia jednorodnego, zintegrowanego kompleksu akademickiego.

Kampus Politechniki Świętokrzyskiej

Pracownia PPiP miała też przyjemność zajmować się innym, ważnym ośrodkiem dydaktycznym w Kielcach. Nieopodal Uniwersytetu Kieleckiego zlokalizowany jest kampus Politechniki Świętokrzyskiej, który obecnie jest również na etapie rozwoju zaplecza naukowo - akademickiego.

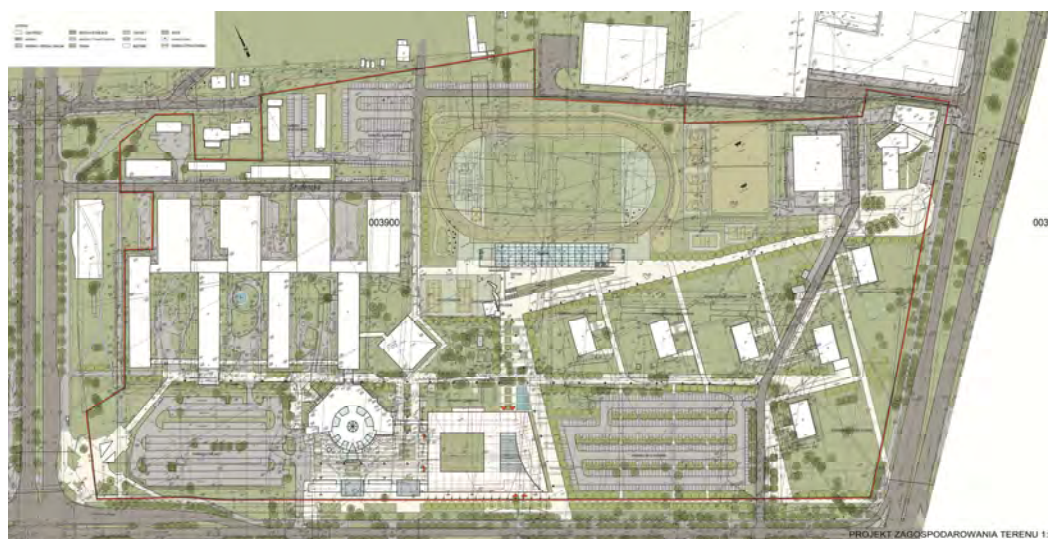
Politechnika Świętokrzyska jest najstarszą uczelnią techniczną w regionie. Powstała w 1965 r. i od tego czasu stale się rozwija. Zlokalizowana jest w centrum miasta, na działce o powierzchni 22 hektarów. Uczelnia planuje kolejne inwestycje oraz rozbudowę kampusu. W lipcu 2011 r. rozstrzygnięty został konkurs na koncepcję rozbudowy kampusu Politechniki Świętokrzyskiej. Z dziewiętnastu prac wybrano rozwiązanie projektowe pracowni PPiP uzasadniając, że *"zawiera kompleksowe rozwiązania wszystkich założeń funkcjonalno - przestrzennych, dobry sposób uporządkowania terenu kampusu oraz ponadczasową architekturę"*.¹¹

Koncepcja funkcjonalno - przestrzenna zakładała rozbudowę Kampusu Politechniki Świętokrzyskiej. Zgodnie z założeniami programowymi konkursu wprowadzono nowe funkcje, wzbogacające zakres działalności uczelni. Umieszczono je w projektowanym budynku Centrum Konferencji, Innowacji, Przedsiębiorczości i Usług Administracyjnych, zlokalizowanym w centralnej strefie kampusu, w sąsiedztwie Biblioteki i Rektoratu oraz Auli Głównej. Te trzy obiekty stanowić będą centrum - „serce” uczelni.

Dodatkowo zaprojektowano dwa obiekty komercyjne o funkcji handlowo - gastronomicznej, zlokalizowane w podcieniu arkady, w pierzei ul. Tysiąclecia Państwa Polskiego, tworząc jak gdyby bramę, podkreślającą strefę wejściową na teren kampusu.

W pobliżu istniejącej Hali Sportowej i boisk (kortów) zaprojektowano stadion piłkarsko - lekkoatletyczny z trybunami oraz niezbędnym zapleczem socjalno-sanitarnym.

Głównym założeniem przestrzennym rozbudowy kampusu było stworzenie wyraźnego elementu krystalizującego w postaci czytelnej sieci przestrzeni publicznych (place, ciągi piesze), spinających poszczególne zespoły funkcjonalne kompleksu.

Zagospodarowanie terenu Kampusu Politechniki Świętokrzyskiej. Wybrane elementy nagrodzonego projektu koncepcyjnego Kampusu Politechniki Świętokrzyskiej. PPiP 2011r. Archiwum własne.

¹¹ Opinia Sądu Konkursowego w składzie: przewodniczący prof. dr arch. Krzysztof Dyga; sędzia referent: prof. dr arch. Piotr Gajewski; członkowie: mgr inż. arch. Krystyna Kuźmiuk, prof. dr hab. Andrzej Radowicz, mgr inż. arch. Dariusz Anisiewicz.

Uwzględniono dwa istniejące wejścia na teren uczelni: południowo-zachodnie, od strony centrum miasta oraz północno-wschodnie, w sąsiedztwie Galerii Echo. Oba te wejścia połączono ciągiem pieszym, przechodzącym przez główną przestrzeń publiczną kampusu – reprezentacyjny plac przed budynkiem Biblioteki i Rektoratu, przed nowoprojektowanym Centrum Konferencji, Innowacji, Przedsiębiorczości i Usług Administracyjnych oraz Aulą. Plac ten spina ciąg pieszy, biegnący wzdłuż ul. Tysiąclecia Państwa Polskiego, z wewnętrznym ciągiem, łączącym budynki dydaktyczne - na zachodzie, obiekty administracyjne - w centrum, zespół sportowy i akademiki - we wschodniej i centralnej strefie kompleksu.

Przestrzeń placu głównego przymknięta jest od południa ażurową ścianą - arkadą budynków komercyjnych, oddzielającą reprezentacyjne wnętrze kampusu od publicznej przestrzeni ulicy. Dwa wejścia na plac podkreślone zostały przerwami w arkadzie i zawieszonymi, między jej przęsłami, szklanymi dachami. Trzecie, reprezentacyjne wejście prowadzi przez ogólnodostępne, przeszklone wnętrze – atrium - w projektowanym Centrum Konferencji, Innowacji, Przedsiębiorczości i Usług Administracyjnych.

Ciąg pieszy wzdłuż wschodniej elewacji budynku Centrum prowadzi na plac przed stadionem. Jest to wejście na widownię i na tereny boisk sportowych.

Kampus Politechniki Świętokrzyskiej. Wybrane elementy nagrodzonego projektu koncepcyjnego Kampusu Politechniki Świętokrzyskiej. PPIP 2011 r. Archiwum własne.

Zgodnie z wytycznymi warunków konkursu, cały teren kampusu obsługiwany jest od ul. Tysiąclecia Państwa Polskiego oraz od ul. Warszawskiej. Do układu komunikacyjnego adaptowany został istniejący parking w południowo - zachodniej części terenu, obsługujący budynki dydaktyczne oraz obiekty administracji Biblioteki i Rektoratu. Od północy budynki dydaktyczne i warsztatowe obsługiwać będzie ul. Studencka. Zaprojektowane w północnej części terenu parkingi, które służyć będą także potrzebom zespołu sportowego. Nowy parking zaprojektowano w południowo - wschodniej części kampusu. Obsługiwać on będzie budynki akademików, a także pośrednio stadion oraz nowe Centrum Konferencji, Innowacji, Przedsiębiorczości i Usług Administracyjnych. W projekcie zaproponowano powiększenie dotychczasowej ilości stanowisk parkingowych dodatkowo o ponad 600 miejsc.

Podstawowym założeniem projektu było zachowanie istniejącego charakteru kampusu – zabudowy wpisanej, wkomponowanej w teren zieleni. Dlatego starano się, w maksymalnym stopniu, zachować istniejącą zieleń wysoką – szpalery drzew wzdłuż ciągów pieszych, uzupełniając brakujące drzewa.

Szpalerami drzew podkreślone zostały nowe ciągi piesze. Zachowano istniejące drzewa w centralnym rejonie kampusu, w sąsiedztwie Auli Głównej.

W projekcie podjęto próbę wyeksponowania obecnego usytuowania Domów Studenckich. Dla każdego budynku przewidziano miejsce na imprezy plenerowe, grill, ogniska i wypoczynek.

Główne przestrzenie publiczne – ich czytelność, charakter i jakość - wpływać będą na życie społeczne użytkowników Kampusu Politechniki Świętokrzyskiej: studentów, pracowników i interesantów z zewnątrz.

Najbardziej reprezentacyjny charakter posiada plac główny, zlokalizowany przed najważniejszymi obiektami uczelni. Jego rangę podkreślać będzie posadzka z płyt granitowych i pasów drobnej kostki granitowej, zieleń w postaci klombów, kwiatów, krzewów i szpalerów drzew ozdobnych oraz oświetlenie przy pomocy latarni, prowadzących do wejść, do poszczególnych obiektów. Przed wejściem do projektowanego Centrum Konferencji, Innowacji, Przedsiębiorczości i Usług Administracji od strony wewnętrznego ciągu pieszego o kierunku wschód - zachód zaprojektowano zespół fontann, podkreślających rangę obiektu.

Nowy stadion piłkarsko - lekkoatletyczny, z trybunami oraz niezbędnym zapleczem socjalno-sanitarnym, zaprojektowany został w pobliżu istniejącej Hali Sportowej i boisk (kortów). Od północy osłania je niewielka skarpa, wynikająca z istniejącego ukształtowania terenu. Z trzech stron boiska głównego, częściowo na skarpie, poprowadzona została ścieżka rekreacyjna. Trybuna (dla około 1000 widzów) z przeszklonym zadaszeniem, usytuowana została wzdłuż południowej linii boiska. Pod trybuną i tarasem z nią związanym zaprojektowano pomieszczenia zaplecza socjalno – sanitarnego.

Druga strona trybun stadionu wykorzystana została do stworzenia zielonych tarasów dla wypoczynku i rekreacji, opadających na południe, w kierunku placu. Posadzka placu ukształtowana została w taki sposób aby stworzyć pofałdowaną nawierzchnię, w formie siedzisk. Zamknięcie ciągu, prowadzącego od wschodu, stanowi budynek o funkcji gastronomicznej (pub, kawiarnia), dostępny z placu przed wejściem na trybuny. Dominantą jest przeszklona wieża oraz ekran multimedialny (diody LED na strukturze z siatki plecionej), widoczny z tarasów amfiteatru. Dodatkowym elementem, uatrakcyjniającym ten sportowy program kampusu, jest ścianka wspinaczkowa, zlokalizowana przy kortach.

Centrum Konferencji, Innowacji, Przedsiębiorczości i Usług Administracyjnych

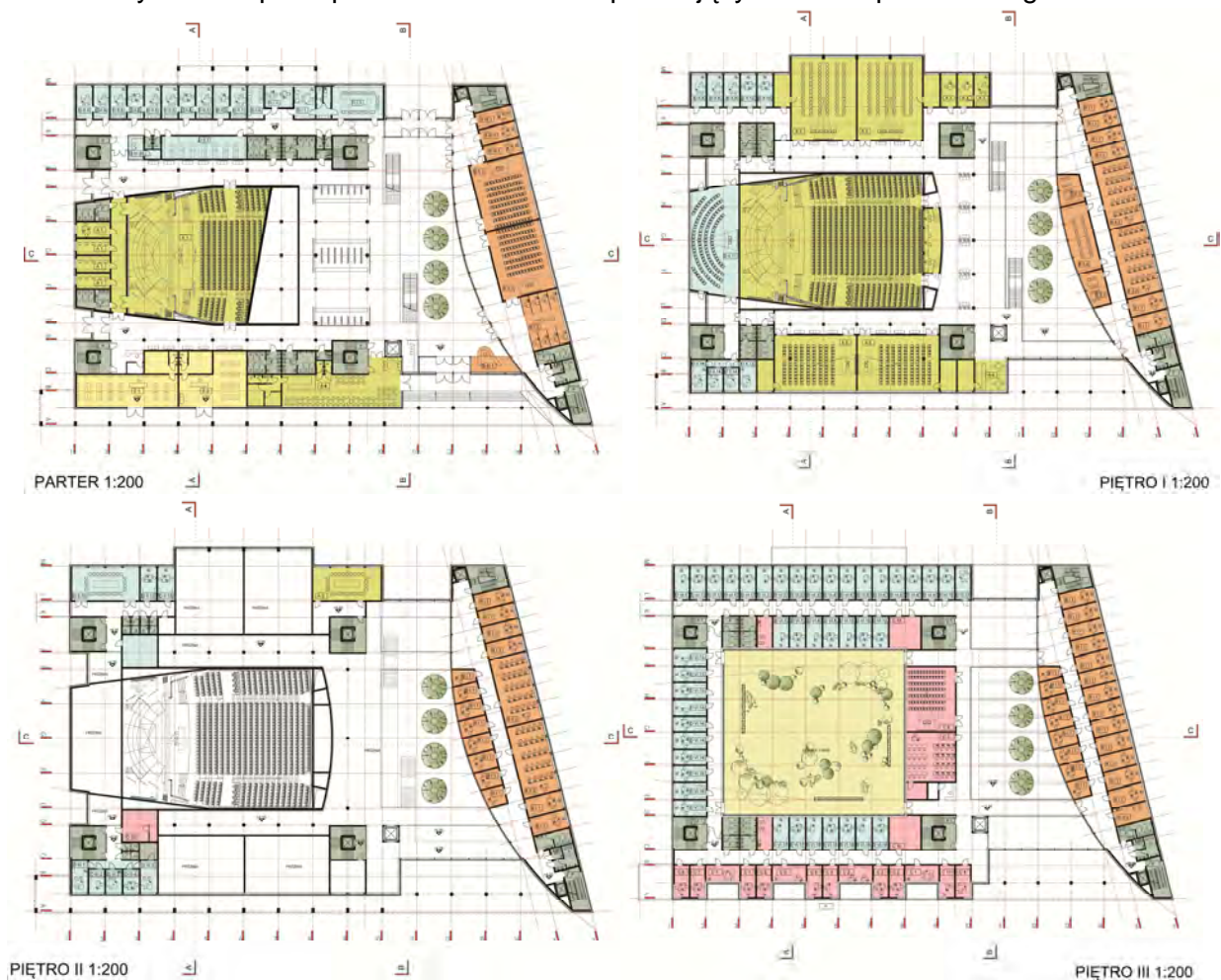
Zaprojektowany został budynek o prostej formie, w pewnym sensie „wyciszającej” różnorodność form i kolorów zabudowy kampusu, o wysokości zbliżonej do Biblioteki i Rektoratu. Harmonizuje on z otaczającą zielenią, nie konkurując z budynkami dydaktycznymi uczelni. Budynek Centrum zamyka główny, reprezentacyjny plac od wschodu i jest zwornikiem między tą przestrzenią publiczną a ogólnodostępnym parkingiem.

Centralnym elementem budynku jest czterokondygnacyjne atrium, które staje się główną przestrzenią zadaszoną uczelni. Atrium, znajdujące się na osi nowego ciągu pieszego północ-południe, jest połączone w poziomie parteru z reprezentacyjnym placem kampusu. Jest ono jednocześnie strefą dzielącą ruch do poszczególnych segmentów funkcjonalnych budynku.

Z przeszklonego, pasażowego wnętrza dostępne jest: Centrum Konferencyjne, Inkubator Przedsiębiorczości, stanowiący niezależne skrzydło budynku z własną recepcją w poziomie posadzki atrium, połączony kładkami z pozostałą częścią budynku, Centrum Ochrony Własności Intelektualnej oraz Centrum Innowacji i Wdrożeń oraz Centrum Usług Administracyjnych. Wyjątkową lokalizację przewidziano dla pomieszczeń Senatu z widokiem na plac, połączonych obudowaną kładką pieszą w poziomie +1 z budynkiem Biblioteki i Rektoratu. Kładka sprawia, że obiekt staje się elementem systemu, zapewniającego pracownikom uczelni połączenie „suchą nogą” z pozostałymi budynkami dydaktycznymi. Duża sala Senatu widokowo otwiera się na reprezentacyjny plac kampusu.

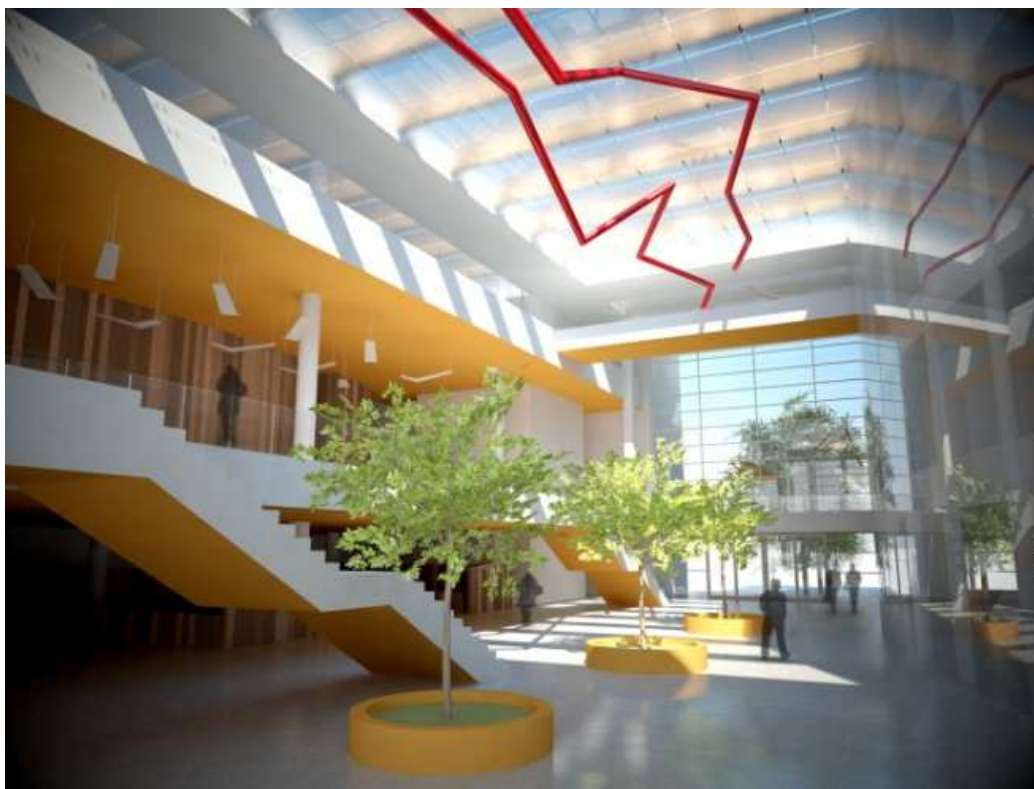
W centralnej strefie budynku umieszczono dużą salę widowiskowo - konferencyjną, z miejscami dla 678 osób. Od strony placu umieszczono zespół pomieszczeń zaplecza sali (garderoby, poczekalnie artystów z sanitariatami, pokoje administracji). Pomieszczenia magazynowe i techniczne zlokalizowano w kondygnacji piwnicznej, w strefie sceny. Przewidziano różne aranżacje sceny, w zależności od różnych potrzeb wykorzystania sali.

Budynek ma sześć obudowanych, równomiernie rozmieszczonych, ewakuacyjnych klatek schodowych (z wentylacją oddymiającą). Obiekt dostosowany jest do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo. Budynek zaprojektowano w konstrukcji żelbetowej monolitycznej. Dach nad atrium to konstrukcja z drewna klejonego, ze świetlikiem w profilach aluminiowych. Od spodu przewidziano sufit rozpraszający światło z półmlecznego makrolonu.

Aranżacja kondygnacji Centrum Konferencji, Innowacji, Przedsiębiorczości i Usług Administracyjnych. Wybrane elementy nagrodzonego projektu koncepcyjnego Kampusu Politechniki Świętokrzyskiej. PPIp 2011 r. Archiwum własne.

Strop nad salą widowiskową zaprojektowany został na dźwigarach stalowych z profili HEB. Prostokątne pola umożliwiają łatwe prowadzenie przewodów wentylacyjnych. Strop sali jest „zielonym dachem”, na który otwierają się okna pomieszczeń biurowych w poziomie +3.

Atrium w formie pasażu w budynku Centrum Konferencji, Innowacji, Przedsiębiorczości i Usług Administracyjnych. Wybrane elementy nagrodzonego projektu koncepcyjnego Kampusu Politechniki Świętokrzyskiej. PPIP 2011 r. Archiwum własne.

Układ foyer i poziom jego dostępności wiąże się z programem funkcjonalno – przestrzennym całego obiektu. Ciekawym rozwiązaniem jest stworzenie przestrzeni reprezentacyjnej w formie przechodniego atrium. Napełnianie sali widowiskowo – konferencyjnej odbywa się z poziomu pierwszego piętra, gdzie zaprojektowano foyer, otwarte na atrium.

Nowoczesne rozwiązania i wysokiej jakości materiały sprawiłyby, że foyer będzie chętnie odwiedzaną przestrzenią integrującą resztę funkcji z całą przestrzenią kampusu. Niezwykle efektownie obiekt wygląda nocą, dając wrażenie otwartego pasażu wewnątrz budynku.

Centrum Konferencji, Innowacji, Przedsiębiorczości i Usług Administracyjnych. Wybrane elementy nagrodzonego projektu koncepcyjnego Kampusu Politechniki Świętokrzyskiej. PPIP 2011 r. Archiwum własne.

Istniejący zespół budynków Kampusu Politechniki Świętokrzyskiej stanowi mnogość form i bogactwo kolorystyczne. W chwili obecnej nie ma możliwości doprowadzenia do jednorodności kolorystycznej bez poważnych działań inwestycyjnych, np.: wymiany ślusarki okiennej, ścian kurtynowych, nowych kompleksowych przemalowań.

W koncepcji zaproponowano więc zabiegi, które pomogą ujednoczyć założenie:

- Wprowadzenie jednolitego koloru na wszystkich szczytach budynków dydaktycznych wraz z kładkami, budynku Biblioteki i Rektoratu, Auli Głównej, szczytów akademików, budynku byłej stołówki oraz Centrum Laserowych Technologii Metali (kolor ciepły, biały). W tej kolorystyce utrzymany będzie również projektowany budynek Centrum Konferencji, Innowacji, Przedsiębiorczości i Usług Administracyjnych.

Wprowadzenie jednolitej kolorystyki najbardziej widocznych ścian scali i nada wspólny charakter poszczególnym obiektom, bardzo różnym w formie i w funkcji.

- Wprowadzenie dodatkowego elementu scalającego, identyfikującego Kampus Politechniki Świętokrzyskiej (również z poziomu ulicy) w formie czerwonej linii na każdym obiekcie Kampusu. Półprzezroczysta rura z wmontowaną taśmą LED stanie się jednocześnie oprawą oświetleniową.

Ta prowadząca „wstążka” jest również oświetleniem arkady projektowanego budynku Centrum Konferencji, Innowacji, Przedsiębiorczości i Usług Administracyjnych. Pojawi się ona również na pozostałych obiektach – czasami w formie elementu oświetlającego teren lub podświetlającego elewację. Długość, ilość, forma i rozmieszczenie tego elementu będzie przedmiotem oddzielnej, szczegółowej analizy w dalszym etapie projektu.

Przyszłość moich działań na terenie kampusu Politechniki Świętokrzyskiej jest zupełnie nieznana i nieokreślona. Uczelnia nie dysponuje środkami do realizacji tak bogatego programu inwestycyjnego i nie powierzyła mi żadnych prac projektowych. Jednocześnie docierają do mnie informacje, że prowadzone są prace projektowe (poprzez siły własne Uczelni), w oparciu o pracę pracowni PPIP, ale nie są one opublikowane.

Wpływ autorskiej książki pt. "Atrium Przestrzeń społeczna w budynku wielofunkcyjnym" na decyzje projektowe.

Tematyka przestrzeni społecznej w obiektach użyteczności publicznej znajduje się w kręgu moich zainteresowań już od bardzo dawna. Problematyka ta poruszona została w książce mojego autorstwa, wydanej w 2002 r. Atrium, jako specyficzna forma przestrzeni społecznej, jest elementem publicznym miasta, wciągniętym do wnętrza obiektu. Priorytetem przy tworzeniu przeszklonego foyer powinno być wytworzenie odpowiedniego klimatu społecznego. Efekt ten osiągnąć można przez estetykę rozwiązań, odpowiednią aranżację wnętrz oraz ciekawy program kulturalny. Przestrzeń społeczna może być zaaranżowana w bardzo różny sposób. Może występować w formie atrium, pasażu czy foyer o różnym kierunku i stopniu otwarcia na otoczenie. Dzięki powiązaniom widokowym i ciekawemu programowi przestrzenie te są to bardzo chętnie odwiedzane, a transparentność i dostępność zapewniają stałe zainteresowanie tym obszarem.

Przestrzeń społeczna w wybranych projektach Janusza Pachowskiego:

- Oświata (szkoła, przedszkole)

Obiekty oświaty, to założenia, w których ważną rolę odgrywa przestrzeń społeczna. Jest to jednak przeważnie przestrzeń zamknięta, która służy jedynie uczniom i nauczycielom, dla których jest przeznaczona. Okazjonalnie jest ona otwierana dla osób z zewnątrz, np.: z okazji uroczystości.

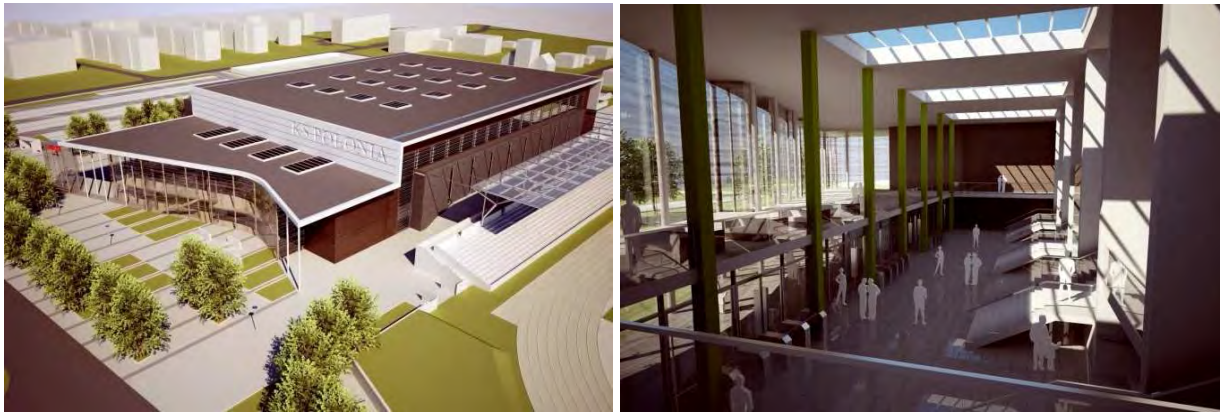

Gimnazjum w Zielonce. Obiekt nagrodzony (III stopień) w 2004 r. przez Ministra Budownictwa. PPIP, realizacja 2001- 2002 r. Archiwum własne.

- Obiekty sportowe.

Przestrzeń społeczna w postaci przeszklonego foyer występuje także w obiektach sportowych i akademickich. Pełni ona taką samą funkcję, co w obiektach kulturalnych. Jest miejscem spotkań, oczekiwania na mecz, czy odpoczynku w czasie przerw pomiędzy wykładami. Jeśli zaprojektowana jest przeszklona przestrzeń, będąca w ścisłej korelacji z otoczeniem zewnętrznym i salą widowiskową czy aulą, staje się ona zwornikiem integrującym te strefy. Jednostronnie otworzone foyer znajduje się w projekcie Hali Sportowej w Nysie. Przeszklona elewacja, wygięta prostolinijnie, sąsiaduje z placem, który tworzy publiczną strefę zewnętrzną. Duże foyer z antresolą, biegnącą po obwodzie pomieszczenia, przykryte jest dachem, poprzecinanym świetlikami. Dzięki takiemu rozwiązaniu przestrzeń wewnętrzna jest dobrze doświetlona i funkcjonalna. Łączy ona strefę zewnętrzną z halą sportową oraz innymi pomieszczeniami obiektu.

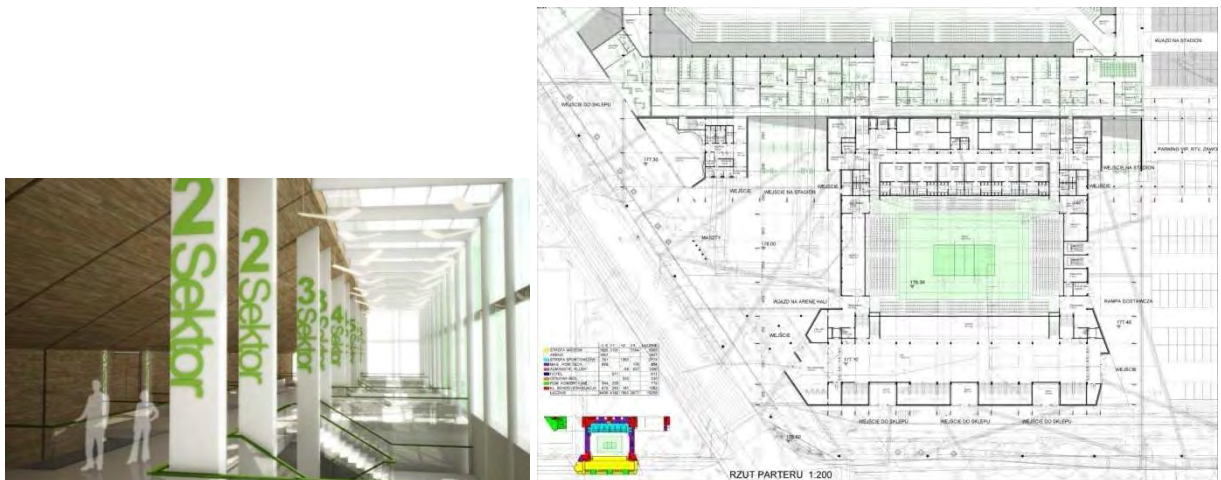

Budynek i foyer Hali Sportowej w Nysie, PPIP, projekt 2008 r. Archiwum własne.

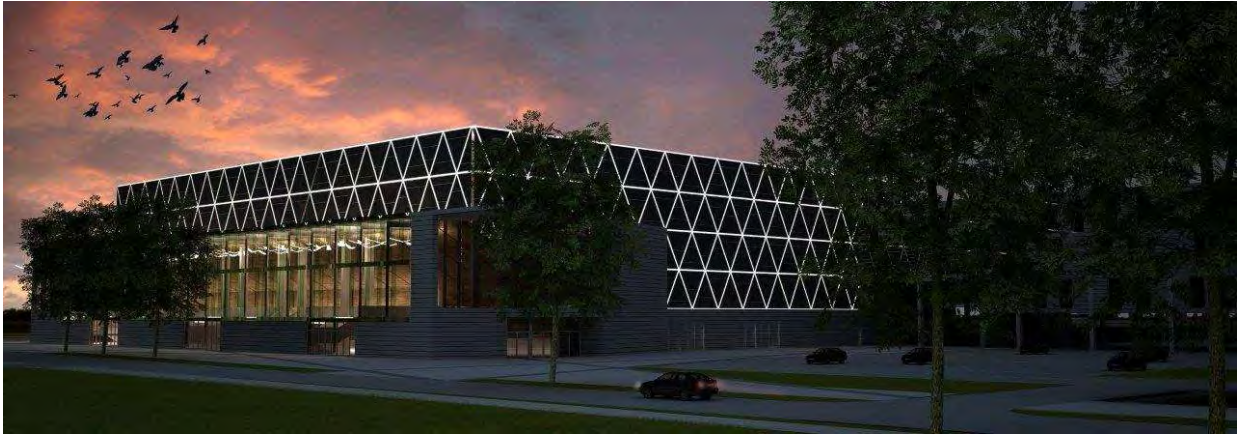
Ciekawym przykładem jest także koncepcja Hali sportowo - widowiskowej w Radomiu. Projektowany obiekt nawiązuje w formie poprzez ekspresyjne linie posadzki, podcięcia i nadwieszania w bryle do dynamicznego charakteru sportu. Jednocześnie porządek i czytelność układu funkcjonalnego budynku odwołują się do dyscypliny i konsekwencji, niezbędnych przy uprawianiu sportu.

Hala sportowo-widowiskowa w Radomiu stanowi fragment zachodniej pierzei ul. S. Zbrowskiego oraz ulicy A. Struga, wyznaczając, porządkując przestrzeń ulic i jednocześnie eksponując narożniki tych ulic. Dzięki takiemu usytuowaniu hali utworzone zostały przestrzenie publiczne przed wejściami po północnej (parking) i południowej stronie budynku oraz wejściami (przez podcienia) na główną trybunę stadionu.

Kompozycja hali sportowo-widowiskowej oparta jest na osi północ - południe (oś podłużna areny). Dzięki takiej kompozycji uzyskano czytelny układ strefowania funkcji, nawiązując jednocześnie do istniejącego układu stadionu. Strefa widza (od wschodu) i strefa zawodnicza (od zachodu) w części środkowej – głównej sali widowiskowo-sportowej przenikają się. Skrzydło zachodnie przeznaczono dla strefy VIP-ów, administracji, klubów i hotelu. Jako dodatkowy element programu komercyjnego, dostępne niezależnie od strony ulic zaprojektowano sklepy oraz ściankę wspinaczkową i klub bilardowy.

Wnętrze hali, rzut hali. Hala sportowo-widowiskowa w Radomiu - II nagroda. PPIP, 2012 r.

Hala sportowo-widowiskowa w Radomiu - II nagroda. PPIp, 2012 r.

- Obiekty kultury

Współczesne spojrzenie na obiekty widowiskowe wiąże się z innymi pomysłami na wykorzystanie przestrzeni foyer, która będąc zwornikiem, między widownią a zewnętrzną przestrzenią publiczną, staje się punktem integrującym i oddziałującym na obydwie te strefy. Często poprzez foyer sztuka „wychodzi” poza budynek. Transparentne elewacje i aranżacje przestrzeni w strefie zewnętrznej wiążą się z niezwyklej rolą kulturotwórczą i dydaktyczną tych obiektów w tkance miejskiej.

Przestrzeń społeczna w strefie zewnętrznej odgrywa ważną rolę w projektach PPIp. Widać to w wielu projektach, zarówno dotyczących obiektów kultury, akademickich, jak i sportowo – widowiskowych. Taka idea przyświecała m.in. przy pracy nad Chojnickim Centrum Kultury, gdzie głównym założeniem projektu było wkomponowanie, "wtopienie" bryły budynku w skarpe Wzgórza Ewangelickiego. Obiekt jest dostosowany gabarytami, formą, materiałami do istniejącej zabudowy centrum miasta.

Chojnickie Centrum Kultury, Janusz Pachowski (PPIp), projekt 2012 r. Archiwum własne.

Odmienne rozwiązanie zaproponowane zostało przy realizacji rozbudowy i modernizacji Domu Kultury w Sierpcu, autorstwa Janusza Pachowskiego. Zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi nowa część obiektu zachowała charakter już istniejącej, nawiązując do niej gabarytem,

podziałami i częściowo materiałami. Nadana została mu jednak współczesna forma architektoniczna. Połączenie istniejącego budynku i nowej części zaakcentowane zostało przeszklonym atrium, w którym znajduje się główne wejście do Domu Kultury. Hol, biegnący przez całą długość obiektu, łączy się z dwukondygnacyjnym foyer, otwartym na wodę i zieleń parkową. Przestrzeń foyer zlokalizowana w narożu budynku o przeszklonym otwarciu 180° jest bardzo dobrze doświetlona i wraz z holem otacza salę widowiskową.

Podobne rozwiązanie zostało zaproponowane przez pracownię PPIP w projekcie Domu Kultury w Lubartowie. Narożne doświetlenie zostało jednak poprzecinane ścianami, w niewielkim stopniu ograniczając szklaną elewację.

Foyer z widokiem na jezioro. Dom Kultury w Sierpcu, PPIP, 2012r. Archiwum własne.

- Budynki administracyjne

Przestrzeń społeczną odnaleźć można też w obiektach o odmiennym układzie przestrzennym. Przeszklona elewacja, łącząca strefę zewnętrzną z wewnętrzną, może znajdować się pomiędzy innymi częściami obiektu, będąc cofniętą w stosunku do elewacji frontowej. Wejście główne znajduje się wówczas w szklanej ścianie foyer, a otwarty dziedziniec przed nim, pełni rolę placu. Takie rozwiązanie zastosowane jest w wielu obiektach PPIP.

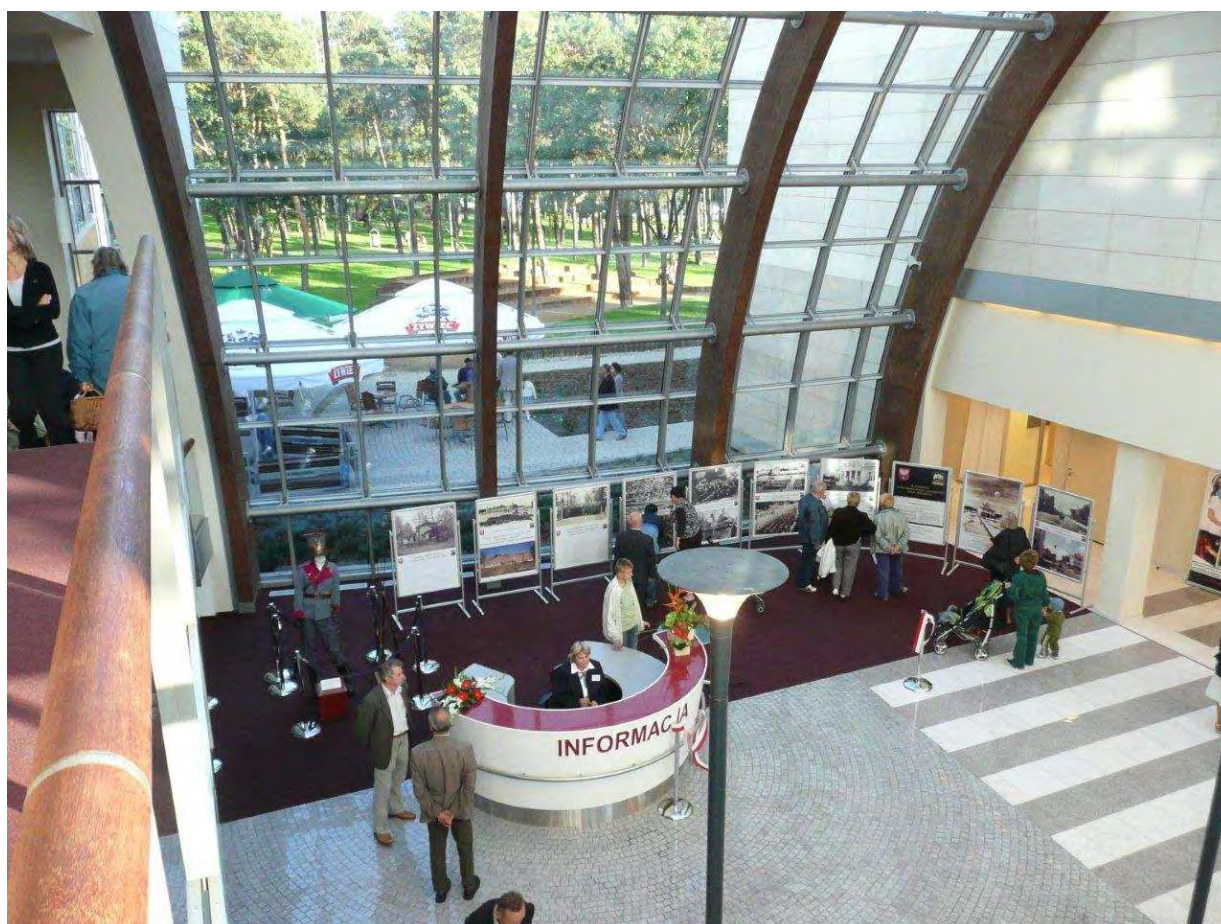
Jednym z nich jest Ratusz w Legionowie, zaprojektowany w formie Centrum Informacyjno - Administracyjnego z salą widowiskową na 300 osób, zrealizowany w 2008 r. Główne wejście do Ratusza znajduje się w szklanej ścianie atrium, w centralnej części obiektu, przykrytej dźwigarami z drewna klejonego. Wielofunkcyjne foyer łączy i integruje strefę zewnętrzną z salą widowiskową, a także obydwie części budynku. Dzięki transparentnym rozwiązaniom atrium, plac zlokalizowany przed budynkiem pozostaje w korelacji z Parkiem Miejskim, znajdującym się za Ratuszem.

Podstawowym założeniem projektu Centrum było stworzenie przed Ratuszem ogólnodostępnego placu miejskiego, związanego z główną ulicą miasta - ulicą Piłsudskiego. Ściany placu tworzą dwa "skrzydła" Ratusza: północne - o funkcji administracyjnej i południowe, gdzie zlokalizowano Centrum Kulturalno - Informacyjne. Zamknięcie placu stanowi przeszklone atrium, przez które widać zieleń Parku. Łukowe dźwigary i szklane pokrycie atrium opada na południe, w kierunku lasu. Atrium łączy oba "skrzydła" - jest jednocześnie holem wejściowym do Ratusza i strefą wiążącą przestrzeń placu miejskiego z przestrzenią otwartą parku. Dominantę budynku stanowi "wieża zegarowa" w linii zabudowy ulicy Piłsudskiego. Użyte materiały harmonizują z otaczającą przyrodą, nawiązują do tradycji

miasta i nadają nową jakość przestrzeni Legionowa. W takich przypadkach „cofnięte” foyer przybiera formę atrialną, otwartą na plac przed budynkiem.

Centrum Informacyjno – Administracyjne (Ratusz) w Legionowie, PPIP, 2008 r. Archiwum własne.

Widok z foyer w kierunku Parku Miejskiego. Centrum Informacyjno – Administracyjne (Ratusz) w Legionowie, PPIP, 2008 r. Archiwum własne.

Moje zainteresowanie przestrzenią społeczną pojawia się w przypadku różnych aspektów pracy architekta. Szczególne znaczenie ma ona dla mnie zarówno podczas projektowania zawodowego, jak i pracy ze studentami na wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Tematyce tej poświęciłem także szereg wykładów oraz publikacji. Niezwykle jednak ważne jest dla mnie tworzenie takiej przestrzeni na obszarach akademickich.

Kreowanie odpowiedniego klimatu społecznego w kampusach uniwersyteckich przyczynia się do prawdziwego "życia" uczelni.

Moja działalność projektowa na terenie Kielc została wyróżniona i doceniona. Elewacja południowa z forum studenckim kampusu A została uwieczniona na odlewie miedzianym, jako okolicznościowy medal. Natomiast w 2012 r. realizacja Biblioteki Uniwersytetu Jana Kochanowskiego została doceniona i nagrodzona w piątej edycji konkursu Złoty Żuraw. Zyskała uznanie nie tylko wśród czytelników i pracowników, ale także wśród architektów i władz miasta. Inwestycja otrzymała dwie statuetki, Złotego Żurawia i Żurawia Specjalistów, przyznawanego przez samych architektów. Konkurs "Złoty Żuraw" organizowany jest przez "Echo dnia", Targi Kielce i portal inwestycyjny kielce.pl na najładniejsze inwestycje 2012 roku w regionie świętokrzyskim.

Odlew elewacji południowej z forum studenckim kampusu A na okolicznościowym medalu. Archiwum własne.

Acowski